

ANA MILOŠ

KRAJ RASPUSTA
I DRUGE PRIČE

Zbirka priča „Kraj raspusta i druge priče“ je objavljena 2021. godine (Booka).

Zbirka je dobila nagradu „Štefica Cvek“ (2022).

Priča „Div“ je osvojila nagradu „Miodrag Borisavljević“ (2016). Priče „Zabran“ i „Mir“ su prevedene na francuski jezik. Priča „Mir“ je prevedena i na engleski jezik; nalazi se u antologiji „Balkan Bombshells“ (2023). Priča „Mir“ se nalazi i u antologiji „RegiOna“ (2023).

Poslednju verziju ne posedujem, pa ova možda odskake u nekim sitnicama od varijante koja je otišla u štampu.

... svaka je modrica jedno buduće nebo.

Judita Šalgo

ZABRAN

Drveće je jedino što me je ikad držalo čvrsto u mestu; ne korenjem, već tišinom. Saša i ja uživamo u toj tišini sedam dana. Odvojila sam se od svih, preselila u stvari u vikendicu četrdeset kilometara udaljenu od grada, ne bih li našla spokoj koji sam osetila da mi je potreban čim sam se porodila. Beba ima mesec dana i svi su mi govorili kako ne smem s tako slabašnim detetom da idem u šumu, da budem sama i izložena raznim opasnostima: mogu da te povrede provalnici, mogu da te napadnu zveri, može Saša da se razboli a tamo nema ko da ti pomogne. Razlozi brižnih su se redali unedogled, a sa svakim objašnjenjem zašto je glupo otići u prirodu, sve sam više želela da pobeegnem. Ako je čestar tako negostoljubiv i ako šume s obronaka reka i bare oko nje žele naše živote, pa neka im ih. Pre ću se njima dati nego svim užasima koje nam grad nameće.

Vikendica je stara, ali je i dalje očuvana. Ne izgleda kao kućica u nedodijji koju katkad primetite s magistrale urušenu u samu sebe, s oglodanim krovom i gredama koje vire iz nje kao polomljeni udovi. Prozori su celi, vrata mogu da se zaključaju, ima vode iz bunara iako je čudnog ukusa, previše je metalna.

Do kućice se dolazi pomoćnim putem koji je skoro nevidljiv od prerasle trave i cveća: dugo tuda niko nije prolazio, kamoli krčio i čupao. Kola su, međutim, bez problema truckala i uljuljkala Sašu u san pre nego što sam se zaustavila blizu trema. Čim sam ugasila motor, svaki zvuk je nestao. Glavni put je udaljen barem kilometar, između njega i vikendice su gusti borovi, a s naše strane, na oko sto metara od kuće, teče reka čija je svežina osetna čak i pri gustišu oko nas.

Uzimam Sašu u naručje i šetam unaokolo jer biće vremena za raspakivanje i spremanje – želim da uživamo. Obilazim područje, pokušavajući da se prisetim svih detalja svog detinjstva koje sam ovde provodila svakog leta. Neke uspomene su toliko žive pa mi se čini da haluciniram, a neke su toliko nejasne te pomišljam da su se u stvari desile nekom drugom. Vekna je mirna, dobar deo šetnje spava, a kad rasklopi smežurane kapke, ispusti krkljavi zvukić negodovanja. Pre nego što je Saši pošlo za rukom da još glasnije poremeti poj ptica, šuškanje životinjica u visokoj travi i huk vetra u granama, prinositim bradavicu ustašcima i tako ih ućutkam. Šetnju nastavljam uprkos bolu u tabanima sve dok se ne smrači; strah ipak pobeđi, jer ne bih s bebom da se gubim po tami, pa hitam nazad u vikendicu.

Struje nema već dva dana. Vodu grejem pomoću sunca i vatre koju sam zapalila u smederevcu. Iako je leto, u kući je uvek prohladno, tako da pucketava drvca nisu tu samo zbog zagrevanja tekućine i pravljenja jela. Proveravam osigurače, menjam pregorele, a onda izađem napolje, zamotam Sašu u maramu, stavim ispred sebe na grudi, pa se prošetam da pogledam nije li negde pokidan električni vod. Sva sreća, ne radi se o tome. Jednostavno, u tom kraju nema struje i po tri-četiri dana. Nije mi, u stvari, preterano potrebna. Navikla sam na nju, na trenutke je stresno što ne mogu da uključim potrebni uređaj, sve se svelo na prilično zamorno mehaničko rabotanje, ali svakim danom sve je lakše. Jedino što koristim jeste mobilni telefon. Zvoni neprekidno. Objasnila sam ljudima, kad sam krenula na put, da me ne zovu i ako već moraju da dopru do mene, neka učine to porukama. Prestala sam da im se javljam, gasim mobilni preko celog dana i tek ga uveče upalim, odgovorim svima koji su zvali ili poslali poruke, pa opet ugasim pre nego što stignu da me nazovu ili na drugi način ugroze moj mir.

Ponela sam mnogo knjiga. Gomiletinu literature koju sam planirala da pročitam *kad budem imala vremena*; listove pune rečenica o kojima sam maštala da ću ih listati na nekakvoj plaži nekakvog odmora. Ipak, vremena za književnost nemam previše. Rad je zahtevan, dan brzo prođe, a mrak donosi jaku želju za ranim snom.

Sašina prva grmljavina. Ne prestaje da plače i da urla. Pokušavam tepajući. Sašu držim čvrsto između sisa i cupkam u mestu, nudeći obe bradavice. Grmljavina se goropadi oko nas. Kroz velike prozore drvenih okvira šišti promaja. U crnim panelima stakala često blesne vena munje i obasja obronke obližnjih brda, gustu šumu i indigo nebo. Zatim sve zamre, kiša dobuje po cinkanim simsovima, pa se grmljavina javi negde izdaleka, ili blizu, a ja brojim naglas: jedan, dva, tri, četiri, pet, šest – trrrghhhhčum! – iskotrlja se nebo i opet utihne. Sledeći put izbrojim do devet. Zatim do petnaest. Vidiš, Saša, nevreme se udaljava. Sad će i da prestane. Zaista, sve se slabije oglašava svod; kapi umirujuće dobuju po vikendici i Saša ubrzo spava.

Mami, ipak, polazi za rukom da me nazove, a neobjašnjivi osećaj krivice najednom me svu ophrva i pristajem da prevučem prstom preko ekrana i uspostavim vezu. Njeni propušteni pozivi su najbrojniji, patološki: dnevno po dvadeset-trideset puta. Broj je osetno oslabio s vremenom, ali i dalje prednjači u odnosu na ostale. Kad joj kažem halo, kao da ne znam ko me zove, njen glas je miran, razdragano nehajan, kao da smo u stalnom kontaktu i kao da me je nazvala slučajno sedajući na telefon. Njena gluma potraje taman toliko da pita kako je Saša i šta nam se sve dešava, a onda brizne u histerični plač iz kojeg jedva razaznajem rečenice. Smiruje se, pa insistira da sazna kad se vraćamo. Govorim joj što i ranije – ne znam. Navaljuje da dođe u vikendicu, neće nam smetati, moći će i da pomogne, njoj je dosadno u gradu, u praznoj kući, sama, sama, sama. Ponavlja da je sama kao vrhovnu komandu za moja osećanja. Najзад, uspeva da se naljuti, sve je glasnija, urla u slušalicu i navaljuje da sam sebična. Zamišljam kako joj iz usta izleću kapljice pljuvačke i da joj se u uglovima usana bele skorele bale, pa se naglo pozdravim, prekinem vezu i ugasm mobilni telefon.

Ljudima prema kojima osećam opiljke obaveze da im se javim poslala sam SMS da ću se odsad odazivati samo nedeljom uveče, pa da ne budu sebični i ostave me na miru. Nadam se da sam ih naljutila i dovoljno učenila da im sujeta proradi i zaista me, već jednom, ostave.

Saša raste kao biljka: trepnem i već se menja, izdužuje i otežava. Ima više kose i veće oči, čvršći stisak šakica i sigurniji korak.

Vreme?

Zabran sam očistila taman koliko mi je bilo potrebno da zasadim povrće. Nadam se da će nešto od toga i uspeti jer bih želela da imam što više zimnice. Smederevac je zamenio ognjište, oko njega sve radimo i od njega ćemo sigurno zavisiti kad se vreme pogorša i temperatura opadne. Danima, barem dva-tri sata dnevno, obaram stabla, sečem ih na manje delove i tovarim u gepek automobila, pa ih vozim do kuće. Blizu vikendice raste bor, a on nije dobar za loženje. Kilometar dalje, na prvom brdu, raste bukva i ona će biti odlična. Slažem posečena stabla na čistinu kraj trema, puštam da ih sunce dobrano osuši. Posao je naporan, spor i deluje kao da nikad neću nabaviti dovoljno drva za celu zimu, ali dotad ima još vremena i tešim se da će sve biti u redu.

Saša već tabana i sve što radi nosi beleg samouverenosti. Satima se zanima svim i svačim što nađe oko vikendice, a što nezasićeni, dečji mozak fascinira toliko da ponekad glasno cikne i smeje se minutima pre nego što interesovanje prođe i zakuca se u nešto drugo. Cveće, bubice, plodovi, kamenčići, žabe, gušteri, ptice na granama i u nebu – sve je to očaravajuće novo. Iznenadila sam se Sašinom nežnošću kad smo pronašli sovicu ispalu iz gnezda i brinuli se o njoj. Nažalost, i pored sve nege i obzirnosti, životinja je izdahnula. Saša ne može da zaustavi suze, a ja ne znam šta da kažem, pa je puštam da slini sve dok ne dođemo do vikendice, a tamo joj već nešto odvlači pažnju, zaboravlja na sovu i smrt, nestaje u igri.

Vikendicu je glupo i dalje zvati vikendicom, pošto u njoj živimo i nemamo nameru da odemo. Zato: nastamba, obitavalište, gnezdo, kuća, ognjište, dom.

Mama opet šizi. Više nego obično. Ne može, kaže, da izdrži to jednonedeljno polujavljanje, neće da joj unuče raste daleko od nje, hoće da nas vidi, želi da pomazi svoju ćerku. Uopšte je ne zanima šta ja mogu i ne mogu, hoću i neću.

Dve veverice su se zakačile za nas i sve više se ponašaju kao domaće životinje: dolaze ujutru, uvek u isto vreme, jedu iz naših šaka, pomaze se, pa odu. Vrana koja je svila gnezdo u krovu ophodi se poput mačke. Hranimo je, a nju i Sašu u tandemu učim da govore. Moram da priznam kako ptičurini ide mnogo bolje nego Saši. Lisica koja bojažljivo čuči u gustišu kraj kuće i dalje nema hrabrosti da se pozdravi, ali mislim da će i nju Saša uskoro privoleti. Međutim, veprove, medvede, srne i jelene nisam videla. Čula sam riku. Jedne noći su vukovi zavijali. Učinilo mi se da sam između stabala videla trup koji se pomera, ali ne mogu sa sigurnošću da tvrdim kako je to bila ova ili ona životinja; ne bi me čudilo da je to bio čovek, neko ko se poput nas krije od tuđih pogleda, pa je brže-bolje nastavio u drugom smeru.

Svake noći sanjam jedan od tri sna. U prvom se naš dom puni čudnim bićima. Sve su to poluljudi-poluživotinje, svih rasa i vrsta. Saša i ja sedimo pored smederevca, u krilu mi je i mazimo se, a oko nas se skuplja čudan živalj, ulazi kroz vrata i prozore, krcaju se i gledaju nas. Kad se probudim, ne osećam strah, niti sreću. Mirna sam i lako nastavljam da spavam. Drugi san je mnogo realniji. U njemu se moja mama pojavljuje na velikom *harliju*, brunda i turira ispred kuće dok ne izađem na verandu, a onda vozi motorčugu oko doma, praveći veliku buku. Saša se rasplače, ali ja ne mogu da pomognem, kao da ne znam gde je, samo čujem plač, ali ne mogu da vidim gde je. Posle ovog sna osećam se kao da me neko posmatra kroz prozore. Treći san je košmaran i njega se plašim. Svako leganje donosi sa sobom trunku tenzije zbog tog sna jer u njemu usnim kako se lovci iz šume spuštaju do našeg doma, pucaju na sve što im se čini da je živo, a na kraju ubijaju i Sašu. Sve vreme vrištim, nadglasavam se s njihovim barutima, mecima i cevima, a kad usmrte Sašu, pritrčavam, uzimam moje dete u ruke i osećam da je hladno. Kao kamen. A jedan od lovaca iznad mene ponavlja mantrično: *Mislio sam da je srna, mislio sam da je srna...*

Lug nam je prijatan. Oko kuće sam sve posekla, povrće je slabo izraslo, ali imamo dovoljno para i zaliha da bez problema prezimimo. Ogrev sam iseckala i poređala uz stranu kuće po kojoj se stalno baškari sunce. Nadstrešnicu sam izgradila od dasaka i kojekakvog krša koji sam pronašla oko gnezda. Dovoljno je da štiti cepanice od kiše i budućeg snega. Od toliko posla – obaranja stabala, vukljanja debala, sečenja oblica, rabote u polju, male opravke krova, pecanja, nosanja Saše svuda sa sobom – uspela sam da postanem žena-čvor; sva od sitnih, čvrstih mišića, opruga koje mi daju samopouzdanje i spremnost da se suočim s bilo čim.

Mama me moli da se barem zimi javljam češće, to bi joj značilo. I dalje ne zna šta treba da kaže. Pita me od čega ćemo živeti, a meni je mrsko da joj se pravdam, pa joj kažem kako moram da se pobrinem oko Saše i prekinem razgovor.

Zima je prijatna. U nastambi je toplo, miriše na drva i vatru, a cela kuća pucketa od promene temperature kad se plamen razigra.

Saša obožava sneg. Od daske i dva para starih sličuga improvizovala sam sanke, pa se spuštamo niz obližnji brežuljak, valjamo se po snegu, grudvamo i tromo igramo šuge, upadajući duboko u nanos.

Svakog dana padne još malo snega. Kad se pogleda kroz neki od prozora na kući, celac prekriva sve što oko može da vidi. Reka se zaledila, prekrivena je zimskom perinom. Saši pokazujem led, ali ne idemo na reku – toliko ne želim da rizikujem. Lisica se odobrovoljila ili predala zbog manjka hrane, pa je i ona čest gost u jutarnjim hranjenjima. Umiljata je, dopušta Saši da je mazi, ali od mene se plaši. Posle hranjenja životinja i kuvanja, nema mnogo šta da se radi. Iz dosade čistim sneg, proveravam automobil, šetnjom utabavam stazu koja vodi do asfaltiranog puta.

Orlušina sedi na znaku kraj ceste, okreće glavu i skenira ledinu, traži hranu. Saša bi i tu pticu da povedemo kući, ali na prvi zvuk, orao širi krila i odleće. Kola prolaze putem, vozač i suvozačica pilje u nas, pa nestaju u belini. To je prvi put da smo videle ljude otkako smo došle.

Saša bi da imenujemo *naše* životinje. I dalje ne razumem tačno šta govori, ali gugutanje, gestikulacija i oponašanje nekih životinja dovoljni su mi da znam šta hoće. Upire prstić u lisicu i njače, pa onda pritiska kažiprstić na sebe i mrmlja nešto što ne liči na Saša, ali ja znam da izgovara svoje ime. Objašnjavam da životinjama nisu potrebna imena, one su samo svoje, a ne naše. Ipak ne odustaje.

Vraćamo se iz šetnje šumom. Najednom, nelagoda me preseče posred stomaka. Saša trčka kraj mene, ali naglo stane pošto vidi da i ja stojim i piljim prema domu. Dopada mi se što ne ide odmah ka njima, što je na oprezu. Mama i moja najbolja drugarica čekaju nas u stolicama na tremu. Skaču čim pridemo dovoljno blizu da nas vide. Mama trči i grabi Sašu u zagrljaj, a Jelena mi prilazi, ljubi me u obraz i blago grli. Izgleda kao da ne zna kako da se ponaša, sva je kruta i lutkasta. Saša se izbori iz stiska, pa se priljubi uz mene. Mama plače i kuka kako je rođeno unuča ne prepoznaje, a ja ne znam kako da reagujem na sve to, pa odlazim do ognjišta, dodajem drva u fiočicu s plamenom, zatvaram kapak i pristavljam vodu u ogromnoj šerpi. Sve mi se muti, vrti, ne znam šta izgovaram jer se trudim da budem pristojna, dok iznutra izgaram od želje da ih oteram odatle ili ubijem. Na stolu su kese, pokloni zavijeni u ukrasni papir, čokoladice i ostale ucene. Saša gleda sve to, pipka, istražuje, pita da li sme ovo ili ono. Naravno da sme, iako sa pola toga ne zna šta da radi. Jelena odvodi Sašu na trem i pokazuje kako se otvara folija, kako se igra s *pravim* igračkama. Mama me grli, ali je odmah odgurnem. Tiha, smirena, hladna kao brzak, streljam je pogledom i govorim šta mislim o njoj i njenom dolasku. Plače, naravno, trči do ve-cea, lupa vratima i ne izlazi pola sata, taman toliko da mi Saša pokaže darove. Jelena očigledno ne zna šta da kaže, na koju stranu da krene, pa svaki put kad nam se pogledi sretnu, sleže ramenima i širi oči. Otišle su tek uveče, dva-tri sata posle večere. Jelena se ovlaš pozdravila i otcupkala do auta, a mama je ostala da se oprost, u stvari da mi, osmehujući se, zapreti kako ćemo se sad češće viđati, pošto očigledno nije bauk doći do vikendice. Jedino što joj odgovaram jeste da nije pozvana, ali njoj to ništa ne znači – grli me, ljubi u obraz i odlazi.

San u kojem mama vozi motor.

Zalihe su nestale. To što gajim i što sakupimo u šumi nije dovoljno za ozbiljnu ishranu. Novca imam, pa idemo do grada da se opskrbimo. Saša skiči od uzbuđenja: prvi put će biti u gradu. Ipak, čim smo se parkirali, sve što je izazivalo znatiželju proizvelo je i strah. U marketu uzimamo ogromna kolica i punimo ih svim i svačim. Sašu vozikanje u kolicima malo opusti, pa zapitkuje šta je šta i čemu to služi. Ljudi se čude, pogledaju nas i odmeravaju: čudni smo im tako opaljeni suncem, izbledele kose i vižljastih tela, bez obuće i s malo odeće na nama.

Saša ima temperaturu. Gori, trese se i bunca, a ni na koji način ne mogu da smirim groznicu. Vozimo se u bolnicu. Sašina knjižica je zastarela, ne znaju šta da rade, moraću da platim, ali ja nemam para. Sve zatreperi, glasovi medicinskih sestara i doktorke bruje kao udaljeni bubnjevi, u ušima mi pišti i skljojkam se, naprasno, na pod. Pridižu me, daju mi vode i dolazim sebi, pa ih onda zamolim da mi pozajme telefon. Zovem mamu. Mogu da se zakunem kako je srećna što sam joj se javila, baš sad u trenutku najveće potrebe. Doleće do bolnice, a kao bivša medicinska sestra sređuje preko veze da Saša bude tu dok ne ozdravi, pa me zagrlji i teši. Nema mesta da ostanem sa Sašom u sobi, pa pristajem da prespavam kod mame. Ona kuva, priča sa mnom i pravi se kao da se ništa nije dogodilo; kao da sam bila odsutna preko vikenda, a ne mesecima. Saša je u bolnici, ali bolest nije ozbiljna, bolje je već posle prve doze lekova. Sve će biti u redu. Sve. Će. Biti. U. Redu.

U domu sam, kako bih pokupila stvari za Sašu, uzela mobilni i videla da li je sve kako treba s kućom. Lisica se nije pojavila, ali veverice i vrana su došle po obrok. Nahranim ih, potrpam

stvari u kola, pa krenem kroz šumu. Na pola puta stajem, gasim motor i piljim pred sebe. Ubacim u rikverc i tako vozim do kuće. Vadim sve naše stvari. Pakujem ih navrat-nanos, trpam ih u kola kroz gepek i otvorena vrata, nabijam ih u vozilo gde god da ima mesta. Zatvaram šalone na prozorima. Alat sklanjam u šupu i zaključavam je velikim katancem. Proverim da li sam sve zamandalila, pa sedam u auto i nastavljam ka gradu, nijednom ne gledajući u retrovizor.

Saša je dobro i sad je kod babe, ali i dalje treba da miruje. Kod mame smo u šećernoj korpi. Ne zna se koga više tetoši i pazi; previše nas hrani, stalno nutka grickalicama, sokovima, čajevima i vazda prinosi jastuk da podmetnem pod leđa, glavu, uvek je spremna da skoči ako nešto treba da se uradi, dosađuje mi da se zajedno šetamo.

Ponovo sam se zaposlila. Saša ide u obdanište. Družim se sa starim prijateljicama i prijateljima koji su mi oprostili sve ludosti. Pomalo me razočara kad shvatim da se među njima ništa nije promenilo. Baš ništa.

Radujem se snu. Kažu da je to znak depresije, eskapizam i beg. Nije me briga. San je jedino mesto gde i dalje mogu da se osamim. Prestala sam da sanjam kako pobesnela mama vozi motor i kako ubijaju Sašu. Preživeo je još samo san u kojem s prijateljima iz šume, poluljudima-poluživotinjama, sedim u dnevnom boravku, kraj ognjišta, grlim Sašu – u snu je i dalje beba – i ćutimo unedogled, gledajući se netremice: mi njih sićušnim, ljudskim očima, a oni nas krupnim, tamnim očima; davnim, dubokim, mirnim. Kao šuma.

PET ĆERKI MILOŠA ADAMOVIĆA

Dobрила, Ivana i Ana, Gordana i Dostana sede oko Miloša Adamovića i slušaju kako aparati koji ga održavaju u životu piskaju i bipću, čineći od sobe pune trofeja i uspomena hospicij.

Najstarija ćerka, Dobрила, odavno je mrtva. Zgazio ju je slon kad je s nepunih osam godina obilazila zoološki vrt i pokušala da mu doturi grickalicu. Njeni ostaci nalaze se u urni koju je Adamović postavio na policu naspram uzglavlja, kako bi u svakoj prilici mogao u nju da pogleda, da joj se obrati.

Ivana i Ana su bliznakinje, rođene dve godine nakon Dobrile. Zovu ih Sijamke, iako bi bolje bilo Eho – nisu spojene zajedničkim delom tela, ali sve rade u isto vreme, izgovaraju identične reči i rečenice; duplirane, ne uvek i ritmički usklađene, pa zvuče kao eho.

Gordana je ušla u sve novine još kao novorođenče – jedini primerak gigantizma u zemlji. Njena veličina učinila ju je retkim primerkom i na svetskom nivou. Visoka je tri metra i teži dve stotine kilograma. Kreće se pomoću dva titanijumska štapa, ali se najradije ne mrda – sve što radi stvara joj ogroman napor i neverovatnu muku. Ona je rođena pet godina nakon Sijamki.

Tri godine mlađa od Gordane, Dostana, toliko je lepa i zgodna da kod većine muškaraca i žena izaziva gađenje, pre nego privlačnost. Samo oni koji izdrže dovoljno dugo u njenom prisustvu shvate da imaju posla s božanstvom. Iako joj je to predloženo milion puta, nikad joj nije palo na pamet da se bavi manekenstvom ili glumom. Dostanu interesuje samo jedno – da porodični biznis ne propadne.

Miloš Adamović ima sto šezdeset tri godine. Poslednjih sedamdeset godina prikačen je na mašine koje ga snabdevaju s dovoljno lekova i seruma da ostane živ. Mišići su mu neupotrebljivi, ali zato mozak radi i dalje, što je jedino i bitno. U njemu se nalaze tri srca, dve jetre, dodanih metar i po debelog creva, vene ojačane nanorobotima, a kroz Adamovićev krvotok struji još milijardu mikroskopskih mašina.

Bez Miloša Adamovića nema ni imperije Miloša Adamovića; dve velike kompanije i stotine sestrinskih firmi propale bi pre nego što bi lekar uspeo da izgovori: *Mrtav je*.

Ivanu i Anu i Gordanu poslovanja ne zanimaju previše. One rone suze, trude se da budu tihe i puštaju tugu da se odmotava u njima, poput kratkometražnog filma ispunjenog isključivo srećnim trenucima provedenim s Milošem. Dostanine oči su jedine bez suza; ona kao i da ne trepće. Pilji u telo svog oca i dugo se bori sa željom da ne urla na njega.

Miloš Adamović ih gleda redom, zadovoljan što barem neke od ćerki plaću za njim.

U prostoriju ulazi Milošica, Adamovićev sedamdesetpetogodišnji sluga, koji je uz Miloša poslednjih pedeset sedam godina. Na stočice oko ćerki postavlja piće, pita da li im je još nešto potrebno, a pošto Dostana odmahne glavom a ostale očute, ode.

Niko se više i ne seća kako se Milošica stvarno zove, ali pošto je stalno kraj Miloša Adamovića, nadimak se sam nametnuo.

Dostana eksira dupli konjak, pa preko ekrana na očevom krevetu naređuje Milošici celu flašu. Ostale sestre grabe čaše, ali ne piju, već ih gnjave po rukama, okreću ih i stiskaju. Gordana se toliko uzbudi da zaboravi na svoju snagu, pa lomi čašu i poseče se. Sijamke joj maramicama tapkaju ranu, Dostana šalje tek pristiglog Milošicu po prvu pomoć, a Miloš Adamović progovara toplim glasom, koji ne dopire iz njegovih usta, već iz zvučnika sa strane, čineći ga stranim.

– Jadna Gogo. Šta sam ti to uradio?

– Ništa, tata. Sama sam kriva.

Gordana i ne oseća posekotinu. Mnogo je više boli što će da izgubi oca.

Pošto joj Milošica očisti ranu, pokupi komadiće stakla s poda i opet ode, sve se vrati na staro: osluškuju mašine, zveraju po ovalnoj sobi ispunjenoj trofejima, predmetima s raznih putovanja, ramovima punih porodičnih fotografija, oružjem, koskama egzotičnih, izumrlih zveri.

– Zar nemate ništa da mi kažete?

Eho se prve oglase.

– Ne-nedostajaeš ćeš na-nam-am.

Ivana i Ana se nagingu nad Miloša, maze mu ruku, iako on to ne može da oseti.

Gordana ustaje, teško se kreće pomoću metalnih šipki. Izgleda kao nešto drevno, zverski, dok prilazi urni, hvata je i prinosi Milošu Adamoviću.

– Želiš li da je zagrliš?

– Da.

Gordana uglavi urnu između cevčica i pazuha Miloša Adamovića. Dostana na to udari šakom po butini, odskoči, pa se zavrte po sobi.

– Kako možeš toliko da se sažaljevaš?!

– Nema to veze sa sažaljevanjem. To je moja želja. Dovoljno sam živio.

Dostana stane, okrene se ka Milošu i priđe mu. Nagne se nad njega i sikće.

– Ne možeš sad da kažeš tako nešto. Nemaš prava na to.

– Imam. Čak i pravno gledano, smem da oduzmem sebi život. Piše u statutu kompanije.

– Molim te. Nemoj samo da se kriješ iza ugovora. Barem budi toliko hrabar. Reci da si se uplašio. Samo to želim da čujem. Neće mi biti lakše, ali barem ću znati da pričam s čovekom.

– Dostana!

Gordanin krik se prolomi po sobi. Ivana i Ana gledaju u Gordanu kao u boga. Zadihana je, ogromna, podbočena na štapove i izgleda kao biće iz bajke.

Dostana baci pogled na sestru džina, pa se opet zagleda u oca. Uspravi se, ne spuštajući glavu da bi ga bolje videla, već ga ciljajući očima s visine.

– Priznaj da se plašiš propasti. *Adam & Co.* nikad nije bila bliže krah u i to te je uplašilo. Molim te. Samo to priznaj.

– Ne zanima me *Adam & Co.* Želim samo da umrem.

– Zato si pozvao i ove tri. Da ti čuvaju strah dok se ja ne smirim.

– Do-dostana-na, pre-prekini-ni!

Dostana posmatra svoje sestre. Pogleda i u urnu koja nakrivo stoji u robotizovanom zagrljaju. Usne joj se izviju kao da bi nešto da kaže, ali umesto reči širi se kašalj, pa izađe iz sobe.

– Kuda ćeš? Dostana?

– Moram na vazduh.

Soba Miloša Adamovića nalazi se pedeset metara pod zemljom. Do nje vodi komplikovan niz liftova, prolaza, sigurnosnih vrata i bezbednosnih punktova. Dostana ih ostavlja za sobom poput duha, kao da prolazi kroz sve to.

Iznad zaštićene sobe nalazi se glavna zgrada kompanije *Adam & Co*. Dostana se penje liftom na sam vrh, izlazi na krov i osmehne se kad spazi Milošicu koji puši, oslonjen o ventilacionu, metalnu kutiju.

– Čovek više nigde ne može da se sakrije.

Milošica ima mekan glas, pun dugih akcenata, koji sagovornika uljuljkaju u melanholično raspoloženje.

– Nikad nisi sam. Pogotovo ne ovde.

Dostana mu prilazi i pokazuje kažiprstom na jednu od kamera. Milošica ugasi cigaretu, pritiskajući je o metalno kućište, pa vadi paklicu i nudi Dostanu, a pošto ona odbije, pali novu i puši. Dostana ne skida pogled s njega, a Milošica gleda po panorami grada. Onda pogleda na sat.

– Za desetak minuta nebo će početi da se menja. To je moj omiljeni deo dana. Sumrak.

– Danas ste svi patetični.

Ipak, Dostana dozvoli da joj pogled sklizne sa sluge na vrhove zgrada i rumeno nebo. Čute, sve dok Milošica ne popuši cigaretu.

– Hoćete da ga ubedim da se ne ubije?

– Pre će tebe da poslušaju nego nas.

– Mislite da nisam već pokušao?

– Naravno da nisi. Ti si njegov posilni.

– Pomoćnik.

Dostana skloni šišku s čela, pa se opet zagleda u Milošicu.

– Ti kao njegov *pomoćnik* imaš više uticaja nego ja kao njegova ćerka.

– A šta je s ostalim ćerkama?

– Njih tri je doveo zbog mene. Nije smeo sam da se suoči sa mnom.

Milošica gleda u svoj omiljeni sumrak. Sunca je sve manje i toplina nestaje iz dana, na krovu je najednom prohladno. Dostana nastavlja.

– Znaš kako me zovu iza leđa?

– Đavo.

– Tako je. A Đavo nikog ne moli.

Milošica pogleda Dostanu u oči. Zaklima glavom. Okrene glavu i zapali novu cigaretu.

– Čim popušim, eto mene. Da ne izgleda kao da smo se dogovorili. Pokušaću da ga nagovorim.

Dostana ode do vrata, pa se okrene i zagleda u pogrbljenog batlera. Zbog sve većeg mraka, izgleda kao majušni odžak, sjedinjen s kutijom na koju je naslonjen, s dimom koji se vije iz njega.

Eho, Gordana i Miloš pričaju, kad Dostana stupi u sobu, svojim prisustvom stavi tačku na razgovor.

– Da li si dobro?

– Naravno. Htela sam samo da izađem iz bunkera.

– Shvati onda kako je meni. Ja sam ovde svaki dan. Već sedamdeset godina.

– A mi smo gore sve to vreme. Pokušavamo da se bavimo svime što si nam ostavio. Misliš da je lako biti ćerka Miloša Adamovića? Da je prosto živeti sa ocem koji je mumija i koji nikad ništa nije uradio.

– Sve ovo sam vam napravio. I vas sam napravio.

– Ne mislim na to.

Gordana priđe Dostani, svaki ubod njenih štapova neprijatno odzvanja po sobi. Obgrli je oko ramena, pa je poljubi u teme.

– Tata je rekao da je sve sredio. Kad on umre, akcije će da padnu, ali kompanije neće propasti.

Dostana se teško oslobodi Gordaninog zagrljaja, pa priđe Milošu i uhvati ga za šaku.

– I dalje mislim da je to glupost. Želja za smrću. Ti nisi normalan.

– Odavno. Ja imam sto šezdeset tri godine. To nije normalno. U meni ima previše organa. Ja imam previše para. Ništa u vezi sa mnom nije normalno.

– I zato ćeš umreti?

Ivana i Ana, omađijane nečim, drže urnu između sebe i maze je. Trepću prema Dostani kao psi koji čekaju hranu. Gordana jedva seda na ojačanu stolicu. Velikom maramicom briše čelo i vrat.

– Slušaj me, Dostana. Nemoj odmah da me napadneš. Nemoj da prevrćeš očima. Samo me saslušaj.

Dostana sedne na krevet pored njega. Zagleda se Milošu u oči. Ni ona ne trepće.

– Nisam sanjao otkako sam legao u ovaj krevet. Nijedan san. Nikad. Sigurno da sam sanjao, ali se nisam sećao. Zaspim i budim se. Uvek u isto vreme. Kao po naredbi. Ali pre mesec dana prvi put sam se sećao sna. Ne znam zašto. Taj dan nije bio ni po čemu drugačiji od ostalih. Sve je bilo isto. Sem tog sna.

– Sanjao si i sad hoćeš da se ubiješ?

Milošev glas se pojača.

– Rekao sam ti da me ne prekidaš!

Tišina u sobi. Samo Ivanini i Anini dodiri po urni prave čudnu, jedva čujnu škripu.

– Sanjao sam budućnost. Ne znam kako to znam, ali sanjao sam deset hiljada godina u budućnost. Slike mi nisu najjasnije. Ali jednu stvar sam zapamtio. Nas tamo nema.

Ovo Gordanu natera da stavi šake preko lica, a Sijamke da glasno zaplaču, sve jače stežući urnu. Dostana ustade s posteljine. Poravna odeću i pogleda u vrata. Ona se otvaraju, a Dostanino lice se izvija u smešak. Usta joj se, naprasno, pretvore u crt, skamene. Umesto Milošice u sobu ulazi jedan od čuvara. Salutira, izvini se i ukopa u mestu. Svi ga gledaju ćutke. Najzad, Miloš progovara.

– Šta se desilo?

– Gospodine. Ivan Burović se ubio. Skočio je s krova. Na mestu je umro.

Muk. Dostana se hvata obema rukama za slepoočnice i trlja ih tako jako da nije sigurna da li sad sama sebi stvara bol ili se oslobađa glavobolje.

– Ko?

Milošev, mikrofonima amplifikovan, glas projuri sobom. Čuvar se trgne, pa opet salutira i ukopa u mestu.

– Ivan Burović, gospodine. On je bio vaš pomoćnik.

Dostana istupi pred čuvara i pokaže mu rukom da ide, što on jedva dočeka. Kad su se vrata zatvorila, sobu ispuni duboki smeh iz zvučnika. Miloš Adamović se smeje glasno i zarazno, tako da i njegove ćerke počinju da se smeju zajedno s njim. Čak se i Dostana smeje, iako se trudi da na svaki mogući način to ne uradi.

Kad se svi smire, Miloš prvi progovori.

– Ko bi rekao da se Milošica zvao Ivan Burović!

– Zašto se ubio?

– Čuvar nije rekao.

Dostana opet priđe krevetu i sve ih odmeri.

– Zašto bi se bilo ko ubio?

– Rekao sam ti. Želim da umrem.

– To mogu da razumem. Ali ti nisi više samo Miloš Adamović. Ti si sve ovo. Ti si kompanije, firme, bankovni računi. Ti si hiljade zaposlenih. Ti si sigurnost berze.

– Ja sam pre svega ja. Miloš Adamović.

– U tebi nema tri centimetra kvadratna Miloša Adamovića. Sve je robotizovano. Zamenjeno. Unapređeno. Ti si kao neki superbankomat.

Gordana se uspravi, pa se odgega do Miloševih nogu i tu osloni na ivicu kreveta.

– Zašto se i dalje prepiremo? Znamo šta treba da uradimo. Tata je odlučio da se ubije. Nas četiri moramo da glasamo.

– Gordana je u pravu. Glasajte. Neka s moje leve strane stanu sve koje bi da me ostave u životu.

Dostana zakorači oko uzglavlja. Stane Milošu s leve strane i prostreli pogledom ostale sestre.

– Neka s moje desne strane stanu sve one koje žele da mi dopuste da se ubijem.

Sijamke se pomere s desne strane kreveta. Gledaju unezvereno čas u Dostanu, čas u Gordanu, koja i dalje stoji oslonjena na ivicu kreveta. Gigant se pokrene, zgrabi oba titanijumska štapa i udalji od postelje. Zagleda se u oca. Uzdahne. Zagega se, zaustavljajući se iza Dostane.

Eho se pogledaju, zveraju u Miloša, pa zagledaju u sestre s druge strane postelje. Dostana se osmehuje Ivani i Ani, pa spusti pogled na oca.

– Šta ćemo sad?

Miloš kao da je sve vreme bio spreman na ovakav ishod, odmah naređuje.

– Glasaće i Dobrila.

– A-ali o-ona-a j-je mr-mrtva!

Dostana prasne u smeh, a Gordana se pomeri bliže Miloševoj glavi.

– Tata, Dobrila ne može da glasa. Mrtva je već godinama.

– Nisam izlapeo. Znam da je mrtva.

Dostana skoči na krevet i zajaha Miloša. Gordana pruži ruku da je skloni, ali je Dostana grubo odgurnu. Džin padne i cela soba se zatrese. Ivana i Ana se skupiše jedna u drugoj, stiskajući urnu. Dostana je zajahala Miloša kao konjića.

– Dobrilica ne može da glasa jer je mrtva! Da li ti je to jasno! Mrtva je! Nema Dobrile! Tu smo samo nas četiri!

– Sklanjaj se s mene, inače ću da pozovem čuvaru.

Dostana pilji u očeve oči i vidi kako se sočiva kameranica u njima presijavaju. Odlučnost u njegovom glasu i nagli osećaj hladnoće zbace je s Miloša.

– Pomozite Gordani da ustane.

Dostana i Sijamke pomažu divu da se uspravi i osloni na štapove. Dostana se izvinjava i grli Gordanu, a ona joj prašta i ljubi je u teme.

– Stanite na sredinu sobe. Dostana i Gordana nek budu na jednoj strani, a Ivana i Ana na drugoj. Neka Ana zavrti urnu. Na čiju polovinu sobe urna pokaže, za toga je Dobrila glasala.

– Zašto Ana da vrti urnu?

– Zato što će Gordana da je polomi, a tebi ne verujem. Ako imaš nešto protiv Ane, može to da uradi i Ivana.

– Neću da vrtim urnu.

– Da li mi stvarno igramo masne fote u imperiju?!

– Da. Vrti!

Ćerke urade kako im je otac naredio. Stanu na dva metra od kreveta, grupišući se kao i ranije: smrt – desna strana; život – leva.

Ivana preda urnu sestri. Ana istupi pred sve i oprezno položi Dobriline ostatke na pod. Pogleda u Miloša.

– Hajde, Ana. Ne boj se.

Ana uhvati urnu s obe ruke. Pogleda u ostale sestre. Dok čuči, izgledaju joj kao da su sve divovi. Čak i Ivana.

– Ako ti nećeš, ja ću.

– Dostana! Ana će da zavrti. Hajde, Ana. Rekoh ti da se ne bojiš.

Ana zavrti urnu.

ZVEZDA DOM

Treba da sačekam Viktoriju Zajc na aerodromu, odvezem je do hotela, smestim u sobu, ostanem s njom ako joj nešto zatreba i kasnije, predveče, odbacim na književnu tribinu.

Viktorija Zajc je moj idol. Mogu reći, književna majka.

Stalno mi se vrti po glavi. Šarene korice njenih knjiga, reči i rečenice i omiljeni ispodvlačeni pasusi napadaju me u falangama. Ceo dan zbog toga mrmljam sebi u bradu. Glumim da je srećem. Nemam pojma kako da joj se predstavim. Šta da joj kažem. Da li da joj uopšte pružim ruku ili da je nežno zagrlim? Poljupci? Dva ili tri? Jebem ti običaje.

Leto je, klima u garsonjeri radi, ali ja sam gola ceo dan. Nosim samo gaćice jer ne volim guzicom da dodirujem nameštaj. Meni je vruće zbog Viktorije Zajc, ne zbog toplotnog talasa s Mediterana.

Između napada panike, cedim misli i o tome šta obući za tu priliku, kojom odećom se predstaviti Viktoriji Zajc.

Pecka me i rukopis mog romana prvenca. Stavila sam ga u fioku s donjim vešom i čarapama, samo da ga ne bih gledala. Ali i on i ja znamo da je tu. Prvenac je spremniji od mene za Viktoriju Zajc. On je napisan, lektorisan, pročitao još dvadesetak puta, ispravljan, nanovo lektorisan i sad je miran; na prvoj stranici, u donjem desnom uglu, stoji – finalna verzija.

Moj književni život tek treba da počne, a moj roman to uopšte ne zanima. Ukoričila ga ja ili ne, on je tu, spreman da ga hvali ili zaborave; sam sebi dovoljan.

Dakle, glavno pitanje nisu ni pozdravljanja, ni haljine, suknje, pantalone, šortsići i bluze, već roman. Kako predati Viktoriji Zajc moj roman a ne ispasti skriboman; ne biti ona jadnica koja šalje svoje kitnjaste rečenice po provincijskim časopisima i internet portalima, u potrazi za ugodnim komentarima napaljenih urednika.

Prvorođenče se zove *Zvezda dom*. Radi se o devojčici koja je za vreme rata izbegla u Srbiju i sad je odrasla žena u potrazi za svojom srećom. Pročitali su ga već mnogi, dva izdavača me obasipaju mejlovima ne bih li izdala baš kod njih, i ja znam da taj roman nešto vredi. Ali želim da ga pročita Viktorija Zajc. Od njenog mišljenja mi zavisi život, tako se osećam.

Vreme je. Uvek to uradim – dovedem sebe do ivice kašnjenja, pa onda na brzinu odlučujem. Oblačim kombinaciju broj četiri iz svoje glave, trpam šminku u torbicu – svako crveno svetlo na semaforu biće mali odlazak kod šminkera – grabim *Zvezdu dom* iz fioke i odlazim po Viktoriju Zajc.

Na aerodromu je gužva. Kafić kraj izlaza je pun, a taksisti nervozno voze slalom među nama i tiho, urotnički nude vožnju.

Pogled mi je zakucan na automatska vrata koja se otvaraju u stranu. Na ekranu piše da je avion iz Zagreba sleteo. Viktorija Zajc bi svakog trenutka trebalo da se pojavi.

Najzad, vratnice se razdvajaju i otkrivaju Viktoriju Zajc. Sedi u automatizovanim, invalidskim kolicima koja pokreće ručicom s naslona za ruke. Ima barem sto pedeset kila. Naslage sala prekrivaju veći deo crne mašine pod njom. Iz nosa joj izlazi cevčica koja se preko cvetne haljine pruža iza nje i završava u velikoj boci, prikačenoj na kolica. Drugom rukom drži koferčić na točkiće.

Viktorija Zajc koluta očima, traži nekog. Smešim se od uha do uha i mašem joj, propinjući se na prstima ne bi li me bolje videla. Viktorija Zajc shvati da njoj signaliziram, pa krene k meni, ali dugo je čekala, pa se automatska vrata zatvore. Senzor prepozna da ipak nekog ima ispred

vrata, pa ih zaustavi. Viktorija Zajc stane, pa krene, pa stane ponovo, a vrata ne znaju gde će, pa se zaglave.

Dotrčavam do nje, ali me osoblje gura odatle – ne mogu tuda, jer je to prolaz samo za ljude koji su prošli carinsku kontrolu.

Majstor popravlja kvar, vrata ponovo rade, otvore se, a Viktorija Zajc se doveze do mene i pruži mi ruku. Lakne mi – ona je odredila kako ćemo se pozdraviti.

Iznajmili smo kola koja su napravljena za ljude s invaliditetom, pa bez problema smeštam Viktoriju Zajc u zadnji deo automobila. Vozimo se prema gradu.

Pokušavam da pričam s njom, ali je ona nezainteresovana. Reaguje samo na moje hvaljenje njenih knjiga. Gleda me preko naočara u retrovizoru i ta silna stakla nas još više razdvajaju.

Zvezda dom je na suvozačevom sedištu. Nije se vezao. Platiće kaznu. Ali shvatam da sad nije trenutak da joj ponudim rukopis jer je Viktorija Zajc zaspala: hrče i stenje. Koristim priliku. Prednjom kamerom mobilnog telefona hvatam sebe i Viktoriju Zajc u istom kadru. Pa šta ako izgleda kao da je mrtva?

U hotelu sredim sve na recepciji, pa otpratim Viktoriju Zajc do njene sobe. Pitam je da li joj nešto treba, a ona mi zahvaljuje – ne treba joj ništa, zanima je jedino kad ću je uveče pokupiti.

U kolima sam, hladna, umorna od uzbuđenja i dva sata vožnje, gledam u roman i vidim da je i on grogi.

Književni festival je otvoren u bašti biblioteke. Direktor biblioteke predugo drži govor, svima je dosadno, hlade se programima i lepezama, čekaju da Viktorija Zajc dobije reč. Konačno je najavljuje. Viktorija Zajc se dovozi na scenu i prilazi mikrofonu. Zvučnici pojačavaju njeno teško disanje. Svi u publici su mirni. Čuje se samo puškanje i dečji plač u daljini. Viktorija Zajc se zahvaljuje prisutnima, kao i gradu i biblioteci. Tapšu joj. Ona se znoji. Velike fleke znoja stvaraju se na njenoj cvetnoj haljini. Direktor opet ima reč. Priča i priča, a neka devojkica mu prilazi i smeši se publici. U ruci joj je plaketa koju drži okrenutu k nama, iako je nemoguće da vidimo šta je na njoj izgravirano. Direktor objavi da ovogodišnju nagradu festivala dobija Viktorija Zajc. Svi tapšu, kao da su iznenađeni, a zna se da svake godine gost dobije nagradu. Direktor pušta devojkicu da priđe Viktoriji Zajc. Mala se naginje nad nju, ljubi je (ipak tri puta!) i predaje joj zlatnu ploču, prišrafaljenu o drvenu podlogu. Viktorija Zajc gleda u nagradu, pa u direktora, pa u publiku. Smeši se. Mislim da gleda ravno u mene dok se smeši. Izgleda kao da se ukočila. Ne pomera se i ne govori ništa. Čini mi se da njena bleđa koža sija, kao da mesec obasjava samo nju. Zatim joj se koža pretvori u kamen. Cela površina ogromnog tela Viktorije Zajc postaje kamen. Petrifikovana, s nagradom zauvek zaglavljenu među šakama, Viktorija Zajc ponovo progovara, zvučeći kao da nam se obraća iz pećine. Zahvali se na nagradi, još jednom svima kaže hvala što su tu, priča kako joj je naš grad neizmerno drag jer je u časopisu *Slovo*, koji je izdavala naša Književna zadruga, objavila jednu od svojih prvih priča. Svi tapšu. Direktor briše suze, a ja osećam kako mi *Zvezda dom* gori u rancu, na leđima – kao kad u ratnim filmovima pogode vezistu u radio-stanicu, pa mu kiselina baterije progrize uniformu i kožu.

Viktorija Zajc priča dva sata, a onda još sat vremena odgovara na pitanja iz publike. Plačem kad izgovori poslednju reč. Ljudi su razočarani što ne može da im se potpiše na primerke knjiga, ali pošto se pretvorila u kamen, ipak imaju razumevanja.

Vozim je nazad u hotel. Kratka vožnja od desetak minuta. Viktorija Zajc je mirna, osigurana s nekoliko remena u zadnjem delu kola. Ne znam da li spava ili je budna. Svetla nadolazećih farova se odbijaju o nagradu zaglavljenu u njenim rukama.

Zvezda dom je suvozač. Ne znam da li je i ovo pravi trenutak da joj ponudim moj roman. Viktorija Zajc će svakako i ceo naredni dan provesti na festivalu.

Sutra. Sutra ću da je zamolim. Ili, ipak, sad?

Ljubomorna sam. Osećam kako mi se obrazi žare. To znači da joj već zavidim. Htela bih i ja da postanem kamen. Kako postati kamen? Ko zna koliko ću još godina morati da pišem, i izdajem, i ulagujem se raznim urednicima i kritičarima, samo da bih, možda, postala Viktorija Zajc. Njoj je sto trinaest godina. Meni dvadeset pet. Nemam toliko vremena. Moram odmah da joj dam rukopis. Moram odmah da postanem poznata. Želim da mi kaže: *ćerko*.

Put pred nama je ravan i osvetljen žutim kupama iz bandera. Kamion nam ide u susret. Ogroman je, čini mi se da delom prelazi i u suprotnu traku. Oko šoferšajbne svetli pregršt svetala, a na sredini, iz mraka kabine, plavi se krst od LED lampica.

Gledam u odraz Viktorije Zajc. Gledam u torbu iz koje viri ćošak prvenca. Gledam pred sebe. Ubrzavam. Hrlim prema farovima. Osećam da mi se koža suši i stvrdnjava.

MIR

Srđan je umro. Majušno telo koje je bio on, sad je hrpa koječega hladnog i nepomičnog. Scena u kojoj uspaničeni medicinski radnici utrčavaju u bolesničku sobu i uz izraze saosećanja i nebeske patnje pokušavaju da od ravne crte na uvek zelenom monitoru naprave cikcak liniju koja radosno bipće život izostaje. Puštam ga da leži. Zamišljam kako mu se duša uzdiže iznad nosa, ljubi ga u čelo i odleće. Zamišljam kako propada kroz nagoretinu u dnu kreveta i klizi u podzemlje. Prekine me devojka u beloj uniformi. Zanima je da li je sve u redu. Klimam glavom. Administracija koju kadaverčić povlači za sobom me plaši. Htela bih da pobeegnem.

Ustanem i priđem majušnom nosu i pomalo razmaknutim usnicama. Iz njih – tišina. Pomilujem ga po glavi, a kosa mu spadne na slepoočnice i čelo kao pokošena trava. Najradije bih samo otišla, ali znam da ne smem. Suze mi, ipak, kreću čim stupim na laminat hodnika tražeći sestru, mrmljajući konačnu izjavu. U lavirintu tumarajućih bolesnika, zidova masno ofarbanih, klopavinih klompi i morbidnih invalidskih kolica, pronalazim je. Suze, upaljene beonjače i zajapurenost mog lica dovoljan su joj mig.

Više nešto, a onda u sobu dotrčava i doktorka, vazda okasnela i nepotrebna. Konstatuju smrt, izjavljuju saučešće, odvoze maleckog na krevetu na kojem je i umro.

Treba sići u mrtvačnicu.

Na groblju svi plaćemo. Kažu, najgore je kad umre dete. Kad premine neko star, nije bitno, naživeo se. Ali kad umre jedan potencijal, onda je katastrofa. Mislim da svaki život vredi podjednako ili ne vredi nijedan. Treba se, već jednom, dogovoriti.

Najzad sama. Prestali su telefonski pozivi, internet poruke, telegrami (nisam znala da ih ljudski rod još uvek koristi, ali kad je poštar zakucao i predao mi ceduljicu-saučešće, razuverila sam se), insistiranje rodbine i prijatelja da mi se nađu, da budu pored mene. Sve je utihnulo. Nema ni njega da više iz susedne sobe ili da me zove iz bolnice. Da zahteva. Nema, čini mi se, više ničega, do mene same. Ta pomisao mi toliko popravi raspoloženje da se nasmešim, pa nasmejem. Smeh praska kroz prazan prostor, kao da me stan osuđuje. Primirim se, bespotrebno obazrem, pa odem na malu terasu.

Oduvek sam želela da tu postavim stočić i barsku stolicu, pa da ujutru pijem kafu, gledajući u niske niskih kuća, krovove koje presecaju mačke, grotla odžaka, krošnje, ljude.

Najbliži salon nameštaja je na dvadesetak minuta hoda od mog stana. Kola sam prodala kad je Srđan morao u bolnicu. Komšija koji živi u stanu ispod mog ima kola, koliko znam nezaposlen je – mora da mi pomogne.

Kao da je bio spreman, čekajući moj poziv tik pored vrata. Ubrzo smo u automobilu, parkiramo se u tržnom centru, ulazimo u radnju i razgledamo stolice. Čavrljamo, promičući kraj nameštaja i kućnih potrepština. Njemu se sviđa moja ideja.

– Ja vežbam na terasi. To mi je najlepše. Čak i kad je zima. Mada, ne mogu da radim sklekove. Ali dižem bučice i radim čučnjeve.

Zamišljam ga u gaćama, oznojenog, napetog.

– Bolje odmah uzmi dve stolice. Onda možeš sa još nekim da piješ kafu.

Dugo mi se niko nije nabacivao, pa ovako direktni udarci crvene moje obraze.

Uzimam, ipak, stolicu.

Komšija mi je sklapa i iznosi na terasu. Stočić koji mi se svideo bio je jedini u radnji, pa sam ga ponela nameštenog. Od nameštaja, jedva ima mesta za mene na balkonu, kamoli za njega. Sardinisani na parčetu betona i ograđeni metalnom ogradom, nemamo izbora do da se češkamo jedno o drugo. On je iskusan, pošto ne gubi ni sekund; nežno me grli oko struka, gleda me u oči, smeši se i ljubi mi obraz. Odvoji se od mene, tek toliko da može da mi se nasmeši i očima, pa se spusti na moje usne i tu ostane dovoljno da se one rasklope i puste ga unutra.

Mogao je da me jebe na terasi, ali stid je pobedio želju, pa prelazimo u sobu, na trosed. Ne skidamo se. Stiskamo se i gulimo jedno o drugo. Drhtimo. U meni je, krut i popunjavajuć, a ja sam vlažna, vlažna. Kao klinici. Na brzaka. Odmorimo se, popijemo sok, pa razmestim kauč, skinem se, skinem njega, pa se jebemo na miru, dugo i dobro.

Opet ćućorimo, ovlaš zagrljeni, i dalje znojavi i zadihani. Napolju je toplo, kraj maja, savršeno vreme. Želela bih da trčim. Dosta mi je kurca. On, međutim, ne odlazi. Nema veze, zabavan je.

Zanima ga ko je to na slici kraj televizora. Kažem mu da je to moj skoro preminuli sin. Ukruti se. Ohladi u trenutku. Podigne se i oblači.

– Izvini, nisam znao. Nisam video umrlicu.

– Nisam je ni stavila.

Opsuje me. Mrmlja. Pitam ga da ponovi, ali to ga razbesni; psuje i grdi me kao da sam dete. Ode, treskajući vratima.

Milan me zove već danima. Srđana je viđao retko, možda jednom mesečno. Plaćao je alimentaciju i za to mu hvala. Ostavio nas je na miru. Nije pravio scene. Upornost i sebičnost, koje sam lako utišavala stiskom dugmeta telefona, nemaju granica. Posle duge zvonjave, otvaram vrata i vidim ga kako se cupkavo okreće oko sebe na otiraču, kao da pokušava da vidi da li ima nešto okačeno na leđima.

– Ne javljaš se na telefon. Morao sam ovako. Treba da popričamo.

Ne vidim zašto i o čemu, ali puštam ga unutra. Ne nudim ga ničim, ne bi li što pre otišao. Međutim, on seda na fotelju, zvera oko sebe, naručuje mi kafu i prilazi Srđanovoj slici na polici kraj televizora, uzima ram i prinosi ga naočarima. Pipka staklo, prevlači malićem po njemu, pa mi pokazuje sivkast kraj prsta.

– Ti ne vodiš računa ni o sebi.

Stojim, prekrštenih ruku, u kontrapostu, šireći oči zahtevam da ostavi ram i kaže šta hoće.

– Bio sam na groblju. Kod Srđana. Tamo je sve zapušteno.

Nastavlja u tom smeru: on je stalno na putu, često predaje van zemlje; trebalo bi ja, pošto sam mu majka, da se brinem o grobu; ako mi je to prevelika obaveza, unajmiće nekog da sređuje; ne razume kako sam tako sebična, kako mi nije stalo.

Toliko mi je dosadan da prestajem da ga slušam; svodim ga na tinitus, čekajući da ga neki novi šum preklopi i nadjača. Posle ogromnog monologa, primeti da ga ne zarezujem, pa lupa šakama i zahteva pažnju.

– Ti si zla osoba!

Beži, konačno, zaboravljajući prašnjavi ram u desnoj šaci. Zaključavam vrata. Nadam se da mi iz pakosti neće vratiti ram. Da je to to. Da se nećemo više videti.

I nismo. Sigurno je prošlo godinu dana od njegovog pridikovanja. Poslao mi je poruku da je unajmio nekog dedu koji čisti po groblju. Nije napisao da treba da platim, pa mu nisam ni odgovorila.

Komšija je odlučio da i pored dobrog seksa ne razgovara sa mnom. Srđan utiče na mene i iz groba. Kako muškaraca ima na sve strane, ne nedostaje mi mnogo. Trčanje i dobra ishrana me pretvaraju u zgodnu ženu. Lepote mi nikad nije manjkalo. Platu trošim samo na sebe, pa sam nabacila i dobru garderobu. U ogledalu se jedva prepoznajem. Još se nisam navikla na novu sebe.

Godišnjica Srđanove smrti je jedini dan u godini kad mislim na njega. Datum, sat, pa i minut urezani su mi u mozgu i ne mogu protiv tih sećanja. Umesto da ih potiskujem i mučim sebe, dajem im oduška, puštam ih anualno u svoj novi život i s radošću prebiram po starim slikama iz škole, s letovanja i zimovanja, kad je bio bebac u dupku, kod babe i dede. Taj dan je za njega i mene. Isključim se sva. On i ja ponovo. Čak i plačem. Na groblje nipošto ne idem.

Otišla sam na groblje. Danima sam razmišljala o tome i na kraju prelomila – treba udovoljiti slabostima. Prošlo je šest godina, pa dugo tumaram među nadgrobnim spomenicima i drvenim krstačama, ali Srđanov gropčić ne mogu da nađem. Ipak, namerila sam se da počistim grob i ima da počistim grob.

Deda kog je Milan unajmio ili je umro, ili uzima pare a ne radi ništa. Sve je u prašini, ptičjim govnama, iskidanim listićima, blatistu, pikavcima. Raka pored prljavog mermera je sveža, mora da su ucveljeni stajali i po ovom grobu jer se vide otisci cipela.

Odlazem platnenu torbu na zemlju. Čučnem kraj torbaka i izvučem baštenske rukavice koje preko prstiju imaju zaštitu od tačkaste gume. Šakama čupkam travuljinu i čistim gromulje oko ploče i s nje. Vadim plastičnu bocu iz torbe. Odlazim do česme, napunim je vodom, pa se vratim i poprskam ceo grob. Uzimam dve krpe i brišem mermer. Treba mi još jedna flaša vode kako bi pokrov i nadgrobna ploča blistali. Uzimam treću, čistu krpu i brišem sve vrlo detaljno kako se od toplote ne bi stvorili ameboidni okviri kamenca. Ponela sam i metlicu, pa pokušavam da što više očistim blato koje se razbaškarilo oko groba. Pritom dižem prašinu, pa opet idem do česme, nanovo polivam, trljam, perem, brišem.

Sve je, najzad, cakum-pakum.

Htela sam da budem sasvim sama, zato nisam ponela mobilni, pa ne znam koliko je sati. Na groblju nigde nikog. Sunce se sve više spušta. Mora da su prošla bar dva sata otkako sam stigla.

Popakujem sve u ceger, pa se uputim ka izlazu. Napetost u bešici je nepodnošljiva. Obazirem se. Razmišljam da li kapela ima ve-ce? Ako ga i ima, nemam vremena. Pocupkujem iza velikog drveta, skrivam se od same sebe. Spuštam ceger i gaće istovremeno. Podižem suknjicu. Puštam mlaz. Obema rukama se pridržavam o drvo. Preko kore, dve crvene bubice idu spojene u plesu parenja. Smešne su jer se svaki čas spotiču o hrapavu koru. Mlaz oslabi, pa nestane. Najzad mi je lakše.

SREĆNA BANANA

Ružici se bližilo sedam godina braka. To je sedam letovanja, tri zimovanja, sedam rođendana njenih i sedam rođendana Peđinih, to je sedam godina bez dece, sedam godina puta dvanaest plaćanja zajedničkih računa – do same svadbe živeli su razdvojeno – sedam godišnjica. Nije joj se sviđalo da tako parceliše svoj brak. Ponavljala je samo to sedam godina. I sebi i drugima. Sedam godina je biblijski. Zvuči monumentalno. Nije razloženo na sitne članke iz svakodnevnog života. Brak je i začet kao ideja o budućim godišnjicama.

Bremenitost broja ju je pritisnula, pa je htela mužu da priredi nešto lepo za godišnjicu. Razmišljala je šta bi to moglo toliko da ga obraduje, šta bi njihov brak moglo da načini još boljim? Posle mnogo promišljanja i pretrage, slučajno je nabasala na čudan sajt – srecnabanana.rs. To je bilo to, odlučila je.

Na kursu je bilo njih osam, plus instruktorka Vera. Okupljali su se ponedeljkom, sredom i petkom u podrumčini koja je glumila *youth center*. Kako je mlađarija izostala, iznajmljivali su prostor ko god je hteo da plati. Tako su se tu našle i one, okupljene oko Srećne banane.

Predstavila se: Vera Milić, majka dvoje dece, supruga, polaznica mnogih kurseva psihologije, meditacije i masaže. Porodično iskustvo i više od dve stotine sati raznih kurseva – broj sati je naglasila, povisivši ton – dali su joj ideju da napravi svoj program za usavršavanje bračnih odnosa. Nije pričala dugo, niti je rekla išta što bi bilo vredno pamćenja, ali dve-tri žene su uredno hvatale beleške. Ružica je stavila ruku na tašnu u nameri da izvadi mobilni, kako bi i ona mogla da zapiše nešto, ali je odlučila da to ne radi. Radije će da sluša i pamti. Nastavnica je završila s pričom, pa je tražila da se sve predstave. Ono što je Ružici bilo čudno jeste to kako su tu samo žene. Nijedan muškarac.

Milena, Kristina, Saška, Milica, Teodora, Ksenija, Irena i Ružica ubrzo su se bolje upoznale. Sve su bile manje-više u sličnim pozicijama. Žene s muževima, neke s decom, neke bez dece, tražile su kako da rasonode svoje supruge, kako da razbiju monotoniju koja se uvukla u brakove.

Saška se posebno plašila da njen *matori* – tako ga je zvala – ne nađe neku bolju. Nije rekla mlađu, pošto je i sama bila dosta mlada, samo bolju.

– U čemu?

– Pa u tome.

Pošto je prva sedmica protekla u parapsihološkim seansama i zbližavanjima, Vera je naglasila kako jedva čeka sledeću nedelju jer tad počinje pravi rad. Ružici nije bilo jasno na šta misli, pošto su na sajtu pominjali samo učenje iz, kako su naveli, *brakologije*.

Peđa je primetio da se Ružica sve duže zadržava na poslu i hteo je da zna o čemu se radi, a ona je slagala da je krenula na pilates jer se ugojila. Muž ju je uhvatio za kukove, prešao šakama preko dupeta, šljapkajući je na kraju po butinama, u želji da joj da do znanja kako ga ona i dalje privlači.

– Ma šta će ti to?

Ali Ružica je bila uporna. Sedmogodišnjica samo što se nije obrušila na njih i morala je po svaku cenu da ostane na kursu.

– Nije skupo.

Smirila ga je.

Suprug joj je postao aktivniji. Jebali su se barem tri puta nedeljno. Pre nego što je krenula na kurs, imali su odnos jednom u deset dana. Dva puta ako se napiju subotom uveče.

– Stvarno si se zategla.

Autosugestija. I to im je Vera predavala.

Milena i Teodora su odustale čim su shvatile o čemu se zapravo radi. Podigle su se, crvene od stida i besa, pokupile stvari i izjurile iz podruma. Predavačica je slegnula ramenima i pljesnula rukama kao da je time označila nov početak. Ružica je razmišljala da li da i ona ode. Ipak, platila je kurs, a možda joj i pomogne. Tako da je ostala i radila sve što ih je Vera učila.

Razmišljala je, pokušavajući da u Peđinoj borbi za vazduh nađe malo ritma, kako ne bi trebalo da se kaže *oralno zadovoljavanje*, sem ako nije u slučaju poza 69. Ako ja zadovoljavam Peđu, pa valjda je on kurcem zadovoljen, a ja, koja ne volim preterano da ga stavljam u usta, sve sam sem zadovoljene.

Časovi su se nastavili i niko više nije odustajao. Štaviše, Ksenija je dovela svoju prijateljicu Vladanu, koja je dobila ubrzani kurs, jedan dopunski čas i nesmetano se priključila ostalim ženama u izučavanju tajni felacija. Vera bi iz velike torbe za teretanu izvukla osam plastičnih, vakuumskih kesa. U svakoj kesi bio je po jedan dildo. Prvog časa su sve dobile onaj koji im je Vera dala, ali već naredni put su se rasporedile tako da je svaka ispred sebe imala plastični penis koji je najbolje odgovarao propozicijama muškaraca koje su htele da zadovolje. Svaki čas ticao se drugog dela kurca koji je trebalo posisati, poljubiti, liznuti, ovlažiti (rečju: usrećiti) na najbolji mogući način. Glavić, koren, mošnice, guč; sisanje, lizanje, češkanje, masturbacija. Prvo bi imali predavanje od pola sata, a onda pola sata prakse. Praksa je podrazumevala vežbanje ispredanih tehnika na veštačkim splovilima.

Ružica je, ipak, počela da hvata beleške.

Kratka puš-pauza između teorijskog i praktičnog dela davala je vremena ženama da pročavrljaju i bolje se upoznaju. Tako je Ružica saznala, s olakšanjem, kako nijedna od učenica nije prijavila svom kurcu da ide na kurs. Sve su to tajile iz najrazličitijih razloga. Ružici se njen činio najmanje sramnim, minimalno je rušio poverenje koje supružnici treba da imaju: htela je, prosto, da iznenadi Peđu.

Peđa nikad nije voleo kako mu Ružica popuši. Uvek bi je odgurnuo kad bi se spustila među stidne dlake, ili bi je, puštajući je da se kratko zanima oko kite, nežno, poput lifta pridizao k sebi, ljubio je i brže-bolje gledao da ga ubaci u nju, ne bi li se pušenje prekinulo. Ružica je primetila šemu, ali joj je trebalo dugo vremena – godine – da ga pita u čemu je problem. Otvoreno joj je kazao šta je u pitanju. Kako Ružica to nije ni volela da radi, laknulo joj je, ali je ipak odglumila povređenost.

Negde pri sredini kursa, nastavnicu je zanimalo kako se dotadašnji časovi pokazuju u krevetu. Ružicu je ovog puta iznenadilo to što ona jedina nije probala da oplemenjena novim znanjem zadovolji muža na taj način. Osećala se slobodno u Srećnoj banani i stoga je objasnila svoju situaciju, zaključujući kako bi radije sačekala da sve nauči, pa da onda zaista iznenadi Peđu. Povala se rasprava: šta će kad se muževi naviknu? Majčinski toplim smešcima i klimanjem glavom, Vera ih je smirila: Srećna banana nudi još dva napredna kursa.

Predavanje se završilo dodelom diploma. Na diplomama je stajao veliki zlatni logo Srećne banane, kao i natpis *Srećna banana*, sve u kitnjastim, pisanim slovima, a odmah ispod su se nalazila imena i prezimena polaznica. Na samom kraju diplome stajao je naziv: *oralna čarobnica*. Vera im je objasnila kako postoje još dva zvanja: *oralna carica* i *oralna furija*. Prijave za napredne kurseve popunjavaju se putem interneta.

Sedam godina braka, specijalna večera, Ružica sređena kao da će je neki umetnik izložiti u galeriji pod parolom *Najlepša žena na Istoku*; Peđa doteran, drag, nežan, razgovorljiv; pripiti su šetali ulicama, obišli dva-tri mesta bitna za njihovu mikromitologiju, pa se brže-bolje vratili u stan; nastavili su da piju, ali su se ubrzo našli u postelji, željni jedno drugog. Ružica je jedva čekala da pokaže šta je naučila. Peđa je pokušao da je zaustavi već negde kod pupka, ali ona mu je sklonila ruke, namignula i nastavila prema sve čvršćem kurcu. Radila je polako, kako je učila na kursu. Kombinovala je lizanje i sisanje, češkanje i pritiskanje; čak je dobro ocenila drhtaje Peđinog stomaka kao jasan znak bliske ejakulacije, pa je naglo prestala, gricnula ga sekutićima po vršku i nastavila da sisa jaja i koren, sve dok jadničak nije više mogao da izdrži – ispustio je slabašni grokić – a onda se okomila svom silom na glavu i sisala je, puštajući da sperma puni njena usta dok nije ponestalo mesta. Zatim je stisnula kurac jako, jako, pljunula ejakulat Peđi među noge i držala ga tako čvrsto zarobljenog između svojih prstiju sve dok i poslednji kucaj žile nije završio sa svojim životom.

Srećni dani s još više seksa nastavili su se i Ružica je, ushićena, uplatila kurs za drugi stepen.

Međutim, posle dve-tri nedelje, Peđa je postao sumnjičav: interesovalo ga je otkud njegovoj ženi, najedanput, toliko poznavanje muških polnih organa. Ružica se izgovarala, vrdala, ali shvatila je kako to njenog supruga sve više ljuti, kako ga njeni izgovori u stvari sve više udaljavaju od smirenja savesti, pa mu je priznala sve. Pokazala mu je i diplomu, koju je sakrila u crvenoj futroli svoje fakultetske diplome.

Peđa nije mogao da veruje šta gleda i šta mu Ružica priča. Podivljao je. Psovke i šamari. Ružica se jedva izvukla iz stana, smandrljavajući se niz stepenice i trčeći u utrobu grada, ne bi li tamo našla spas.

Posle nedelju dana odmora i spavanja na sestrinom kauču, vratila se kući. Peđa je bio nemilosrdan. I dalje je insistirao na tome da se Ružica kurvala i tako naučila da dobro popuši kurac.

– Kurve ne dobijaju sertifikate.

– To sranje sam bacio.

– Svejedno. Nisam se kurvala.

Kurs za *oralnu caricu* je otkazala. Vera ju je zvala telefonom i interesovala se zašto Ružica neće da poveća svoje znanje, a Ružici nije bilo do objašnjavanja, pa je izmislila kako ide na poslovni put od mesec dana.

– Drugi put, onda.

– Drugi put.

Sve se vratilo na staro, ali Ružici nikako nije ulazilo u glavu kako to Peđa ne shvata da je Srećnu bananu posetila zbog njega, pre svega, a onda zbog njih, a najmanje zbog sebe. Otkud njemu pravo da se ljuti kad je on ispao prost, drao se i tukao je. Pokušala je što mirnije i opreznije da povede razgovor s njim o tome, međutim, stari bes je proradio i on je ubrzo zatim opet urlao. Ružica nije čekala da se ponove i šamari. Zgrabila je torbu i istrčala na ulicu.

Mahnito je proždimala trotoar, i ne gledajući niti razmišljajući kuda ide, samo joj je trebalo da je u pokretu. Kad ju je umor sustigao, sela je i razmišljala. Ne. Nije želela Peđu ni u mislima. Ljudi se najbolje proteraju alkoholom, pa se odvucla do prvog kafića i naručila bocu vina. Ubrzo je naručila još jednu. Posle druge flaše je platila i izašla na ulicu.

Grad je bio mračan, dupliran i nije joj ulivao poverenje kakvo se nadala da će imati prema ulicama kad im se ponudi. Ipak, odlučila je: njeno telo, njena stvar. Klackala se na nesigurnim nogama do javnog ve-cea i tu se jedva spustila niz stepenice.

Babasera je dremala ispred uključenog televizorčića, pa je Ružica nesmetano kliznula u muški deo, pronašla pogodnu kabinu i zatvorila se u njoj. Sve joj se vrtelo. Imena i brojevi telefona, praiistorijski crteži na zidu i nagoreli kružići. Ispovraćala se. Povukla je vodu. Naslonila je glavu pokraj rupe na zidu i zinula. Ali iz rupice se ništa nije promaljalo.

Trgla se. Obazrela se i shvatila šta radi i gde je. Istrčala je iz ve-cea.

Kući joj se nije išlo, sestru nije htela da uznemirava, pa je odlučila da šeta dokle god noge hoće da je slušaju. Prešpartala je centar grada tri puta. Doručkovala je u gradskoj pekari. Popila još vode iz česme u parku. Vratila se, ipak, kući.

S Peđom je izgadila sve što je dotad bilo. Obećala je kako više neće praviti slične gluposti, a on je njoj izgradio piramidu od poklona i izvinjenja zbog toga što je bio nasilan. Nemajući kako da utroši vreme, a osećajući da je otežala, zaista se i upisala na pilates. U grupi je bila s Teodorom, onom koja je napustila Srećnu bananu čim je videla dildo. Ubrzo su se sprijateljile. Ružica joj se poverila, sve joj je ispričala.

– Zato sam ja odmah i otišla. Ništa mi se tu nije sviđalo.

Jednog dana, Teodora se nije pojavila na treningu. Sa sledećeg je takođe izostala, pa ju je Ružica nazvala. Nije bilo odgovora. Prošetala je do njene kuće jer je htela da vidi da li je s njom sve u redu. Zvonila je i kucala, penjala se na prste, upinjući se da vidi preko ograde, u dvorište, ali niko joj nije otvarao niti je mogla da nazre bilo kakav pokret. Šaloni na kući bili su zatvoreni, a interfon nem.

– Koga tražite?

Bakica u prolazu, sve sa kesama u kojima su se baškarile dve-tri namirnice.

– Teodoru.

– A vi ste joj drugarica?

– Da. Sa pilatesa.

– Strašna stvar.

– Šta?

– Pa vi ne znate?

Ružici je odmah postalo jasno da je stara komšinica stavljena pred nju kao burevesnik, ali je ipak uspela da nastavi.

– Ne. Šta?

– Teodora je ubila Slavena.

– Ne razumem.

– Šta ne razumete? Ubila ga je. I to zamislite. Zadavila ga je helankama! Zamislite samo! Da vas rođena žena udavi helankama!

Ružica je ostavila babu i ne pozdravivši je. Grabila je ka svom stanu, plačući i tresući se.

Insistirala je da idu na Slavenovu sahranu. Iako ga nijednom nije videla – znala ga je samo iz Teodorine priče – toliko je bila uporna da je Peđa na kraju obukao crno odelo. Tokom pogreba, nežno ju je držao za ramena, a ona ga je čvrsto stiskala šakama za prste. Motrila je na sve što se dešava. Na svaku gromulju zemlje koju su bacali po kovčegu, na svaku suzu, svaki otkucaj cipela po kapeli. Bilo joj je žao što kovčeg nije bio otvoren, pošto je htela detaljno da istraži i Slavenovo lice. Očima je skenirala svaku držalju, svako spajanje drveta, svaki cvetak na

vencima i svako slovo na ukrasnim trakama. Odar joj je zadavao najviše muka zbog nepreglednih resica.

– Šta tražiš, Ružice?

Posle sahrane, kroz nekoliko dana, kad je mirne glave razmišljala o svemu, mrzela je sebe jer je tokom pokopa mislila samo na Peđu.

MODRICE

Dunja je sedela na vrhu napuštene, skelom zagrađene petospratnice u Ulici Rastka Petrovića i gledala kroz mali dvogled na svet pod sobom. Odatle joj je on bio blizak, smirivao ju je, činio je manje usamljenom. Dalekozor je imao i tu pogodnost da niko nije mogao da je povredi.

Preko dana je prosila i žickala se gde je i za šta stigla. Uveče bi se uvlačila u zgradu, išla peške do samog vrha – lift je bio prazna kubikaža smrtonosnog propadanja – i tamo čekala da zaspi. Kad je bilo hladno, živela je u nekom od stanova. Kad je vreme bilo milo, volela je da izvuče dušek i uspavljuje se nebeskim telima.

Ako bi se umorila preko dana, vraćala bi se u zgradu ili bi sa nekog drugog sigurnog mesta motrila na ljude. Za to je uvek koristila dvogled. Gde je i kako dobavila megalomanizer stvarnosti, krila je kao najslađu tajnu.

Dunja je tih dana leta pravila sve kraće prosjačke ture. Sa svojih četrnaest godina naučila je da izdrži glad, da ne padne u nesvest kad se ona razgokće svojim željama; znala je da neće umreti. Ne još. Zato je svakog dana u pet sati po podne odlazila do svoje zgrade i pomoću durbina motrila na njega.

On, još uvek bezimen, u glavi joj je bio hiljadu i jedno ime i nijedno. Bio je stariji od nje, ali ne mnogo. I dalje su mu obrazi i brada bili goluždravi, kosa nakostrešena kao petličeva kresta, a na tananom telu odeća koju je nosio činila se kao pozajmljena od starijeg brata.

Spazila ga je dok je prosila na trgu, gde je i on radio. Mislio je da je neuhvatljiv, cerio se od uha do uha i nije se pomerao s jednog mesta i po pola sata, tako rizikujući da bude raskrinkan. Ali u njegovoj kočopernosti bilo je nečeg privlačnog Dunji, što ona nije umela sebi da objasni. Uživala je tako, dalekozoreći sa širokog oboda zgrade, gledajući u bezimenog i njegove pokrete.

Shvatila je da uvek bira ljude koji izgledaju bogato. Slično kao što je i ona činila. Razlika je bila u tome što on nije kukao, ničim nije privlačio pažnju i molio da mu se dâ; bio je nevidljiv, neprimetan u svetini i što je najvažnije, sam je uzimao.

Prišao bi čoveku koji kupuje sladoled, sačekao da vrati novčanik u džep ili pederušu, pa bi se napravio da bira koji će sladoled da kupi. Dok je jednom rukom bio oslonjen na frižider pun ledenih slatkiša, drugom bi neometano izvlačio novčanik iz džepa neopreznog. Gospođicama i gospođama iz ogromnih, letnjih torbi prepunih drangulija izvlačio je novčanice i svežnjeve novca s dva prsta, baš kao mađioničar što vadi goluba iz unutrašnjosti sakoa. Prilazio bi ljudima koji pilje u izloge, vršljao po kafićima među gostima što su ustali da plate ili da odu do ve-cea, operisao je po neoprezno odloženim torbama i neseserima ostavljenim načas bez nadzora na klupi ili žardinjeri. Vladao je.

Dunja je sve to majstorstvo gledala kroz dvogled, uvećano, uvek pomalo iskrzano zbog drhturenja ručica, nestvarno granularno zbog prljavih sočiva.

Znojeći se previše, stajala je na desetak metara od džeparoša, grizla usnice i treptanjem terala znoj koji se probijao kroz obrve i trepavice sve do njenih velikih očiju. Sačekala je da umetnik završi svoju tačku, da sedne i popije vodu iz flašice koju je kupio na trafici, pa mu je prišla i izdeklamovala šta je imala.

Da li zbog sunca, umora usled posla, graje na ulici ili svega toga, bezimeni nije mogao da čuje šta to devojčurak izgovara, već je ćutke piljio u nju, njenu odbleskom tamnu konturu.

– Odjebi. Nemam ništa.

– Ne tražim ti pare.

Džeparoš je postavio šaku iznad očiju i bolje osmotrio klinku pred sobom. Stresao je ramenima i zavrteo glavom.

– Šta hoćeš?

– Hoću da me naučiš da radim to što radiš. Nauči me da džeparim ljude.

Naglo je skočio s klupe, tako da Dunja nije ni stigla da se trgne, i već ju je bio držao za jednu mišku, previše čvrsto.

– Jebaću ti mater ako mi još jednom priđeš! Je l' ti jasno?!

Dunji su grunule suze.

Pustio ju je brzo, obazreo se, pa nastavio besciljno da šeta trgom, okrećući se da osmotri da li je devojčura i dalje bila tamo i šta je radila.

Okrenula se k trgu i pogledala ko je sve bio na njemu. Dečko je već uveliko šetao i operisao, a prolaznika kao da je bilo sve više. Najzad, spazila je dvojicu policajaca i odlučno krenula do njih.

– Izvinite.

Policajci su se okrenuli i ošacovali Dunju od glave do pete, a ona je na njihovom licu mogla da vidi graške znojke koje su se rađale negde duboko u kapama.

– Onaj dečko tamo je džeparoš. Videla sam ga kako krade.

Uniformisani su pogledali po trgu, čkiljili i stavljali ruke preko očiju.

– Koji, onaj tamo?

– Aha, u beloј majici.

– Sačekaj nas tu.

Jedan od policajaca je naredio Dunji, a drugi je nešto izgovorio u voki-toki, pa su obojica potrčala. Džeparoš ih je primetio i odmah bi se dao u beg, ali je video kako su se dve uniforme odvojile od Dunje i to ga je nateralo da još kratko ostane na trgu, da pogledom prostreli cinkaroša, pa da tek onda baci novčanik na zemlju i pobegne, gubeći se u gomili ljudi.

Dunji nije padalo na pamet da čeka policajce tamo gde su joj rekli da bude. I ona se izgubila među ljudima, napravila malo veći krug do zgrade i uskoro bila u sigurnosti napuštenih prostora.

Probudili su je koraci na stepenicama, ali kako je bila sigurna da niko neće ući u zgradu, pogotovo ne u pola noći, nije pridavala mnogo važnosti tome i nastavila je da spava, misleći kako je sve to san. Međutim, odjeci u hodniku su bili sve bliže i Dunja se trgla, zgrabila rđavi, kuhinjski nož koji je krila ispod madraca, ali bilo je kasno. Džeparoš ju je već udario pesnicom po licu, tako da je od bola pala i ispustila oružje. Prekrila je lice šakama i ridala krv i suze.

– Pičko!

Dunja je, umesto odgovora, izbacila još krvi i slina.

Džeparoš je uzeo nož, bacio ga na drugi kraj terase, pa je stajao neko vreme nad pretučenom, stežući pesnice. Nešto mu je, ipak, razmrsilo mišiće, raskravilo prste, nateralo ga da se spusti pored Dunje, razmakne joj prstiće i pogleda u štetu koju je napravio.

– Nije strašno.

I nije bilo – nije joj polomio nos, samo ga je naterao da procuri. Verovatno će biti otečena dan-dva, ali to je sve. Dunja se, međutim, i dalje trzala i pomerala od momka.

– Opusti se. Neću ti ništa. Ovo je bilo. Ne znam. Bes, jebiga. Drukala si me.

– Je l' slomljen?

Dunja je uspela da prelomi, izvijajući glavicu prema džeparošu, da ga što bolje osmotri.

– Ne vidim. Nema svetla.

Pipnuo joj je nosić, a Dunja se šćućurila. Onda joj je jednom rukom prihvatio potiljak, tako da nije mogla da mrda, a drugom je opipao nos.

– Okej je. Nije polomljen.

Skinuo je majicu i otkrio neuhranjeno telašće. Dunji je bilo čudno kako je takav kostur mogao tako jako da je opauči. Majicom joj je obrisao krv s lica i oko nosa, obrisao je krv i s Dunjinih šaka.

– Kô nova!

– Kako se zoveš?

– Ivan. A ti?

– Dunja.

– Što si me drukala?

Dunja je umesto odgovora pipnula nos, jauknula, pa utapkala majicom još malo crvenog.

– Nauči me da džeparim.

– Nisi normalna.

– Što?

– Koji će ti to u životu?

– Zato. Neću više da prosim.

Ivan je pokušao da nazre Dunjine zenice u mraku, ali nije mu pošlo za rukom, pa se uspravio i prišao ogradi. Gledao je u grad pod njima, zgužvan i prikriiven mrakom, kao suva šljiva.

– Kako si me provalila?

Dunja je ustala, ostavila majicu, pa uzela dvogled i pružila ga Ivanu. Džeparoš je prislonio optiku na oči, podesio oštrinu i šarao po osvetljenim ulicama. Gomila ljudi koji su šetali ukrug; klinci su pili po klupama; kola, kola, kola.

– Gde živiš?

– Kod starog mlina.

– U, to je daleko. Je l' može da se vidi odavde?

Dunja je uzela dvogled i gledala po mračnim konturama grada.

– Jebiga, ne može svako da ima stan u centru.

Dunja je okrenula dvogled naopako, pogledala u smanjenog Ivana i nasmejala se.

– Budalo.

– Ti si budala. Kad počinjemo?

– Šta?

– Pa to. Džeparenje.

Ivan je uzdahnulo i oslonio se rukama na ogradu.

– Dobro. Naučiću te. Ali delimo osamdeset–dvadeset.

Dunja je žmirkala, ne želeći da prizna da ne zna o čemu Ivan govori.

– Ja uzimam osamdeset posto, ti dobijaš dvadeset. Znači, ako uzmemo novčanik u kojem ima sto dinara, ti dobijaš dvadeset, a ja osamdeset.

– Aha. A šta ako uzmemo novčanik u kojem ima hiljadu trista pedeset šest dinara?

Ivan se odlepio od ograde. Vrteo je glavom dok je išao k vratima krova.

– Ne smaraj. Delimo kako ja kažem. Budi sutra na trgu u četiri.

Nestao je u mraku hodnika; Ivana su još jedino potvrđivali sve tiši odjeci patika po stepeništu.

Dunja je dvogledom ispratila džeparoša sve do ćoška, kad joj se izgubio iz vida.

Prvi dan je za Dunju bio najuzbudljiviji, ali, kako se kasnije ispostavilo, i najdosadniji. Pošto maltene nije ni spavala prethodne noći, a ceo taj dan joj se vukao kao šljajm sve dok nije došlo vreme da se nađe s Ivanom. Ushićenje je ubrzo splaslo – rekao joj je na šta da obrati pažnju i da ga posmatra s klupe. On je operisao po trgu, a svaki čas bi sedao kraj nje i objašnjavao joj kako je i šta uradio.

– Nikad nemoj da cimaš ka sebi. Ako ne možeš da izvučeš novčanik vertikalno, ne navaljuj. Doći će drugi. I ne vuci džep. Ni torbu. Nikad ne vuci. Kapiraš?

Dunja je klimala glavom, upijajući svaki slog koji je Ivan izgovarao.

Posle sat i po, kupili su vodu i otišli do parka. Bilo je prijatno skloniti se sa sunca, pod hlad drveća i svežinu žbunja i trave.

– Sad ćeš da mi pomogneš da odradimo onu babu tamo.

Ivan je pokazao na staricu na klupi ukoso od njihove. Sedela je na sredini drvene klupe, hladila se mašući šeširom, a torbu je spustila na pola metra od sebe – nebranjenu.

– Treba da je zamajavaš dok ja vidim šta je u torbi.

– Šta da radim?

– Pitaj je koliko je sati. Reci da ti liči na tvoju mrtvu babu. Otkud znam.

Ivan je ustao i otišao dvadesetak metara niz betonsku stazicu, zaustavljajući se iza žbuna blizu klupe na kojoj je sedela baba. Dunja ga je gledala netremice, tako da je ustala čim je Ivan klimnuo glavom. Prišla je matoroj i ne znajući tačno šta da joj kaže, odlučila da odugovlači.

– Je l' slobodno?

– Jeste.

Baba nije previše pažnje obraćala na Dunju – uhtala je i hladila se šeširom.

– Baš je toplo danas.

– Strašno. Evo, ja sam samo do banke izašla i gola sam voda. Morala sam da sednem da se odmorim.

– A živite blizu?

– Ma tu iza ćoška. Još mi unuk kaže da će on da ode, ali ja navalila, pa bog. I eto, sad još malo, pa da umrem.

– Hoćete vode?

Baba je bacila oko na flašicu, pa na Dunju. Njen nabrekao nos i deo obraza, kao i njena prljava odeća naterali su staru da odmahne glavom i ugodno se nasmeši.

– Neka hvala, sine, sad ću ja kući.

Za to vreme, Ivan se već približio starici iza leđa. Obazreo se da bude siguran kako ih niko ne vidi, pa izvukao novčanik iz torbe. Izvadio je gomilu novčanica iz kožnog novčanika, pa ga vratio u torbu. Dunja se jedva suzdržavala da ne pilji u njega. Zamajavala je babu, tegleći priču o paklenim, letnjim popodnevim.

Ivan se odvojio od njih i nastavio da šeta kroz park, a Dunja se pozdravila s matorom i otkasala za njim.

– Koliko si uzeo?

– Sve.

– Rekla je da je bila u banci.

– E, pa i mi smo bili u banci!

Šetali su još neko vreme, kupili sladolede i polizali ih uz slast, pa se opet vratili na trg, gde je Ivan džepario, a Dunja pekla zanat kibicujući s klupe.

Oko devet uveče, otišli su do Dunje na krov, podelili novac i pričali o proteklom danu. Ivanu je sve to bila svakodnevnica, dosadna i mučna. Dunji je, ipak, potucanje donelo nešto neuobičajeno i nije mogla da prestane s pričom. Ivan je bio umoran, hteo je da ode kući ili mu je samo bilo dosadno da priča o džeparenju, pa se brzo pokupio i otišao.

Dunja ga je opet ispratila pogledom uveličanim kroz dvogled, sakrila je pare iza gomile cigala, pa legla na dušek i zaspala, izmorena svim uzbuđenjima i špartanjem.

Sledeći dani protekli su manje-više isto. Dunja je dobijala omanje zadatke zamajavanja žrtve, a Ivan se kočoperio po trgu i parku, pokazujući šta sve ume. Ipak, svake noći, posle podele plena, Ivan joj je objašnjavao šta i kako da radi. Glumili su situacije u kojima bi Dunja trebalo da njemu izvuče novčanik iz različitih džepova a da on to ne oseti. Onda su počeli da vežbaju u paru. Ivan je smišljao taktike kako da Dunja zagradi žrtvu ili kako da se očese o nju a da on to iskoristi da izvuče novac.

Išlo im je odlično, a Dunja se polako osećala sve bitnijom; sve više je razmišljala o njima kao o tandemu, a ne kao o učitelju i učenici.

– Hoću da dobijam više kinte.

– Ne može. Budi srećna što dobijaš i ovoliko. Mogu i daskom da zagradiš čoveka.

– Baš da vidim što možeš!

– Šta je, bre, bilo? Nije ti dosta kinte? Šta? Trebaju ti zavese? Hoćeš da kupiš bolje krpe? Budalo. Kupuj hranu i štekaj za crne dane.

– Ne bi ni ti zarađivao toliko da nije mene.

– Misliš?

– Znam.

– A koliko bi ti zarađivala da nije mene?

Dunja je znala odgovor na pitanje i bilo joj je mučno što je tako. Nije se više bunila.

Posle mesec dana, Ivan se našao s Dunjom na trgu, ali nisu radili.

- Moraš sa mnom, jebiga.
- Kuda?
- Videćeš. A kad stignemo tamo, samo ćuti. Kapiraš? Nemoj ni a da kažeš.
- Što? Kuda idemo?
- Samo ćuti i biće sve okej. Je l' imaš pare kod sebe?
- Ne. Šta će mi?
- Idi kući i uzmi sve što si skupila. Sačekaću te ovde.

Poslušala je iako joj se nije sviđalo sve što se dešavalo. Videla je u njegovim očima i pokretima da je nervozan. Zato je odlučila da ne pita više, već da posluša i ćuti.

Uleteli su u tramvaj koji ih je prevezao do samog oboda grada, a onda su peške prešli poljanče kod okretnice, pa se našli na zemljanom putu s čije su obe strane podjednako dobro rasli žbunovi i udžerice. Namrštene žene su širile veš na štrikovima. Golišava deca su trčala po prašini. Muškarci su stajali s rukama na bokovima i gledali u Dunju i Ivana.

Dunja se pribila do Ivana, a on ju je blago odgurnuo i brže zakoračao, tako da je išao malo ispred nje.

Izbili su na čistinu s koje su se videle sve te sklepotine od kućica, a ljudi oko njih su ih, čini se, zaboravili i vratili se svojoj svakidašnjici.

Iza proplanka je bruja i hučao dvotračni put, ograđen metalnom ogradom. Stajali su tu, piljeći u drum.

- Šta čekamo?
- Čoveka.
- Kog čoveka?

Ivan je ćutao. S asfalta se izdvojio sivi automobil zatamnjenih stakala. Teško je poskakivao na neravnom terenu i zaustavio se ispred Dunjinih i Ivanovih nogu. Iz automobila je izašao sredovečni tip. Dunja nije mogla da se odluči da li joj je ružan ili lep – preko pola lica bile su mu velike, tamne naočare za sunce.

Rukovao se s Ivanom, bez promene na mrtvom licu, pa onda okrenuo glavu prema Dunji.

- Ko ti je ova?
- Nove ruke.
- Ma nemoj?

Čovek je prišao Dunji i osmotrio je sa svih strana.

- Nije loša. Je l' to ona mala klošarka s trga?
- A ko si ti?

Čovek je prekrstio ruke između stomaka i sisa, gledao desetak sekundi u Dunju, pa se pomerio i pružio desnu šaku Ivanu.

- Da završimo.

Ivan je hitro iz džepa izvadio zavežljaj novčanica i predao ga čoveku. Ovaj ih je smuvao u svoj džep i nešto promrmljao.

Dunji nije bilo jasno šta se tačno dešava, ali kad je čovek ponovio potez šakom k njoj, razumela je kako sad ona treba da pruži novac.

– Šta hoćeš?

– Nisi joj objasnio?

Čovek nije ni pogledao u džeparoša, već se nagnuo ka Dunji, skinuo naočare – ipak lep – i prosiktao joj u lice:

– Deo zarade ide meni. Je l' ti jasno?

Dunja je bacila pogled ka Ivanu. Stajao je ukopan u mestu, životinja zamađijana farovima, samo što nije zgažena. Previše je naporno radila za taj novac. Ona je radila. Ne neki bilmez s autoputa. Nije imala nameru da mu preda svoju kintu.

– Zašto bi' ti dala? Ko si ti?

Čovek ju je čvrsto stegao za rame.

– Daj pare!

Dunja je, i ne shvatajući šta radi, cimnula rame, ispružila desnu nogu i jako udarila čoveka u međunožje. On ju je odmah pustio, savio se u kolenima i uhvatio se rukama između nogu. Dunja i Ivan su stajali sekund ili dva ukopani, pogledali su se, a onda je Dunja otrčala do kola, izvadila ključ iz kontakta i bacila ga što je dalje mogla na put.

– Jebaću vam mater!

Čovek je ječao, a Ivan je shvatio kako sad nema nazad, prišao je tipu i iz sve snage ga šutnuo u glavu. Pao je na leđa, nokautiran.

– Pali!

Ivan i Dunja su trčali poljanom, prateći metalnu ogradu puta, a kad je trava prešla u strmi, zemljani nasip, preskočili su ogradu i našli se među zujavim vozilima. Trčali su nazad u grad koliko su god brzo mogli.

Jedva su izdržali do prvih kuća. Skljokali su se u hladovinu drveta ispred napuštene kuće i tu dugo dolazili do vazduha.

– Glupačo!

– A ti si pička. Što mu daješ pare? Ti si ih uzeo.

– Zato što moram. Da mu ne dajem, bio bih u zatvoru.

Na Dunju se, odjednom, spustila sva tonaža onoga što je uradila. Ćutala je, a kad je uspela da progovori, glas joj je bio kao razbijeno staklo.

– Šta ćemo sad?

– Moramo da odemo iz grada.

– Kako? Gde?

– Koliko imaš keša?

– Sve.

– Dobro. To će da nam bude dovoljno. Idemo odmah.

Ivan je ustao i krenuo preko ulice, prema drugom izlazu iz grada.

– Čekaj!

Dunja je jedva kaskala za njim, trudeći se da hodaju jedno uz drugo.

– Kuda idemo?

– Palimo iz grada.

– Moramo prvo po dvogled.

– Ma kakav dvogled!

Dunja je stala, stisnula pesnice i prodrala se.

– Moramo prvo po dvogled!

Oprezno su prišli trgu. Gledali su na sve strane, ne bi li spazili čoveka koji ih je reketirao ili nekog drugog policajca.

– Sad će svi da nas traže.

Ivan je paranoisao dok su se približavali trgu. Ipak, tamo nije bilo nikog u uniformi, kao ni čoveka s poljane. Šmugnuli su u zgradu i trčali uz stepenice, gutajući po dva-tri stepenika jednim korakom. S krova, grad i problemi opet su se učinili dalekim. Dunja je uzela dvogled, podigla ga uvis i osmehnula se Ivanu. On joj je namignuo, pa se nagnuo nad ogradu i pogledao ispod njih. Tri tamne prilike stajale su ispred zgrade. Jedna je pokazala prstom na levu i desnu stranu zgrade. Druga prilika je otišla na jednu stranu. Treća na drugu. Prva je ušla na glavni ulaz zgrade.

– Najebali smo!

– Šta se dešava?

– Našli su nas. Je l' možemo nekako da pobegnemo odavde?

Dunja je već trčala ka drugoj strani ograde. Uхватила se za metalni gelender protivpožarnih stepenica. Zakoračila na platformu. Ukopala se. Videla je kako se čovek penje stepeništem.

– Moramo u neki stan.

Dunja se ustremila ka unutrašnjosti zgrade. Hodnik je odjekivao od bata cipela i teškog disanja. Dunja i Ivan su gazili oprežno. Nisu odavali ni šum. Sišli su dva sprata. Ušli u stan broj jedanaest. Čuli su kako čovek zadihano prolazi pored vrata. Nastavlja da se penje. Dunja je pokazala Ivanu da je prati. Otišli su do kuhinje. Ceo stan je bio u rusvaju. Džeparoši su bili opreznici. Izbegavali su da stanu na bilo šta što bi ih bukom odalo. Nežno su gazili po parčićima šuta kako ne bi krckali. Polako su odškrinuli vrata terase. S balkona je moglo da se pristupi protivpožarnim stepenicama. Nagnuli su se. Pogledali nagore. Čovek je bio na krovu. Zverao je unaokolo. Brzo su se prebacili na metalno stepenište. Stociljali do prizemlja. U bočnoj ulici nije bilo nikog.

– Eno ih!

Odjeknulo je s vrha zgrade. Preseklo je gonjene u želucima. Nateralo ih je u beg. Napravili su nekoliko naglih skretanja u manje ulice. Kad su se domogli parka, kratko su odahnuli.

– Šta sad?

– Bežimo iz grada. Uskoro će mrak.

Dunja i Ivan su ukrali čamac i veslali uz mirnu, pustu reku. Sunce se pelo sve više i od njega nije bilo spasa. Zato je Ivan, čim je procenio da su dovoljno odmakli, zaveslao prema drugoj obali – za svaki slučaj – i pokušao da nasuče čamac na plitkom delu, gde su bili mulj i blato. Uspelo mu je, ali svakako su morali da se uprljaju izlazeći iz vode. Jedva su izvukli čamac na

obalu i prekrili ga granjem, šibama i travom, tako da je izgledao kao gomila nanesenog krša, koji reka više nije htela da nosi.

Otišli su dublje u žbunje i ubrzo izbili na čistinu koja je spajala obalu s kukuružištem. Svako je uzeo po pet klipova, pa su nastavili kroz stabljike, idući sve više uzvodno, da bi se posle pola kilometra opet vratili do obale. Nigde nikoga nije bilo. Našli su drvo s najdebljim hladom, a Ivan je lako upalio suve grančice, pa su pekli kukuruz.

– Gde smo sad?

– Nemam pojma.

Dunja je dalekozorom pogledala u neodređenom pravcu, kao da je odatle mogla da spazi bilo šta sem gustiša, kukuruza i reke.

Ćutali su kratko i jeli, pa je Dunja nastavila.

– I šta ćemo sad? Da džeparimo po tom selu?

Slegnuo je ramenima.

– Kakav je kukuruz?

– Nije slan.

– O, pa izvini! Evo sad ću odmah da ti posolim!

Ivan se napravio kao da vadi slanik iz džepa, pa je mahao rukom iznad Dunjinih klipova, kao bajagi soleći ih.

– Je l' dosta soli?

Dunja se smejala i jedva dolazila do reči.

– Nije! Još malo!

Ivan je zgrabio hrpicu prašine, pa je posuo po Dunjinom kukuruzu, koji je napola pojela.

– Majmune!

Pokušala je da otrese prašinu, ali kako se ona zavukla između svakog zrna, uhvatila je klip kao batinu i udarila njime Ivana po glavi.

– A tako!

Ivan je čučnuo i skočio na Dunju, golicajući je i valjajući se s njom po zemlji. Dunja je vriskala, ritala se, pokušavala i ona njega da golica, ali od sve jačeg smejanja nije mogla mnogo da uradi. Ivan je, slučajno, zakačio vatru nogom i opekao se. Prodrao se i odskočio u stranu, trljajući bolno mesto.

– Jesi li dobro?

Dunja je naglo prestala da se smeje, iako je i dalje bila crvena u licu, obraza mokrih od suza.

– Jebote! Opekao sam se!

Ivan je skakutao, pa se smirio i ispružio nogu. Pošto je samo oprljio dlake desnog lista, Dunja je nastavila da se smeje. Ivan se prvo durio, ali se ubrzo i on predao. Kad su se smirili, Dunja je načela novi klip, a Ivan je otišao do vode i umio se.

– Žedna sam.

– I ja. Ali nemoj da piješ iz reke.

– Kad ćemo do sela?

– Ne smemo pre mraka. Možda nas i tamo traže.

Dunji se selo činilo kao kutija šibica. Majušno. Možda je to samo bilo zbog debljeg mraka, koji je bio lišen ulične rasvete i zvezda. Ivan je motrio na glavnu ulicu dobrih deset minuta pre nego što je odlučio kako je bezbedno da se pomere iz uličice, pređu na drugu stranu i uđu u radnjicu. Kupili su dve velike flaše vode, pa hitro otišli do prvog ćoška, skrenuli u ćorsokak i u mraku zabačene džadice gutali unedogled.

Otišli su, zatim, dalje niz ulicu, pa skrenuli u jednu od poprečnih. Dunja je pokušala da pročita nazive ulica, ali ništa nije mogla da vidi, takva je bila tmina.

Uskoro su prišli zgradi koja je bila kamuflirana niskim, austrougarskim kućama, tako da dok nisu ušli u hodnik, Dunja nije shvatala kako je to betonska trospratnica.

Prišli su vratima broj tri i Ivan je pozvonio. Zvonce nije dalo nikakvog glasa, pa je pokucao; prvo stidljivo i jedva dodirujući belu farbu vratnice, a onda odlučnije, tako da je odzvonilo i u zgradi i unutar stana.

– Ko je?

Odjeknulo je negde iz dubine soba, a Ivan je prećutao. Dunja je stajala sa strane, plašila se, ne znajući tačno zašto.

Otvorio im je stariji čovek, nepoverljivo odškrinuvši vrata tek toliko da može da proviri u hodnik. Čim je ošacovao njih dvoje, zalupio je vratima i čulo se kako ih zaključava.

Dunja je ćutala i motrila na Ivana. Učinilo joj se kako je on na tren potonuo, nestao negde duboko u sebi. Prenuo se, međutim, vrlo brzo, pokucao jače i jasno izgovorio:

– Tata, molim te.

Nepodnošljivo dugo vreme čekanja. Ipak, vrata su ponovo krenula, pomerila se u stranu – ovog puta mnogo više otkrivajući od čoveka u stanu – i pred njima se ukazao Ivanov otac, stavljajući ruke u džepove.

– Šta hoćeš?

– Treba mi... Ovaj... Da prespavamo...

Matori je zakoračio ka Ivanu, odmerio ga, pa pogledao u Dunju i frknuo.

– Šta si sjebao?

– Ni-ništa.

– Ne puštam te dok mi ne kažeš.

Dunja je pogledala špijunke i ostala vrata. Svaka kao da je disala, treptala k njima.

– Ne mogu ovde. Pusti nas da uđemo.

Ivanov otac još jednom pogleda u Dunju, pa odmahnu glavom.

– Ona neka sačeka napolju.

Ostavio je vrata otvorena, pa se pomakao u predsoblje. Ivan je pogledao u Dunju i klimnuo joj glavom.

– Budi ispred zgrade.

Za deset minuta, Ivan se pojavio na stazi koja je vodila od zgrade do igrališta i pokazao je rukom Dunji da mu priđe. Ona je odmah skočila i dotrčala do njega.

– Možemo večeras da ostanemo. Sutra moramo da palimo.

Kretali su se prema ulazu i stanu Ivanovog oca, ali se Dunji nije sviđala ta ideja.

– Šta ako nas nađu?

– Nemaju kako.

– Pa, čale ti je.

– Nikad nisam živio s njim. Mislim da nigde nije ni zaveden kao moj otac.

Dunja je začutala, a čutao je i matorac koji ih je pustio u stan. Zaključao je vrata kad su ušli u predsoblje, a onda otišao u dnevnu sobu i pre nego što je zatvorio staklena vrata, prolajao.

– Nemojte ništa da dirate. Ruke ću da vam polomim.

Dunja i Ivan su se smestili u sobici koja je čoveku očigledno služila kao ostava. Imala je krevet na koji su odmah legli. Ostatak sobe popunjavale su kamare stvari koje su nekad služile nekom životu. Prozor se jedva video od krša, kao i ulica iza njega, nebo i slaba mesečina.

Ivan se zavalio na jastuku, ruku iza glave, i piljio u tavanicu koju bi, katkad, kao prelamajući trouglovi, prošarali farovi kola sa ulice. U sobi je bilo pretoplo. Dunja je pokušala da spava, ali nije mogla, pa je ustala, raskrčila stvari oko prozora i širom otvorila oba krila. U sobi je odmah postalo prijatnije, iako je vazduh i dalje bio lepljiv i ustajao.

– Šta ćemo sad?

– Videćemo ujutru. Ne mogu sad da razmišljam. Spavaj.

Dunjine oči su se odmah šćućurile iza kapaka i ubrzo su počele da se pomeraju, sanjajući.

– Budi se!

Ivan je bio tik uz nju, orošenog čela i napetog pogleda. Siktao je i Dunji je bilo jasno da se nešto dešava.

– Čuo sam ga da priča s pandurima.

Dunja je bila dezorijentisana, činilo joj se kako je spavala sat vremena ili godinu dana. Skočili su s kreveta i za tili čas iskočili kroz prozor na ulicu. Nije bilo nikoga i brzo su se pomerili tri ulice dalje. Stali su na čošak s kojeg su mogli da vide zgradu i prozor. Ispred zgrade su se ubrzo parkirala policijska kola iz kojih su izašla dva uniformisana policajca. Rotacija je razbijala noć.

Begunci su potrčali niz ulicu i zaputili se tamo odakle su i došli – kukuruzište. Ukrali su još klipova da im se nađe, pa se probili do obale. Šetali su duže nego što im je prvi put trebalo; mrak je od njih sakrio čamac i njihovo sećanje o putu. Ipak, pošlo im je za rukom da spaze šiblje ispod kojeg su sakrili plovilo. Demaskirali su ga i ubacili u vodu. Otisnuli su se niz reku. Ivan je veslao neko vreme, a onda je blaga struja prihvatila čun i sama ga nosila nizvodno.

Dunja se sklupčala, položila je obraz na skupljene šake i žmirkala u nebo. Ivan je odložio dasku kojom je veslao i legao kraj Dunje. Zagrlio ju je s leđa i shvatio da nema skoro nikakav miris. Dunja ga je stegla, a on se još više priljubio uz nju, tako da joj se činilo kako ju je celu utisnuo u sebe i da su jedan stvor s dva-tri organa više nego običan čovek. Zaspala je vrlo brzo, mirna. A na horizontu je tamno nebo pljucnulo plavi štrc munje.

Bili su mokri do gole kože. Nisu ni pokušavali da se sakriju od pljuska. Hodali su uspravno, namršteni zbog kapi koje su im upadale u oči, zbog jakog vetra od kojeg su jedva disali.

Gacali su oblatnjavljenim putem koji je, kako je Ivan rekao, morao da vodi nekud. Ipak, posle dva sata šljapkanja, nisu stigli nigde. Nabasali su, doduše, na kamion pun rumenih svinja. Dunja je zastala i gledala vozilo sa sigurne udaljenosti, a Ivan je odlučio da pride i potraži pomoć.

Zadnji točkovi su se okretali u blatu i nisu uspevali da stvore dovoljno trenja da izvuku mamuta iz mulja. Kamiondžija je izašao iz kabine, glavu držeći duboko u ramenima. Prišao je delu sa stokom i izvadio dve letve od po metar i po. Bacio ih je u blato i pokušao da gurne ispod točkova.

Ivan nije čekao da mu se zatraži pomoć, već je, na veliko vozačevo čuđenje, jednostavno prihvatio jedan kraj letve i pomogao čoveku da ga zabiju između točka i blata.

– Hvala.

– Nema na čemu. Hoćemo i drugu?

Kamiondžija je klimnuo glavom, latio se letve i prišao drugoj gumi. Ivan je prihvatio zadnji kraj i iz sve snage gurnuo.

– Uđi u kabinu.

– Tu mi je i sestra.

Ivan je uzviknuo kroz pljusak, upirući prstom u Dunju. Čovek je pogledao devojčurka, pozvao je mahanjem ruke da priđe, pa pošao u kabinu.

– Neka ona uđe. Ti pokupi letve kad krenem. Ubaci ih tu iza. Kod svinja.

Dunji je kamiondžija pomogao da se popne na suvozačevo sedište, pa je obišao kamion, seo za volan i pripalio motor. Kamion je štucnuo, pokrenuo se i navalio na daske, pa se pomerio napred. Trtkao je kroz blato, polako napredujući. Ivan je uradio kako mu je vozač rekao, pa se jedva probio kroz blatište, do kabine.

– Svaka čast, mali!

– Hvala na vožnji.

– Jebem ti vreme. Dokle idete?

Dunja je pogledala Ivana, a on nije mogao ništa da izmisli, pa je oćutao i zagledao se kroz šoferšajbnu. Brisači su radili koliko su god brzo mogli, ali jedva da se nešto videlo ispred njih. Samo dva metra blata i sivilo.

– Treba da stignem do stočne pijace. Trebalo bi da smo tamo za neki sat. Mada, po ovom vremenu, nemam pojma.

Džeparoši su ćutali. U kabini je bilo sparno i smrdelo je, a odeća im je bila neprijatno mokra i sve se cedilo s njih.

– Da niste mutavi?

Kamiondžija se nasmejao, na šta se Dunja rasplakala. Vozač ju je pogledao i zaćutao. Ivan ju je zagrlio i bez reči sačekao da suze prestanu. Posle minut-dva, pomakao ju je od sebe i pogledao u krvave oči.

– Jesi li okej?

Dunja je zaklimala glavicom, obrisala sline nadlanicom, pa se okrenula kamiondžiji.

– I mi ćemo na pijacu. A šta vi radite tamo?

– Prodajem svinje. Danas je stočna pijaca. Ali ko zna da li će biti zbog nevremena.

Dunja je pogledala na sat kontrolne table i šmrcnula.

– Tek je pola sedam.

– Znam. Ali kažem ti, ako ovako nastavi ceo dan, ništa od pijace. Što ti je lep dvogled. Odakle ti?

Vozač je pokušao sa još nekoliko pitanja da sazna koga vozi i zbog čega, ali kad je shvatio da neće dobiti odgovore, prestao je da zapitkuje i dao se u pričanje sopstvenih anegdota. Neke su bile smešne, neke neprihvatljivo dosadne, ali su svejedno odvlačile pažnju i trojka u kabini nije ni primetila da je kiša bila sve slabija; vetar je prestao da šišti; sunce se promolilo.

Uličice sela u kojem je bila pijaca bile su ispunjene prodavcima stoke i živine. Ljudi su prodavali i voće i povrće na malim, improvizovanim tezgeticama uz put. Bilo je da se kupi i alkohola i sokova. U jarkom suncu, šarenišu ljudi i životinja, Dunji je sve to ličilo na vašar ili karneval.

Kamiondžija se parkirao na velikoj poljani, na kojoj su ljudi prodavali životinje. Dunja i Ivan su se još jednom zahvalili i otišli.

– Ovo mesto je strava. Možemo mnogo da zaradimo.

– To sam i ja mislila.

Dunji su se oči caklile od toliko potencijalnih džepova punih novca.

– Ne treba da budemo alavi. Treba da skupimo dovoljno da preživimo danas i da imamo malo u šteku. Za kartu ili tako nešto.

– Kakvu kartu?

– Autobusku. Otkud znam. Treba da smislimo kuda ćemo. Ali neću ovde da se zalećem. Kapiraš?

Dunja se smešila i odmahivala glavom, a Ivan joj je šakom pokvario frizuru, pa joj pokazao glavom da ga prati. Uvukli su se u najveću gužvu, tamo gde su se ljudi tiskali sa stokom, jedva mimoilazili između kaveza punih pilića, morki, gusaka, ćurki, zečeva, kućića. Radili su svako za sebe jer nije bilo potrebe ni za kakvom kontrom ili odvlačenjem pažnje – bilo je dovoljno tesno i ljudi nisu bili oprezni.

Ivan se lako kretao, lišavao svet novčanika i novca, nestajao u moru lica koja su se uvek činila kao da se ponavljaju. Dunja se trudila da bude uvek malo iza njega, nije ga pratila, ali joj je njegovo prisustvo davalo samopouzdanja da pelješi slobodno i lako.

Iznenada, Dunja je osetila kako joj je neko stegao desni ručni zglob i jako je okrenuo u stranu. Našla se licem u lice s nepoznatim čovekom. On je klimatao glavurdom, dok joj je drugom rukom pokazivao značku. Uzvikivao je nešto, ali Dunji je samo pištalo u ušima. U trenu, izgubila je svu hrabrost koju joj je lak posao ulio u žile. Nije znala šta da radi. Nečija šaka se pojavi na policajčevom ramenu i on se okrenu da vidi ko je to. Ivan je stajao iza njega, pljunuo ga je u lice i ošamario. Policajac je odmah pustio Dunju i ustremio se na Ivana, ali ovaj ga je sačekao spreman i šutnuo u međunožje. Svet oko njih jedva da je shvatao šta se dešava. Krug – kao ring – polako se pravio oko njih, ali niko ništa nije radio do tupog gledanja.

Ivan je iskoristio to što se policajac bacio na kolena. Kao i ranije. Uhvatio je Dunju za ramena i prodorno je pogledao.

– Slušaj. Beži sad. Brzo beži. Nađemo se kod ulaska u selo za koji sat.

Dunja nije ništa činila. Policajac se pridizao, izvadio je voki-toki iz džepa i nešto govorio u njega. Ivan je prodrmao Dunju i ponovio joj.

– Beži!

Dunja se zaletela u rulju i nekako probila kroz zbunjena tela. Ubrzo se našla daleko od ringa, trčala je slobodno, ni sama ne znajući kuda će. Kad je ocenila da je pobjegla dovoljno daleko, okrenula se da pogleda šta se dešava s Ivanom. Dvogledom je dobro mogla da vidi kako ga policajac s još jednim čovekom juri preko poljane. Ivan je držao odstojanje, a onda kao da je namerno usporio. Uzmicao je sve sporije, da bi na kraju sasvim stao i pustio da ga dvojica svale na zemlju. Bilo joj je mučno da gleda šta mu rade, pa je sklonila dvogled s očiju i umesto njega obesila suze.

Plakala je glasno, hodajući što dalje od sela, pokušavajući da nađe put do reke, bez jasnog plana kuda ide.

S njive je čula urlik policijske sirene. Brzo je uprla dvogled prema zvuku. Na zadnjem sedištu patrolnih kola, poslednji put u životu, videla je Ivanovo izubijano, nasmejano lice.

PESAK VRUĆ KAO STAKLO

Napustili smo grad, prošli kroz dva prigradska naselja i dokopali se auto-puta koji je na kraju trebalo da nas dovede do mora. Avgust je bio sparan i vreo, ali krenuli smo u pola šest ujutru. Sunce se nije videlo, no bilo je svetlo. Plavičasto. Čak prohladno. Tata je vozio, iako sam ja htela da budem za volanom. Pogledao me je, namigivao i smeškao mi se. Torbe su bile u gepeku. Zadnje sedišta je zjapilo prazno. Delovalo je preteće, tako crno i nepopunjeno.

– Možeš da se ispružiš iza.

– Nisam umorna.

– Ne moraš da spavaš. Samo da se ispružiš.

– Neću. Kao da sam u taksiju.

Nasmejao se. Pucnuo prstima i pokazao na kasetu. Otvorila sam je i prelistala futrolu s diskovima. Bili su označeni ljubičastim markerom, oblastim, nežnim rukopisom.

– Šta ti se sluša?

– Zna se.

Bilo mi je dosta svega toga, ali nisam htela da mu kvarim ugođaj. Sve je moralo da bude kao i ranije. Pronašla sam CD na kojem je pisalo *domaćica* i stavila ga u plejer. Auto je usrkao presijavajuću ploču i u kolima su se porvali eks-Ju nostalgija i huk vetra s otvorenih prozora.

Iako smo zujali 140 na sat, promaja više nije mogla da nas rashladi. Sunce se uspelo visoko i pržilo nas kao mrave pod lupom bezobraznih dečaka. Zatvorili smo prozore, uključili klimu, a ja sam to iskoristila da utišam muziku.

– Ne sviđa ti se?

– Preglasno je. Hoćeš sendvič?

– Neću sad. Znaš gde se jedu sendviči.

Pokušala sam da se nasmešim, ali mislim da je to više bila grimasa nego toplo izvijene usne. Klimanje glavom je, ipak, potvrdilo razumevanje.

Stali smo kraj izvora, nasred planine. Tata i mama su mi uvek pričali kuda idemo, šta vidimo na levom, a šta na desnom prozoru, šta je ispred nas. Slabo sam pamtila. Nisu me zanimala te stvari. Nikad. Tata nije prestajao. Sve mi je opet objašnjavao, mljackajući bananu i grickajući štapiće koje sam mu stavljala u usta. Ipak, znalo se gde se staje za sendviče.

Malo odvajanje kraj puta bilo je prazno. Kamen od kojeg su lokalci napravili česmu, metalna cevčuga koja izvire iz brdašca i voda što leči slepe, bolesne, nerotkinje i sve fališe ovog sveta.

Očekivano, rasplakao se. Čula sam ga jutros kako rida u svojoj sobi i znala sam da će – kao mrvica hleba – ostavljati svoje suzice duž celog puta.

– Izvini.

– Hoćeš maramicu?

Odmahnuo je glavom. Izduvao je nos i obrisao oči salvetom od sendviča. Razmazotina majoneza mu je ostala na obrazu. Prsla sam u smeh, a on me je gledao poput zbunjenog deteta. Palcem sam mu obrisala majonez, pokazala mu prst i polizala ga. Smejao se i on.

Došlo je vreme za strani rok.

Stali smo još dva puta pre granice; ja da piškim, pa on da piški. Na graničnom prelazu je bila gužva, potrošili smo sat i po i ispržili se u usijanom automobilu. Odmah posle granice smo stali na prvoj pumpi da dopunimo gorivo.

– Hoćeš ti da voziš?

Položila sam još pre dve godine, ali tata mi nije verovao. Stalno je komentarisao saobraćaj oko nas i mudrovao kako najbolje da se prestrojim, da ne prebacujem tako naglo iz brzine u brzinu i još koješta.

– Hoćeš ti da voziš?!

Nisam više mogla da izdržim, breknula sam se, a on je prihvatio to kao dobronamernu kritiku, pojačao muziku i zapiljio se kroz prozor.

Stali smo još jednom, da se proteglimo i popijemo malo vode. Zamenili smo mesta.

– Sad kreću serpentine. Bolje ja da vozim.

Kao da je predvideo da će nešto da se desi: na jednoj od krivina, baš u trenutku kad se more pojavilo, daleko u podnožju planine s koje smo vijugali nadole, kamion je zaobilazio trojicu biciklista i zamalo nas udario. Tata se povukao koliko god je mogao uz kamenu ivicu, zaštićenu žicom protiv odrona. Trubio je, ali kamion je nastavio i za centimetar nas promašio. Ostali smo čitavi, ali tata je pobesneo. Urlao je i udarao levicom po volanu, a kad se smirio, nastavio je da gundā. Njegova besna pitanja upućena meni (da li sam dobro, da li sam videla šta se desilo, da li mogu da verujem, da li sam zapamtila tablice itd.) bila su njegove psovke, na koje nisam odgovarala, već sam klimala glavom, gledajući ispred sebe, očekujući novi užas. Katastrofa nije pretila više spolja, već iz enterijera. Tata je usporio, odvojio se na uzanoj izbočini kraj puta, ugasio motor i zaplakao. Sakrio je lice u šake, ali toliko jako je sve to proživio da su mu se uši i vrat zacrveneli, a kroz prste i dlanove probijale su se bale i suze.

Pustila sam ga da se primiri i tek kad je ridanje zamenilo tiho cviljenje, oprezno sam ga zagrlila, mazila po glavi i tešila.

– Izvini. Molim te. Samo ti pravim sranja.

– Ne izvinjavaj se. Sve je u redu.

– Nije mi jasno zašto ne mogu da paze.

Slegnula sam ramenima, ponudila mu maramice i pogladila ga po vreloj, mokroj obrubi.

Smirio se i nastavili smo put ćutke. Bossa nova je izvisila i bila sam pomalo zahvalna kamiončetu što sam zbog njega bila pošteđena poslednje muzičke etape.

Odseli smo u pansionu u kojem smo provodili odmor svake godine. Letovanja su bila religiozno poštovana u mojoj porodici i ma kakva da je bila situacija s parama u kući, uvek se nalazilo za tih deset dana.

Priobalje se dosta promenilo za poslednjih desetak godina. Mnogo više smeća u moru i na obali, mnogo više cene, a paradoksalno mnogo manje mesta na plažama.

Žena koja iznajmljuje sobu najednom mi se učinila veoma starom. Za tih godinu dana našeg odsustva uspela je da postane baba. Pamtim je kao lepu, čak zgodnu, s crnom kosom u kojoj poput traka od soli ponosno nosi sede. Zato je skoro nisam prepoznala. Cela kosa joj je bila sivkasta. Kese ispod očiju otežale i otečene. Svuda po telu su joj se pojavile staračke pege. Ipak, bila je živahna kao i ranije, prijatna do neprijatnosti i pričljiva.

Presvukli smo se, zgrabili peškire i kremu – spakovali smo ih na vrh kofera – pa se odmah spustili dugačkim, kamenim stepenicama do najbližeg kupališta. Sunce je tuklo nemilosrdno,

na plaži je bilo pusto, ali nas nije bilo briga. Bacili smo stvari na šljunak i zagacali po slanoj vodi.

– Nešto mi je bljutavo more.

– Ti si bljutava!

Tata me je prskao, a ja sam se bezuspešno branila šakama. Onda sam uskočila cela, zaronila do dna i zaplivala. Otvorila sam oči. Bilo je mutno, puno čestica i sitnih predmeta. Izronila sam, zabacila rukama kosu na potiljak i treptala, hvatajući vazduh.

– Peći će te oči.

– I tebe će.

Skočila sam na tatu i pokušala da ga potopim. On se opirao, a onda sam osetila kako mu jedna noga posustaje, pa sam se cela popela i oslonila na njega dok nije odustao. Bila sam na njemu, a on je čučnuo u plicaku i svom snagom se otisnuo o dno, katapultirajući me metar i po od sebe. Kad sam izronila, zatekla sam ga zacenjenog od smeha. Ceo se presijavao od kapi vode u koje je prodiralo sunce i rasprskavalo se u svim pravcima. Bio je srećan, ja takođe, pa sam prišla i zagrlila ga. Ostali smo pribijeni sve dok se nismo osušili. Poljubio me je u teme. Najednom, odbrojao je do tri, pa me, zajedno sa sobom, potopio u vodu.

Raspakovali smo se, dremnuli i onda pošli da ručamo-večeraemo. Jeli smo u ribljem restoranu, odmah kraj obale. Tu bismo uvek jeli. Sezonski kelneri su se menjali svake godine, ali gazda je bio isti, znao nas je, pa je prišao da se pozdravi. Izgovarao je ugodne reči, kao ranije naučene ili, prosto, hiljadu puta već izgovorene, tako da ako je ikada i verovao u njih, nije zvučao ubedljivo.

Jeli smo i prošetali se gradom. Jek sezone, gomila sveta, klinci koji jurcaju tamo-amo, kafići i restorani prepuni, s plaža graja i gitare, osvetljene jahte s kojih trešti muzika. Možda zbog puta i umora ili sunca tog dana – na plaži smo ostali više od dva sata – ali sve mi je to bilo previše. Vrtelo mi se u glavi i bilo mi je muka.

– Ko zna otkad im je bila ona riba.

– Nije od ribe. Samo hoću da spavam.

Tata se smestio u sobi s bračnim krevetom, a ja na krevetu u dnevnom boravku – trpezariji. Njemu nije bilo do spavanja, brinuo se za mene, ali posle hiljaditog *Okej sam, pusti me da spavam* ipak je uzeo tablet i gledao seriju u svojoj sobi dok i sam nije nestao.

Narednih dana mučnina je izostala, iako se nisam radovala večernjim šetnjama, buci i tarenju o gomilu u prolazu.

Rano smo ustajali, kratko doručkovali i spuštali se do plaže. Obilazili smo sve plažice koje nam je mesto nudilo. Tako smo radili svake godine. Kao da je ta uvala od dva i po kilometra pružala previše mogućnosti. Jedino nismo išli na betonirane plaže jer one, kako je tata tvrdio, nisu plaže. Plivali smo do bove i nazad, takmičili se ili leškarili u vodi, obgrlivši kanap i plastične plovke. Poneli smo maske i disaljke, pa smo gnjurali, ali more je bilo previše prljavo da bismo uspeli išta da vidimo.

– Gde se mi kupamo!

– Sutra idemo kolima malo dalje.

To smo i ranije radili. Ne zbog prljavštine, već da bismo uspeli da nađemo plažicu na kojoj smo mogli da budemo sami. Ili barem dovoljno sami.

Na plaži, naravno, nismo bili jedini, ali se barem nismo gurali s drugima. Zahvaljujući morskoj struji ovde nije bilo đubreta. Sitan šljunak i na obali i u moru. Klizave stene pune prilepaka i račića. U okolini dovoljno drveća da ima debelog hlada. Majušni bar s tihom muzikom, hladnim pićima i ledenim sladoledima.

Ronili smo unedogled, skupljali razne trofeje i pokazivali ih jedno drugom kad bismo izronili. Žive rakove s domoškojkama smo odmah vraćali u vodu, a prazne oklope školjki smo čuvali kao jedine trodimenzionalne uspomene s mora. Tata je poneo i foto-aparat, pa je škljocao pučinu, plažu i mene, a na kraju je zamolio i neku ženu da nas zajedno uslika, dok stojimo na steni usred vode.

– Pa ne mogu da verujem!

– Ni ja!

Stara tatina i mamina prijateljica Tijana. Viđali smo se samo na letovanjima, neplanirano, ali kako smo odsedali uvek kod iste žene u čijoj je zgradi njena porodica imala stan, bilo je neminovno da naletimo jedni na druge.

– Nismo vas videli u zgradi. Nemoguće je da smo se mimoišli.

– Ne stanujemo više tamo. Tu sam samo sa sinom. Razvela sam se.

Tata je zaklimao glavom. Videla sam kako je ustreptao: nije znao gde će s rukama, Adamova jabučica mu je igrala, a očima je nervozno tražio nešto na šta bi skrenuo priču.

– A vi? Odseli ste na starom mestu? Gde vam je...

– Samo smo mi ovde.

– Znači i ti si se razveo.

– Ne. Ovaj. Ne.

Neprijatna tišina je kratko trajala jer se ubrzo pojavio njen sin Maj. Pozdravio se s nama i pohvalio se kako je uhvatio malu hobotnicu. Svi smo se okupili oko njegovih dlanova i treptali ka životinjici koja je lepila pipke oko prstiju-rešetaka.

Maj je ranije bio sladak. Sad je bio sladak i razvijen. Šta god da je radio poslednjih godinu dana, prijalo mu je.

Tata je uslikao morsku živuljku, pa smo je vratili nazad u plićak.

Ceo dan proveli smo zajedno na plaži. Kao da drugačije ne bismo mogli da dokažemo poznanstvo, prineli smo peškire jedni drugima, delili užinu i svi skupa otišli na sladoled. Tata je, najzad, živnuo.

Oni su odseli vrlo blizu našeg smeštaja, pa smo se družili i u gradu: išli smo zajedno na večeru, a preko dana bismo isplanirali kuda ćemo. Vozili smo se našim kolima jer su Tijana i Maj došli avionom.

Bilo mi je prijatno da provodim vreme s njim. Mislim da sam se i ja njemu odmah svidela. Ili sam mu se svidela odavno, ali je tek sad bio ohrabren mojim odobravanjem svega što on radi. U potpunosti mi je skretao pažnju s našeg morbidnog puta, gde smo zacrtali da sve činimo kao i ranije.

Napravili smo večeru kod nas u pansionu, a čim je Maj stavio poslednje parče ribe u usta, predložila sam mu da odemo na svirku.

– Ko svira?

– Da li je bitno?

Ostavili smo tatu i Tijanu i brzo se izgubili u noćnoj vrevi. Grad je najednom pulsirao i sva lica s ulice činila su se prijateljski nasmešena.

Na tvrđavi smo popili pivo, kratko se iskakali na koncertu, pa se pokupili i zaputili do prvog supermarketa.

Negde na pola puta, Maj me je uhvatio za ruku, i ne gledajući me, kao da je samo želeo da bude siguran da me neće ostaviti iza sebe u gužvi. Pustila sam da me kratko vodi, a onda sam naglo stala, njega je to iznenadilo; ali moj brzi poljubac je izgleda predvideo jer me je sasvim opušteno prigrlio i nastavio da ljubi i mazi po glavi i obrazima. Gledali smo se sekund-dva i smeškali, a onda nastavili kroz gužvu, došli do radnje gde smo uzeli limenke piva, pa otišli na šetalište.

Ruku ja *njemu* nisam ispuštala, pa smo tako stopljeni i bez reči, bazali obalom, tražeći najbolji štek na kojem ćemo moći da se smestimo. Naišli smo na mesto na samoj ivici grada. Tu se kej nastavljao do narednog naselja, ali nije bilo previše ljudi; svetlo je dopiralo samo od meseca, a stene su čuvale plažu od pogleda.

Spustili smo se niz kamenčine i iznenadili se kad nikog nismo zatekli. Plažica je bila peskovita i tlo je i dalje bilo prijatno toplo. Skinula sam espadrile i zabila stopala u pesak, a Maj nam je otvorio po limenku i nalaktio se, hvatajući pesak u šaku i puštajući da mu curi između prstiju. Pričao mi je o svom ocu i o svojoj majci, a ja sam njemu prećutala sve i uživala slušajući njegov pomalo dečjački glas. On nije insistirao; čuo je, verovatno, od Tijane šta se desilo s mamom i nije hteo da kvari izlazak.

Više se i ne sećam o čemu je pričao, ali ponovo sam ga poljubila. Maj je nastavio da me ljubi. Osetila sam kako se malčice izvija, zverajući unaokolo da vidi da li nas neko posmatra. Zatvorila sam oči i približila mu se. Zavukla sam mu ruku ispod majice, sladila se čvrstim grudima i stomakom. Maj me je milovao po glavi, grickao po usnama i vratu, a ja sam mu dala do znanja da može i više tako što sam podigla nogu i spustila rub haljine sve do gaćica. Nije žurio i to mi se svidelo. Nežno me je ljubio i mazio po celom telu, a ja sam uzvraćala. Osetila sam kako mu se digao i pokušala sam da mu otkopčam šorts, ali nije išlo. Nasmejali smo se, kratko, on je izvukao dugme iz obrubljene rupice, pa smo nastavili nesmetano da se skidamo i ljubimo. Nikad se ranije nisam jebala na plaži. Nebo koje sam videla kao okrajak iza njegovog uha, sazvežđa, mesec, pesak koji se pomerao poda mnom kad god bi se on jače prislonio uz moje telo naterali su me da drhtim i da mu se sve više i više dajem. Bila sam iskreno nesrećna kad se izvukao iz mene i svršio u pesak između mojih nogu. Odmorili smo se kratko, popili malo piva, pa se ponovo mazili i ljubili. Ovog puta mu nisam dala da tako lako pobegne. Popela sam se na njega i preuzela kontrolu, a kad je zamrmljao kako će uskoro da svrši, polako sam se izdigla, spustila do njegovih kukova i pokupila to malo ejakulata jezikom. Ne mogu da procenim koliko smo tu još ležali, pijuckali i pričali. Držali smo se u naručju, kao da je to bio jedini način da se ne raspadnemo.

– Ovaj.

– Da?

– Piški mi se.

Smeh.

– I meni.

Osvrnuo se, namignuo mi i tako golišav potrčao u vodu. Gledala sam kako mu se mišići leđa pomaljaju pri zamasima i guzovi poskakuju, a kad se bacio u slabe talase, ustala sam i potrčala za njim. Bilo je prijatno kupati se noću. Voda topla i mirna, a to što je bila crna i sasvim neprozirna izazivalo mi je jezu koja je prijala. Prskali smo se, brčkali, ljubili i davili, a onda

smo se još jednom jebali u vodi. Kvazibestežinsko stanje mi se svidelo. Činilo mi se kao da letim na njemu, ali jadni Maj je teškom mukom održavao ravnotežu i čak se dva-tri puta zateturao, pa smo se smejali i odlučili da je možda bolje da prestanemo. Zagrlio me je, nežno, ljubeći me u teme. Vratili smo se do naših stvari, završili sa pivom, obukli se i pošli natrag.

Dok smo se pentrali prema šetalištu, videla sam zvezdu padalicu, ali nisam rekla Maju; delovalo mi je kao da bi to bilo previše.

Na keju i u gradu više nije bilo toliko sveta. Mobilni nisam ponela. Činilo mi se da smo na plaži bili celu večnost. Verovatno i jesmo.

Dopratio me je do pansiona. Prozori dnevnog boravka gledali su na ulicu i svetla su bila ugašena. Nije hteo da uđe jer je Tijana verovatno već otišla kući, a tata spavao. Ljubili smo se u haustoru, a onda je otišao.

U smeštaju je bilo tiho. Hodala sam na prstima neko vreme, a onda sam shvatila da tata nije tu. Sudovi su bili oprani i kreveti namešteni. Prazna flaša viskija u kanti za đubre.

Pogledala sam na sat: prošlo je tri. Pozvala sam ga, ali mobilni mu je vibrirao na nahtkasni. Kako sam prekinula poziv, tako sam čula buku iz hodnika. Mumlanje je nadjačavalo siktanje. Pogledala sam kroz špijunku i videla tatu kako se raspravlja s nekom ženom. Pokušavali su da budu tihi, ali u gluvo doba noći to im nije polazilo za rukom. Otvorila sam vrata, istrčala u hodnik i stala između njih.

– Šta se dešava?

Tata je obesio pogled i zakucao ga za tačkasti pod, a žena je nastavila da brzo tskska. Uspela sam da joj objasnim da sam mu ja ćerka, a ona je meni onda – ne bez slasti – rekla kako je moj tata njoj ostao dužan trideset evra. Tata je sve vreme ćutao, oslonjen na zid kraj prekidača za svetlo. Smrdeo je na alkohol. Usne su mu bile mokre od bala.

– Sačekajte ovde.

Pošla sam nazad u sobu, zatvorila vrata i zaključala. Uzela sam iz komode trideset evra, vratila se u hodnik i platila joj. Žena se uverila da je dobila koliko je tražila, opsovala nas, pa odškljocala štiklama iz zgrade.

– Izvini.

Ništa mu nisam rekla. Uхватила sam ga za ruku i povelа u sobu. Čim je ušao, pripala mu je muka, pa sam ga prinela sudoperi gde se istresao. Pustila sam hladnu vodu iz česme, oterala žuč u slivnik, umila ga i pokvasila mu glavu i vrat.

– Hajde da se istuširaš.

Nije se opirao. Kao bolesna životinjica, puštao je da upravljam njegovim telom, u nadi da će mu od toga biti bolje. Stavila sam tuš na držač, uperila ga u njega i brzo pustila hladnu vodu. Jauknuo je, a onda mu se malko razbistrilo, pa je, iako drhteći i trpeći, pustio da mu se mlaz sliva svuda po licu i telu.

– Doneću ti suve stvari.

Kad sam se vratila u kupatilo, već se brisao peškirom.

– Tata, bre! Što nisi sačekao?!

Trudila sam se da ne gledam u njegovo nago telo koje je sporo tapkao peškirom. Ostavila sam mu gaće i majicu na vodokotliću, pa izašla i zatvorila vrata. Sedela sam za trpezarijskim stolom kad je izašao iz ve-cea i u prolazu me pomilovao po glavi.

– Izvini. Moram da spavam.

Čula sam ga kako se skljojao na krevet. Pokrila sam ga i zatvorila vrata, pa se presvukla i legla da spavam. Napolju praskozorje. Šum. Škripa vratnice i šapat.

Dogegao se do mog kreveta i seo na ivicu. Bila sam okrenuta k njemu, ali ga nisam gledala – piljila sam u sve jasniji dan.

– Ne mogu tamo da spavam.

– Nije ti dobro?

– Ne. Samo ne mogu da spavam sam.

Pogledala sam ga. On je netremice gledao u mene i slegnuo ramenima.

– Nisam je ni pipnuo. Ali rekla je da je izgubila vreme. Zato je tražila pare. Nije htela da me ostavi na miru.

Pomerila sam se u stranu, uza zid, tako da je imao mesta da legne pored mene. Otkrila sam se i delom frotira ga ušuškala uza se. Uhvatio mi je ruku i prigrlio je svojom uz grudi.

– Volim te.

– I ja tebe.

Mogla sam da osetim sve mirnije otkucaje srca. Uskoro je zaspao. I meni su kapci bili sve teži, uprkos sve jačem svetlu. Mozgala sam: kad ustanemo, biće mamuran, a ja ću napraviti doručak, kafu i dati mu aspirin da ga prođe bol u glavi. On će mi se izvinjavati, a ja ću ga poljubiti u teme i reći mu da ne brine. Otići ćemo na plažu. Svež vazduh i so će mu prijati. Tamo ćemo sresti Tijanu i Maja. Biće nam lepo. Baš kao nekad.

KRAJ RASPUSTA

Kad smo se vratili s mamine daće, tata je već bio pijan. Jedva pogađajući dvosed u dnevnoj sobi, izgovorio je reči koje nikad neću zaboraviti: *Vi niste moja deca.*

Stojan, moj brat blizanac, i ja nismo znali šta to znači, ali smo se dogovorili da ne pitamo njega, već strica, koji je radio kao inspektor u gradskom MUP-u.

Stric je bio iznenađen pošto smo se pojavili kod njega u kancelariji, dan posle sahrane. Mislio je da se nešto desilo, a kad smo mu potvrdili da nije i rekli šta smo čuli, prebledeo je.

Vrteo se po kancelariji, pokušavajući na sve načine da nas izbací napolje, ali Stojan je bio uporan, ne prestajući da postavlja pitanja. Moja ćutnja je, rekla bih, delovala još gore na stričevu savest.

Stric je odnekud izvukao flašu žestine i čaše. Sipao je kad mu je zazvonio mobilni. Morao je hitno da se javi zbog slučaja. Videlo se da mu je laknulo što su nekog ubili. Rekao nam je da ga nazovemo uveče; kako ćemo tad da popričamo o svemu.

Ceo dan smo proveli u stanu, razmišljajući i raspravljajući čija smo to deca.

Tata se vratio kući tek oko šest uveče. Celog dana je bio nedostupan. Nije nam ni poruku poslao. Ovlaš se pozdravio s vrata, zatvorio u spavaću sobu i pojačao ton televizora.

Stojan i ja smo se našli sa stricem u devet uveče, u kafiću blizu policijske stanice. Stric je nervozno vrteo paklicu cigareta, pušio i pijuckao rakiju. Bilo je leto. Dan se tek smirivao.

Pokušao je da priča o nečem drugom, ali naša mrtva lica dala su mu do znanja da ne može da vrda.

Potvrdio je, najzad, ono za šta smo se plašili da je istina. Rekao je da naš tata nije naš tata. Pravi otac nam je neki Miloš Lišin, koji stanuje u drugom gradu. Živi daleko. Ali to je sve što zna. Meni se učinilo da krije još mnogo događaja iz prošlosti. Stojana je zanimalo zašto nam to ranije nisu rekli? I ko je taj Lišin? I gde tačno živi? I da li stric može da nam nabavi adresu?

Kad smo se vratili kući, tata je spavao, a Stojan i ja smo iskoristili njegovu oduzetost da pričamo celu noć. Pre nego što se sasvim razdanilo, dogovorili smo se da ćemo naći Miloša Lišina i saznati istinu.

Tata je prestao da se obeznanjuje po ceo dan, počeo je da odlazi na posao. Pio bi samo uveče, umereno.

Stojan i ja sačekali smo prvu subotu. Šparali smo novac za sladolede cele nedelje. Uz našu slabu ušteđevinu, to je bilo dovoljno za hranu, piće i karte.

Sva sreća, prezime Lišin nije često, pa smo preko interneta našli samo trojicu ljudi, naših mogućih očeva. S jednim smo kontaktirali i pristao je da se nađe s nama pošto smo slagali da pišemo članak o njegovoj poeziji. Drugi je nestao. Iza njega je postojala samo gomila pogašenih profila na raznim društvenim mrežama. Treći je bio ponosan na svoj posao, dovoljno da celom svetu otkrije gde radi. Njega ćemo lako naći.

Autobuska stanica bila je blizu kafane u kojoj je trebalo da se sastanemo s prvim Milošem Lišinom. Stojan je pratio uputstva s telefona i brzo smo dospeli do lokala. Kelner i pijanci su nas gledali znatiželjno, ali niko nam ništa nije rekao. Pošto smo naručili sokove i porciju pomfrita, svi su nastavili sa svojim ustaljenim poslovima; prevrtali novine, piljili u prazno, pili.

Miloš Lišin je kasnio. Stojan i ja smo pričali o tome da li će barem malo ličiti na nas. Odnosno, mi na njega. Oboje smo povukli na mamu. To je bilo očigledno svima koji su poznavali nju i nas. Stoga nije bilo šanse da ga prepoznamo po sopstvenim likovima.

Nizak, proćelav čovek s crnim rancem na leđima bojažljivo nam je prišao. Nismo ga ni primetili dok nije preglasno pitao da li smo mi Stoja i Stojan.

Upoznali smo se, naručili piće, pa se neobavezno zapričali s Milošem Lišinom, lupetajući nešto o njegovoj poeziji. Iz ranca je, kroz pet minuta, izvukao desetak svojih knjiga, podelio nam ih i rekao da je sve potpisao. Stojan i ja smo vrteli listove, ovlaš prelazeći očima po posvetama, preznojavajući se od pitanja koje je trebalo da postavimo.

Miloš Lišin je otvorio usta kao da će nešto da kaže, pa se nasmejao. Kad ga je napad prošao, naručio je još jedno pivo i dugo nas gledao. Stojan je bio odlučniji, pa ga je prvi pitao da li je ikad bio s našom mamom. Lišin nas je ubeđivao kako nikad nije upoznao našu mamu. Tvrdio je i da nikad nije bio u.

Odmah sam mu poverovala. Stojan nije. Želeo je da zna kako možemo da budemo sigurni da nas ne laže. Miloš Lišin je slegnuo ramenima, smeškajući se:

– *Ne možete.*

Popio je pivo, a kad se uverio da smo mi njega lagali, besno je pokupio knjige sa stola, potrpao ih u ranac i otišao. Mi smo sedeli zblanut. Nismo znali kako da reagujemo.

Stojan i ja smo platili, pa se zaputili ka geodetskoj firmi u kojoj je radio drugi Miloš Lišin.

Sekretarici smo objasnili ko nam treba, a kad nas je pitala zašto, ućutali smo. Nije htela da nas pusti dok joj ne kažemo. Utom, čovek je prošao hodnikom, pričajući telefonom. Izgovorio je svoj mejl u slušalicu: miloslisinetmejltačkakom. Potrčali smo k njemu, a sekretarica je krenula za nama.

Miloš Lišin je zbunjeno gledao čas u nas, čas u sekretaricu, koja nas je uhvatila za majice i pokušala da izgura napolje. Stojan je urlao, a ja sam zaplakala. Ako smo mogli nešto sa sigurnošću da kažemo tog dana, to je da je Miloš Lišin bio slab na ženske suze. Odmah je rekao sekretarici kako je sve u redu. Poveo nas je sa sobom u kancelariju, tešeći nas milovanjem po potiljcima. Poželela sam da nam je on pravi otac.

Dao nam je vode da se smirimo, a onda nas pitao da li želimo još nešto da popijemo. Umesto odgovora, Stojan je ispričao zašto smo se našli.

Miloš Lišin se zavalio u stolicu. Zagledao se u sto pred sobom, a onda je ustao, zatvorio prozor i upalio klimu. Komentarisao je kako mu je vruće, vrteći se po kancelariji sve užurbanije. Klima-uređaj je brzo ohladio malu prostoriju, ali Miloš Lišin i dalje nije mogao da se smiri. Išao je gore-dole, ukrug oko stola; čas bi se nalaktio na policu s fasciklama, čas bi seo na sto, sve vreme trućajući kako mu je vruće i pitajući nas da li je i nama tako toplo.

Meni je, čak, bilo hladno.

Najednom, Miloš Lišin se uhvatio za glavu. Postao je težak, svaki pokret delovao je kao usporen film. Jedva se dovukao do stolice i sručio u nju. Onda je pao na sto i nije se pomerao.

Stojan je otrčao po sekretaricu, a ja sam tupo gledala u telo pred sobom. Nisam znala da li je i dalje živ. Pomislila sam kako liči na mamu. Zatekla sam je u sličnom položaju.

Hitna pomoć je odvela Miloša Lišina, a sekretarica je siktala na Stojana i mene. Želela je da zna šta smo mu to uradili. Pretila je da će zvati policiju. Stojan ju je odgurnuo, povukao me je za ruku i krenuli smo niz ulicu, dalje od geodetske firme. Sekretarica je išla za nama i pretila, pokazujući mobilni telefon kojim je, kao, htela da pozove policiju. Meni je dozlogrdilo. Bila

sam umorna i uplašena. Htela sam da već jednom saznam istinu, po koju sam došla. Okrenula sam se ka sekretarici, otela joj mobilni iz ruke i zafrljačila ga iza nje. Sekretarica se osvrnula za mobilnim, vrisnula kad je videla kako se lomi, a to je bilo dovoljno za Stojana i mene da pobjegnemo.

Primirili smo se u parkiću. Seli smo ispod drveta, kraj male fontane. Hladovina i hladna voda su nam prijali. Stojan je otišao do pekare i vratio se s pecivima i još vode. Kad smo se okrepili, proverili smo gde se nalazi hitna pomoć i otišli tamo.

U hitnoj pomoći su nam rekli da su Miloša Lišina odmah odvezli u bolnicu. Otišli smo do gradske bolnice i lagali da smo deca Miloša Lišina. Iako to niko nije doveo u pitanje, rekli su nam da sad ne možemo kod njega jer je pod sedacijom. Imao je slab srčani udar.

Ispred bolnice nas je zaustavio čovek koji se predstavio samo kao Miljković. Pitao nas je da li smo mi deca Miloša Lišina. Ja sam zinula, a Stojan je spremno nastavio da laže. Pošto je čuo potvrdu, Miljković se široko osmehnuo. Rekao nam je da su deca Miloša Lišina odavno mrtva. Stojan je bio uporan. Kazao je da možda nismo deca tog Miloša Lišina, ali da smo svakako deca nekog Miloša Lišina. Očekivala sam da će Miljković da se naljuti, da će biti grub s nama. Naprotiv. Njega je sve to zabavljalo, tako mi se barem činilo. Rekao je da je on iz policije i da nas je Lišinova sekretarica prijavila. Položio je šake na naša ramena i poveo nas do policijskih kola, parkiranih ispred bolnice.

Seli smo na zadnje sedišta, a Miljković je zaključao vrata. Klima je radila, pa je u kolima bilo prijatno.

Preko radio-stanice, Miljković je javio da nas je našao i da nas dovodi u stanicu. Pogledao nas je preko retrovizora i upitao koliko imamo godina. Ispalila sam laž, i ne razmišljajući da li je to u redu ili ne. Rekla sam da smo punoletni. Istina: bićemo punoletni za nedelju dana. Ja minut pre Stojana, iako se on uvek ponaša kao da je stariji.

Miljković nam je rekao kako ništa nismo pogrešili i da nema razloga da se plašimo. Interesovalo ga je samo šta mi radimo tu. Ćutala sam, a Stojan je umesto odgovora rekao da nam je stric policajac. Stričevo ime je na Miljkovića delovalo poput *Sezame, otvori se*. Okrenuo se u sedištu i pogledao nas, pa skupio usta. Pošto nije verovao, Stojan mu je pokazao sliku s mobilnog telefona, gde smo stric, on i ja u zabavnom parku, s rumenom šećernom penom u rukama.

Miljković je uzeo mobilni i zadubio se u sliku. Nije mogao da veruje da je to naš stric – njih dvojica su zajedno bili na akademiji. Vratio je Stojanu mobilni, pa javio preko voki-tokija da nas neće dovesti u stanicu jer nema potrebe.

Odveo nas je na piće, u obližnji kafić. Razgovarali smo o stricu. Pitao nas je kako je, šta radi i da li se oženio. Ustaljena, dosadna pitanja ljudi koji imaju više od dvadeset pet godina. Onda se uozbiljio. Nagnuo se k nama i tihim glasom nas pitao šta mi to tačno radimo.

Pošto je Stojan objasnio koga i zašto tražimo, Miljković je zaklimao glavom, pa nas ponudio s još jednom turom. Odbili smo i odmah krenuli.

U kolima je Miljković, preko crnog monitora zakačenog za kontrolnu tablu, pronašao adrese sve trojice Lišina. Miljković je znao adresu Lišina koji je ležao u bolničkoj postelji. Preostale su dve. Na jednoj je bio pesnik, a na drugoj naš mogući tata.

Dovezli smo se do oboda grada, gde su mahom bile niske, stare kuće. Većina ih je bila oronula. Ona koja je nama bila potrebna izgledala je pristojno. Videlo se da ljudi koji žive u njoj brinu o svom domu.

Miljkovića smo zamolili da ne ide s nama. On je klimnuo glavom i rekao da će nas sačekati tu gde nas je i ostavio.

Treći Miloš Lišin bio je mnogo stariji od prve dvojice. Imao je sigurno preko šezdeset pet godina. Sede, masne kose i kože posute staračkim pegama, teško se kretao pomoću štapa.

Ponudio nas je keksom i sokom. Sedeli smo u velikoj dnevnoj sobi koju su ispunjavali zvuci televizora i vonj mačaka. Prozor je bio odškrinut, a šaloni zatvoreni, tako da je bilo mračno.

Mačke su se muvale oko Stojana i mene, a Miloš Lišin je seo u fotelju, pogledao nas, pa se okrenuo televizoru, kao da nismo tu. Stojan i ja smo se gledali, širili oči i mrdali glavom, nemo se dogovarajući. Stojan je prelomio i prizvao Miloša Lišina iz televizijske kome. I njemu je kazao našu priču, a Miloš Lišin je slušao, trepući očima uvećanim staklima naočara. Pokušala sam da nađem sličnosti. Da li su to bile i moje oči?

Najednom, Miljković se pojavio u kući. Mačke su frknule i razbežale se po ćoškovima sobe. Lišin se teško pridigao i pružio ruku da se upozna. Miljković je prošao pored njega, prišao Stojanu i meni i naredio nam da izađemo. Stojan se pobunio, ali Miljković je bio odlučniji.

U kolima nam je objasnio da je ovaj Miloš Lišin bio u zatvoru dva puta, a da mu je suđeno još pet-šest puta, samo što nije bio osuđen. Htela sam da znam zašto je robijao, ali Miljković se napravio da me nije čuo. Rekao je da je pozvao našeg strica i da nas vodi na ručak, a da stric već kreće. Jalovo smo se pobunili kako nije imao prava da to uradi. Prokomentarisao je kako taj monstrum sigurno nije naš otac i odvezao nas do centra grada.

Stric i Miljković su pričali duže od sat vremena, sve vreme se tapšući po ramenima i udarajući po grudima. Dogovorili su se da će ostati u kontaktu, pa da će se već na miru videti. Onda smo otišli.

Stric je bio besan, ali nije urlao na nas. Stao je ispred zgrade, pa se dogovorio s nama: on neće reći tati za naš izlet, a mi nećemo da prijavimo odakle nam ime Miloš Lišin.

U stanu je bila prijatna promaja. Svi prozori su bili otvoreni, a između ragastova i vrata tata je stavio po papuču, kako ih promaja ne bi zalupila.

Tata je spavao u dnevnoj sobi, ispred upaljenog televizora. Na stočiću kraj njega bile su tri flaše piva. Bio je obučen u bokserice i raskopčanu košulju. Stojan ga je pogledao, pa otišao u sobu. Šutnuo je papuču i zalupio vratima. Tatu je to trglo, nazreo me je kroz san i krmelje, promrmljao nešto, pa se okrenuo i nastavio da spava. S ulice je dopirala dečja graja. Nebo se nećkalo između ljubičaste i narandžaste. Sve je to na mene ostavilo snažan utisak. Ne znam zašto.

Prišla sam frotiru složenom na naslonu dvoseda, rasklopila ga i pokrila tatu. Sklonila sam flaše piva, a iz frižidera uzela novo. Sela sam u stolicu kraj tate. Otvaračem sam smakla metalnu kapicu s vrha boce i popila malo. Nije mi se dopalo, pa sam odložila flašu na stočić. Ugasila sam televizor i slušala tatino teško disanje. Probala sam ponovo da popijem pivo, ali ni tad mi se nije dopalo. Prosula sam ga u sudoperu, pa izašla na terasu. Grad je bio žut. Izgledao je kao stara fotografija.

Razmišljala sam o tom danu i svemu što se meni i Stojanu dogodilo. Koji od tri Miloša Lišina je naš otac? Loš pesnik, geometar slabog srca ili senilni prestupnik? Ili pijanac na dvosedu?

Nalaktila sam se na ogradu terase i zagledala u semafor. Automobil na raskrsnici je prošao na crveno svetlo. Sad smo svi imali svoje tajne.

DRUGE PRICE

PANTEON

Kad dođem na posao, prvo popalim sva svetla, startujem sve mašine i podesim klima-uređaj tako da u teretani uvek bude temperatura od dvadeset stepeni Celzijusa. Biberče, stari bodi-bilder i gazda, insistira da ne preterujem, da je osamnaest stepeni Celzijusove skale savršena temperatura za vežbanje, ali većina ljudi koji dolaze da treniraju ne bi se složila s njim – ni ja sama – tako da su njegovi razlozi verovatno više magijski nego trenerski.

Ne palim odmah muziku. Dolazim pola sata pre otvaranja, tako da još tih trideset minuta ne moram da slušam *Workout Music vol. XYZ* s Jutjuba. Svaki drugi dan usisam, počistim ve-ce ako treba i vratim tegove na mesto.

Radim od sedam do tri. Za to vreme, ljudi dolaze u talasima. Naravno, ne poklopi se uvek da baš svi dođu u isto vreme, ali rutina je rutina, zgrabi i one najneuhvatljivijih rasporeda. Teretana vas uvuče u sebe. Ako se primite na vežbanje, ostalo ćete ubrzo podređivati njoj. Čak i posao. U zdravom telu itd. Ali geslo naše teretane je drugačije, pomalo grunfovsko. *Da nije teško, bilo bi lako!* – nalazi se na ulazu, odmah ispod svetleće reklame s imenom: *TERETANA BIBERČE*.

Prvi koji se pojavljuju tačno u sedam obično su bakutaneri i debeli. Matore jer su budne od pet ujutru i jedva su dočekale da se sjure među sprave. Mislila sam da će brzo odustati, međutim zapatile su se kao krpelji, rade vredno i sve jače – mislim da je jedna od njih tri, čak, snažnija od mene. Debeljuce se brzo presvuku, zabiju u salu s mašinama za kardio i tamo šetkaju po trakama za trčanje, okreću pedale bicikala ili rondaju na ergometrima. Retko kad rade na spravama, kamoli s tegovima, jer misle da će od toga postati samo još veći.

Uvek sam ljubazna. Čak i sa onima koji su očigledno neprijatni. Ne znam da li su takvi prema svima ili ih baš moja faca nervira, ali ne marim: ja sam tu zbog njih, da njima bude ugodno. Kad se displej na nekoj od mašina zablokira ili bicikl odbija da pusti film, osmehnem se, odskakućem do problema i rešavam ga. Ako ne mogu da ga rešim, pozovem majstora ili Biberčeta, izvinim se mušteriji i predložim neku drugu vežbu ili mašinu koja je slična toj što se pokvarila.

Oko deset ujutru pojavi se mlađa ekipa. To su pretežno studenti i studentkinje, nezaposleni i mlade domaćice koje bi da zategnu stomak i sljušte celulit. S njima ponekad i pričam. Momci me muvaju, devojke zapitkuju šta da rade tog dana. Sve je to igra. Niti bi oni stvarno da imaju išta sa mnom, niti one ne znaju kako da vežbaju. Očijukanje i zapitkivanje su tu da bi vreme prošlo brže i da se ego podigne još malo. Pogotovo u danima kad se mišići čine slabijim nego pre, kad su odrazi u ogledalima nezadovoljavajući. Ne moram da lažem: nisam preterano zgodna niti lepa; da je drugačije, da sam baš pička, neko bi se sigurno zakačio za mene.

Ali ja sam se zakačila za jednog. Nije mnogo napucan, već izgleda kao ideal. Sve se vidi, a nemaš osećaj da je hranjen i dizajniran kao životinja koja treba da osvoji prvu nagradu stočnog sajma. Ma koliko se trudila da mu se svidim, ne вреди – ima devojku. Meni to ne predstavlja problem da maštam. Jedva čekam da se presvuče i izađe iz ve-cea. Zabeležim njegov broj (2324) u kompjuteru i kratko procaskamo. Čim krene da vežba, odem u klonju i pravim se da čistim, a u stvari udišem težak miris njegove pišaćke. Ako mogu dobro da procenim, ne koristi jaču hemiju. Malo proteina, nešto na bazi kafetina i amino-kiseline.

Sačekam desetak minuta, pa odem do njega. Ćućorimo i on me zasmehava, ali uvek pošto ispadne sladak – kao da oseti da bi mogao i tako posredno da prevari svoju devojku – ispriča nešto što se tiče nje i njega. Razbije čini. Smarač.

Zanimljivo mi je kako ljudi evoluiraju od prvog dolaska. U početku se pojavljuju obučeni kao za fiskulturu – stara, šljampava majica i šorts za plažu ili trenerka. Za deset dana, ako izdrže toliko, najednom se pojavi neki dodatak. Rukavice za vežbanje, znojnica ili šta slično. Za mesec-dva, već su pečeni. Sve je markirano, saliveno, spremno da što bolje diše, da ne smeta pri vežbanju. Kao da od odeće napornije rade. Naravno, ima i onih koji nikad ne promene oblačenje. To su obično stariji. Oni dolaze uvek u istim majicama i šortsićima, rade starinske vežbe i dele savete mlađariji, prepričavajući priče iz mladosti, kad su dizali nosoroge i pomerali brda.

Najdosadniji mi je posao oko šanka. Prodajemo vodu i suplemente. Razgovor o poboljšivačima performansi i tome kako ova ili ona voda ima čudnjikav ukus ubijaju me u pojam. Biberče uvek nudi popust na dodatke ishrani, pa većina posetilaca kupuje kod nas. Lično ne koristim ništa od toga. Pogotovo ne tog domaćeg proizvođača – *Crni medved*. Samo dobra klopa i pravilno odrađene vežbe. To zagovara i Biberče, iako je očigledno da je koristio koješta, pa i to da se sigurno pecnuo koji put u životu.

Oko podneva usledi zatišje od nekih pola sata. Nakon toga, u *BIBERČE* se uliju teškaši. Svi su prepucani, kipe ispod majica koje često skidaju da bi se bolje pogledali u mnogim ogledalima. Pričaju koliko je ko podigao poslednjih dana i jedni druge bodre urlajući, tapšući se po leđima i guzicama. Oni najmanje vremena provode sa mnom. Sami se snabdevaju, znaju tačno šta rade i zanimaju ih samo njihovi i tuđi mišići. Oni se prema ostalim vežbačima odnose na dva načina: jedni će udeliti prijateljski savet, a drugi će s gađenjem gledati u pogrešno odrađenu vežbu ili nedovoljno razvijen mišić.

Najzad, tri sata je. Saša, koji radi drugu smenu, kasni. Prebrojim pare, presvučem se i čim se on pojavi na vratima, pozdravim se s njim i odem da vežbam.

Pola sata trčanja na traci. Ne volim da trčim napolju. Beton mi ne odgovara za kolena. Kažu da je i traka problematična. Obožavam pokret u trku. Celo telo je uključeno; od vrha nosa, sve do peta. Organizam radi, znoji se, muči, kreće.

Šetnju od sale s mašinama do svlačionice koristim da se izduvam, popijem vode i nagledam se slatkih guzica, bicepsa i tricepsa. Presvlačim potkošulju i majicu, pa se vraćam u prostoriju sa spravama.

Sise su sise i ako ne ugradiš silikone, ne možeš mnogo da im pomogneš, ali dupe možeš da radiš dok ne padneš s nogu i opet će ostati mesta za još koju vežbu. Dupe uvek može bolje. Iskorak, čučanj, leg press, leg curl, ležeći leg curl, mrtvo dizanje, ekstenzija, dizanje na nožnim prstima s opterećenjem – sve to kombinujem, iz dana u dan, samo da bi guza stajala tamo gde treba, kako treba.

Iako me ne muvaju toliko kao nafrizirane ribe, primećujem da mi zagledaju guzove. To mi se dopada. To mi daje određenu moć. Pritom, sasvim je drugačiji odnos ljudi prema meni kad vežbam i kad sam iza pulta. Kao da s napuštanjem radnog mesta ostavljam i neku učmalu sebe i postajem druga ja, mnogo slađa, sigurnija i zgodnija. Super-Senka.

Posle nogu, obavezno odradim trbušnjake. Ma koliko da su mi dosadni, moram da ih uradim. Volim kada se izvijem u stranu, pred ogledalom u kupatilu, pa vidim kako mi pločice izgledaju kao kaldrma. Tako su i čvrste. Možeš preko njih s traktorom.

Dva puta nedeljno vežbam ruke. Njih isključivo zatežem, ne trebaju mi pištoljčine koje popunjavaju rukave. Samo da ništa ne visi. Od toga se gadim.

Posle celog dana provedenog u znoju, smradu, prašini i opaloj koži, posle sat i po vežbanja na spravama gde su silni ljudi ostavili svoj trag, moram da se istuširam. Ruke perem tri puta, opsesivno, kao da je to jedini način da se dobro oribam. Onda prelazim na telo. Iako je

Biberčetoovo strogo pravilo tri minuta maksimalno u tuš-kabini – to niko ne poštuje, pa ni ja. Volim da se opustim ispod vrelog mlaza, da se temeljno nasapunam, sperem, a onda operem kosu i detaljno je isperem pod jakim mlazom.

Najbizarnija stvar koju sam videla u kupatilu jeste lik koji je masturbirao. Ušla sam u prostoriju da je počistim, a vrata od tuš-kabine bila su otvorena. Kako me nije primetio – zanet oko svog kurca – nastavila sam da ga posmatram. Pobijao je sve predrasude oko bildera i pišica. Iznenadilo me je kad sam videla da drži čašicu u ruci. U nju je svršio i dugo je posle prvog naleta sperme cedio ostatke iz kanala u nju. Zatim je sve to eksirao, sipao malo vode u posudicu da pokupi ostatak, pa i to sljuštio. Pobegla sam. Nikome o tome nisam pričala jer se u teretani trač brzo prenosi, pa nisam htela da imam problema. Ali sam istražila o tome. Izgleda da ima ceo kult sperme među ljudima koji drže do svog zdravlja i izgleda: mažu je po licu, piju i trljaju u kosu.

Dok čekam da se Saša pojavi i preda mi ključeve i novčanik iz sefa, prevrćem novine koje izdaje *BenchPress*, domaći malotiražni list koji uglavnom služi za reklamiranje raznih suplemenata, opreme, trenera, terapeuta, kiropraktičara i teretana.

Posle podne je gužva. Moraš da čekaš red na spravama, guraš se s drugima, previše je zagušljivo, toplo, znojavo. Ne postoji kutak *BIBERČETA* gde možeš da se sakriješ i vežbaš. Ali ko želi da bude u toku, ko želi da bude viđen i da se na fotkama koje kači po društvenim mrežama uvek nađe u društvu najnapucanijih i najzgodnijih, mora tad da dolazi, vežba naporno i prijatelji se s kul ekipom. Teretana je više grupna stvar nego individualna; više socijalna nego fizička potreba.

Uvek mi bude žao kad izađem iz teretane. Ne volim tamo preterano da radim, sigurno na svetu postoje i bolja zaposlenja, kao i vežbališta. Nešto mi je, ipak, prijatno u *BIBERČETU*, odnosno bilo kojoj teretani. Jednostavnost na koju se sve svodi: ili možeš da digneš, ili ne. Privlače me i užasno komplikovan sistem pokreta, održavanje ravnoteže i pravilnog položaja tela za svaku vežbu. Takođe, volim što sam i ja jedna od onih koji se svaki dan vraćaju tu, iznova i iznova, spremni da pobede sebe od juče ili da se hrabro suoče s porazom. Istrajnost me fascinira. Ona će mi, rekla bih, doći i glave.

Zapadala sam u čudna stanja. Razmišljala sam po ceo dan da li ću umreti od srčke. Osluškiivala bih otkucaje srca, merila puls i pritisak. Živela u nervozu. Sprave su mi tad izgledale preteće. Mislila sam da će šipka da mi padne na vrat i odrubi glavu. Razmišljala sam na koliko načina mogu da se pričkinem između ploča mašine. Koliko varijanti povrede kičme može da postoji prilikom čučnja ili leg pressa. Da li ću skapati upravo od te mehanike?

Ipak, prošlo me je. Nisam više anksiozna. Shvatila sam da će me ubiti nešto mnogo mračnije od mašine. Zato dajem sve od sebe da izgledam dobro, zategnuto. Ako sam smrtna, ne moram da budem ružna.

ZAJEDNIČKI ŽIVOT

Sede u kafiću i piju zeleni čaj, jer je zdrav.

Kafić je miran, neprijatno tih. Prepun je, ali muzika jedva da se čuje. I zbog toga, ljudi koji su popunili zapreminu kafića (smestivši se udobno u neudobnim metalnim stolicama, kraj premalih limenih stolova) nikako ne mogu sebi dati oduška; prosto im ne ide da se raspričaju, razgalame, da govore o svemu i svačemu, već svi sede, srču piće i tu i tamo promuvaju koju reč – plaše se da bi drugi mogli čuti njihove tajne.

Niko se ne ljubi.

To i prokomentariše jedna od njih dve. Druga se zagledala kroz velike ploče stakla (koje boravak unutra odvajaju od boravka napolju, pa zato i utiču na cenu pića), pa je nije čula.

Jedna od njih dve, ona sa crnom kosom upletenom u kiku koja se lenjo izvaljuje po celom vratu i deset centimetara leđa, ponovi svoj zaključak.

Druga, s plavom kosom podšišanom do iznad ušiju (savršenih: ni previše malih, ni previše velikih, ni previše tankih, ni previše debelih, sssavršenih ušiju), ovog puta je čuje, ali ne haje. Uporno pilji u stakleni zid i traži; nekoga, nešto, bilo koga ili bilo šta što bi je pomerilo odatle. Oseća kako bi mogla da izjuri kroz staklo. Kako je srća zabodena u bleđu, sitnim dlakama prekrivenu kožu nimalo ne bi sputala.

Kelner, koji se akrobatskim koracima i izvijanjem tela kreće kroz gomilu, menja pepeljaru s njihovog stola. Radi to mahinalno jer je primetio da ispred plave devojke stoji paklica cigareta. Nije ni obratio pažnju da nijedna od tih cigareta nije završila – popušena ili ne – u pepeljari.

Na kelnerovom licu kao da stoji pitanje – zašto se svađate?

Nešto slično je pita i crnka, u čijoj se glavi nakupilo toliko besnih misli da su počele da cure kroz njene krupne smeđe oke; staklene lopte od suzdržanih suza.

Nije joj do priče. Nije joj do toga.

– Do čega?

– Pa, toga, znaš.

Svima je jasno kako to ide, sem onima koji očekuju odgovor. Zato je crna i opsuje, ne mogavši drugačije da izrazi svoje nezadovoljstvo, do kroz tu siktavu ružnu reč koju je tiho promuvala kroz ispucale usnice-glistice.

Plavoj pocuri suza iz desnog oka. Crna to ne primeti jer se duri i krši ruke preko svojih velikih dojki, i gleda u svoje podlaktice, i u svoje ekstremitetima pritisnute grudi.

Plava primeti suzu tek kada joj se, u kružnoj silaznoj putanji, zaustavi u uglu usana; sočnih, glatkih usana koje podsećaju na osvežavajuće kriške pomorandže.

To ju je trgnulo. Obazre se kao da nema pojma gde je. Kada se seti svih bolnih pojedinosti mesta u kojem su se zatekle, šmrčne. Da li je to kratki izraz jadikovanja, da li nešto što radi refleksno, nikada nećemo saznati.

Brzo pohrli ka pakli. Izvadi jednu cigaretu, negde iz dubine praznjikave kutije izvuče i jeftin zeleni upaljač i uz jedan, dva, tri, četiri okretanja kresiva uspe da zapali vršak koji se zacrveni, pa zatamni, pa izbacii dim, i onda nastavi tiho da gori, ejakulirajući čeličnu izmaglicu.

Između unošenja i iznošenja nikotina i katrana, srkne čaj; hladnu, mutnu smesu iz koje je zaboravila da izvadi kesicu, oko koje se napravila bela bala.

Pije joj se čaj. Ne pije joj se tako. Pozove kelnera, naruči novi čaj i taman kad je uredno ošišani dečko u kecelji otišao po išteno, seti se da nema para. Kratak nalet znoja splasnu vrlo brzo – druga osoba za tim stolom ima novca.

– Izvini, ne znam zašto sam...

– Ma nije problem, imam kinte...

– Ma znam, ali bez veze je...

– Ali nije problem...

I zasmiju se. Tek tako, zbog banalnosti njihove pristojnosti oko toga ko će da plati koji račun, tek tako se nasmeju. Smeh pređe u grohot, čak im i suze pocure.

Ona dobije svoj čaj, ona ga posrče, popuši još jednu cigaretu; ona druga plati čajeve, premesti kaiš tašne sa ruba naslona stolice na svoje mesnato rame i izađe iz kafića, praćena prvom.

Kaskaju ulicama, kroz ljude, bez reči. Skrenu dva-tri puta, sačekaju dva-tri semafora, otključaju dve brave i ubrzo se nađu u malom stanu. Nešto ih je odvuklo tamo, isto tako kao što ih nešto vuče pravo do prvog ležaja.

Negde na pola puta do svršavanja, crna ipak shvati da je sve to uradila ne zato što su se nasmejale u kafiću. Ne zato što je time sve rešeno, već zato što je znala da je plavoj ovo mučno. Zato što je htela da je povredi. A plava, kilometrima daleko od svog parčeta zadovoljenja, ipak shvata da joj nije bilo stalo do svih ovih putenih gluposti, i da je jedino htela da se upusti u celu tu stvar kako bi napakostila crnoj, kada bi ona svršila, a ona – plava – ostala da leži pored nje kao mrtva riba. Crna bi onda plakala, nezadovoljna svojim neumećem da zadovolji.

Plava se oseća neprijatno kada je gola, pa se pokrila debelim jorganom. Vire joj samo tanane ruke kojima pali to malo cigareta što joj je preostalo. Crna, rumena i zadihana, leži pokrivena samo po leđima. Pusti malo suza i jastuk ih brzo upije.

Nešto je trebalo reći.

Crna trtlja. Plava slabo reaguje, ali ne ignoriše. Crna to prihvata kao spremnost na svaku temu, pa se hvata najaktuelnije. Pokušava da se opravda kroz priču.

– Čula sam da ovi rade to ovako, oni onako, a tamo sam čitala...

Plavoj je užasno mučno da je sluša, užasno dosadno i naporno. Klima glavom, smeška se kad se i crna smeje i puši, nadajući se da će i ona iscuriti na drugom kraju cigarete, zajedno s dimom. I, kao dim, mogla bi da se provuče ispod vrata i rasprši u promaji koja je zavijala zgradom.

Ali crna ne prestaje sa svojom pričom.

– I Bušmanke samo ćute... I nije istina da su Francuskinje... I kada bi sve Nemice... A šta li Japanke pričaju za vreme... Njihov jezik je tako grub... Mada i Nemci...

Plava sklapa oči. Odlazi.

Crna naglo začuti, okrene se i plače. Tiho, pristojno, da je niko ne čuje.

ONA, ON I OVI OSTALI

Izgledalo je kao da se sa neba spustio divlji lov. Vetar je boksovao sitna koplja kiše na našu kuću, tako da se oko starih ljuštećih prozora ubrzo napravila vlažna fleka natopljenog maltera. Zbog nevremena, teško se videlo, iako je bilo oko tri časa posle podne, leto. Kroz razne rupice na kući, vetar je šištao poput pare. Iritirao me je.

Bebac je tupo gledao u mene. Treptao je, bečeći crne oke. Iz bezubih usta tekli su beskrajni slapovi balica, vlažeći mu odškrinuta ustašca.

Nisam mislila da ćeš tako izgledati. Uopšte.

– Svi kažu da izgledate ko veknice. Ali nije tako. Uopšte ne ličite na hleb. Ni na šta mekano. Samo vas babice ufačljuju u one bele krpe, pa podsećate na veknu hleba. U stvari, izgledate kao mali smežurani ljudi. Kepeci. Ošureni patuljci, odvratno crveni. Upravo tako, kao da ste ošureni. Smežuranci. Kao one vudu ili kojom-već-magijom-smanjene glave. Ošureni, ošureni, ošureni.

I gotovo iz čista mira postavim desnu šaku bebi na vratić. Mali se vrpolti. Smeška. Bale mi cure na moju nadlanicu, na prste. Nokte sam tek ofarbala i kao da je njegova pljuvačka aceton – brzo sklanjam ruku.

Sparno je. Veoma je sparno. Toliko odvratno kuvajuće da osećam kako sam umorna. Možda je to i zbog bebe? Ko zna? Ali i pored toga što je tako odvratno toplo iznutra, spolja se čini kao da je prohladno. Valjda zbog vetra koji struji kroz kuću. Bradavice su mi tvrde, a nisam ni najmanje uzbuđena. Dlake mi se kostreše. Koža je sva u sitnim tačkama. Kao mačka. Imali smo jednu pre no što sam donela na svet ovu malu fabriku govana. Onda smo je se ratosiljali. Piše da nije dobro držati životinje oko bebe. Da smo čitali neku drugu knjigu o dobrom roditeljstvu, sigurno bi pisalo kako su kućni ljubimci prava stvar za derište u razvoju. Nikada, zapravo, nisam ni volela tu mačku. Bila je samo pokretni deo nameštaja. Ništa više. Ionako ju je on stalno hranio.

Moj sin se buni. Ne znam šta mu je. Možda je gladan? Odbija da sisa. Možda mu je hladno? Plače još više. Možda... Dodavola i taj materinski instinkt. Nisam ja majmunica da ga teglim unaokolo po ceo dan, bištim i dajem mu da sisa kad se njemu svidi. Ima palac, pa nek njega sisa. Ja sam, prvenstveno, ja. Moram to i ostati, inače ću završiti kao sve te debele žene masne od ulja i oznojene od stalnog bdenja nad krčkavom vodom.

Vetar i dalje šišti. Kao da ga je on opario. Skuvano dete u velikoj šerpi koju zovemo dom. *Dom je tamo gde je srce*. Ko još piše takva sranja! Stvarno, treba zatući gomilu tih piskarala. Ionako ih je previše. Uvek ih je bilo previše. A ljudi jednostavno ne mogu čekati dvesta godina da se to samo isfiltrira.

Pridem polici i uzmem prvo parče poezije koje vidim. Sa obe ruke rasklopim stranice, gurajući palce među njih. Ovaj čovek je na prvu loptu zao, ali zao čovek ne može tako da piše. Ili baš zbog toga tako piše? Glavno, čitam od sredine, sve ja to već znam, ali želim da čujem sopstveni glas.

Bebac kmeči.

Ostale knjige su se obrušile na prazno mesto koje se napravilo na polici. Redovi žutih, smeđih, plavih, crnih, smeđih, žutih, crnih, crvenih korica. Stavljam knjigu vodoravno, na vrhove ostalih. On ih ionako ne dira, mislim da ih i ne gleda. Mene nije briga za red.

Mali je ubrzo miran. Oluja se stišava. Sve je i dalje mračno. Na prilazu kući čuju se gume kako, teške i crne, lome parčiće stakla pivskih i vinskih flaša koje su neki klinci sinoć lomili. Sin se zbog njih probudio i pola noći cmizdrio. Sada, valjda, spava. Miran je.

Čujem kola kako odlaze. Čujem odzvanjanje donova u prolazu. Čujem škripu uleglih drvenih stepenica. Čujem pomeranje ogromne drvene vratnice. Čujem još štošta, ali se trudim da ne mislim o tome.

Smak sveta će, eto, takvo je vreme. Nisam siguran da li sam to glasno rekao, pa pogledam ka ženi koja vozi kola. Mirna je, šminka joj se nimalo ne pomera. Samo su joj oči stisnute od naprezanja da vidi kroz mokri zid sivih kapi. Kažem žena, jer nikako i nikada ne mogu da se setim da li se zove Milana ili Milena. Ona to i ne traži od mene. Kao što ni ja ne tražim od nje da pamti moje ime. Naša imena su nebitna. Važna su nam samo tela. Meso i trenje, to je ono što nas zanima.

Milimo. Kola koja nam idu u susret takođe su usporena. Sfumato farova gega se prema nama, jedva nas mimoilazeći. Toliko su spora. Mi isto tako izgledamo njima: usporen snimak.

U metežu vetra i vode, uspem da nazrem mesaru. Izlog blešti poput utvare u natprirodnom mraku. Po izlogu, komadi mrtvih životinja: slanina, kobasice, razne šunke i salame. Setih se nečega što sam jeo samo kao dete.

– Jesi nekad jela debrecinere?

– M?

– Znaš šta su debrecineri?

– Jok.

Šmrcka. Stalno šmrcka. I kad smo u krevetu, šmrcka. Naglo, gotovo me plašeći, drekne.

– Ne, čekaj! To je ono kao kad imaš debele prste?

Posmatra me jednim okom. Plavim, bleštavim okom iz kog je iscurio Pacifik.

Uspem da se nasmešim. Odmahujem glavom, pa je naslonim na hladan prozor.

Mesara je prošlost, misli o debrecinerima čine me melanholičnijim no što sam bio. Teram se da razmišljam o kući, ali to me još više slama. Stresam se. Ne znam ni sam zašto, ponekad me, iz čista mira, prođu sićušni grčevi. Možda bi trebalo da odem kod doktora. Ali to bi značilo da moram do *njenog* oca. Taj mi nikada ne bi oprostio odlazak drugome.

Tremor, ponovo. Poskočim u sedištu, a sivi pojas mi nezgodno pritisne stomak. Zaječim, pa olabavim stisak. Nije me ni pogledala. A voleo bih da jeste. Te njene oči. Prosto svetle! A tamne su, tamne. Baš kao sama dubina. Njene su isto plave, ali razvodnjene. I opet ona.

Okrećem se po kolima da nađem sebi neku zanimaciju kako bih promenio tok misli. Sem ako ne bih pozeleo da se našminkam, nema tu mnogo toga. Spazim buket cveća na zadnjem sedištu. Uхватim se za njega, davljenik na dasci raspalog broda.

– Šta ti je ovo?

– M?

Mukanje i šmrckanje.

– Odakle ti buket?

Baca brz pogled na desetak cvetova žutih latica, pa slegne ramenima.

– Ne sećam se.

– Ne sećaš se ko ti je poklonio cveće?

Sriče, prisećajući se.

– Mislim-da-mi-ga-je-dao-onaj-što-radi-pored-tebe.

I ne shvatam da se parkirala. Ljubi me kratko, za rastanak.

Kupim aktovku i izlazim iz kola. Kiša se smirila. Vetar i dalje besni. Čujem auto kako odlazi. Tek tada shvatim da mi je buket ostao u ruci.

– Čao.

Ona ćuti. Kao da je mrtva. Možda i jeste. Poljubim je, a ona se namršti. Napredak – nije se izmakla. Možda je, ipak, mrtva. Ne smem to da je pitam. Nipošto – smrt je najveća javna tajna o kojoj pričaju samo najhrabrije piljarice. Mi smo miševi, uplašeni mišići koji cijuču i ne smeju ništa jedno drugome da kažu.

Pokušavam da nazrem pomeranje grudi ili stomaka, ali ona je tako mirna. Statua. Mermer koji se ne bi usudio dotaći i da nema table na kojoj piše: *Ne diraj eksponate!*

Dok joj stavljam cveće na kolena, mrmljam kako je to za nju. Kažem joj i da obuče nešto.

Ostavljam tašnu kraj kreveta i naginjem se nad bebu. Gledam ga. Upinjem se da nazrem tu sličnost o kojoj svi pričaju. Bilo šta što je moje. Zaključujem: nije on moj sin. Ja sam samo donirao spermu. Ona ga je rodila, ona ga čuva, doji. Ona brine o njemu i voli ga. Za mene je kao i mačka koje smo se ratosiljali pri porođaju – samo pokretni nameštaj, estetska đinđuva modernog čoveka.

Idem do kuhinje, žedan sam. Ona pilji u bebu i mene, verovatno zamišljajući da me nema. Nisam siguran da li joj se baš *ja* gadim ili svako živo biće.

Pravim kuckajući zvuk dok hodam. Zato sednem na kuhinjsku stolicu. I dok se ona uvija i škripi poda mnom, stavljam levu, pa desnu nogu, na desno, odnosno levo koleno. Na desnom donu, duboko usečen u crnu gumu, viri zeleni komadić stakla. Vadim ključeve iz džepa i izbijam staklo iz cipele. Pažljivo ga podignem s patosa i bacim u kantu za đubre, kraj česme.

Vode, najzad.

Ispijam pet čaša, isperem čašu, pa je vratim na komodu. Vratim se u sobu i sručim na dvosed. Prašina se dignu u teškom vazduhu. Pada, pada, pada...

I dalje je gola. Skamenjena. Stavila je ruku preko buketa, ali sam ubeđen da ga nije pogledala. Razgledam sobu, kao da sam se prvi put obreo u njoj. Sličan osećaj imam i kada ležemo da spavamo. Kao da je pored mene stranac i da se moram brinuti da li ću se mnogo okretati, hrkati, ispuštati gasove.

Primetim da jedna knjiga nije na mestu. Nervira me kada stvari nisu na svom mestu.

Prevlačim kažiprstom po riknama, pa duvam prašinu s jagodice. Okrenem se da pogledam da li je i dalje u istom položaju, ali pogled mi se zaustavi na ogledalu. Izgledam užasno – bled, neobrijan. Za avet-ten, ne znam odakle mi. Brijanje jutros nije dolazilo u obzir; da sam se brijao, presekao bih sebi vrat. Ni sad mi nije do toga. Moram da odahnem i da ne gledam sebe niti svoju porodicu.

Skoro da istrčavam u dvorište. Sedam na stepenice; ivicom krova zaštićene su od smirene kiše. Gledam na zelenu travu. Sve boje su lepše posle kiše. Tamnije, izraženije, mirnije; kao,

uostalom, i ceo svet što je spokojniji nakon pljuska. Pogled mi padne na zid. Visoki zid od cigle i raspadnutog sivog maltera. To je jedino što nas deli od groblja. Jedan zid, trideset centimetara cigle i maltera, deli nas od pokopanih ljudi.

Osećam kako mi se košulja natapa znojem. Sve je najednom strašno vlažno i lepljivo.

Čujem je da pušta vodu u kuhinji. Mora da puni vazu za tuđe cveće.

A.

A. sam napustila pre tri dana i odmah sam osetila kako se povlačim u sebe. Samoća; velika usta bez namere da me progutaju, već hoće da me žvaću i žvaću, trljaju o nepca, razvlače po obrazima i provlače kroz pukotine između zuba.

Tri dana se ne javlja. Ni ja njega ne zovem. Hoću sam da shvati kako mi nije potreban i da njegovi učestali odlasci i dolasci ne mogu više da se ponavljaju. Treba mi sigurnost koju on ne može da mi pruži, ali je lako zamenjuje. Zato ga ne zovem, ne gledam u njegove slike, suptilne poruke, ostatke njega koji se valjaju po mom stanu poput stenica koje je nemoguće istrebiti.

Svaku stvarčicu i trunku koja je nosila beleg A. stavila sam u dve kutije i dugo razmišljala šta s njima da radim. Mala božanstva. Možda bih ipak mogla da ga pozovem? Ne. Treba da se zaustavim. Već tri dana sam bez njega, mogu još tri, pa još tri i na kraju će biti kao da A. nije ni bilo. Ružan san, srce prestaje da lupa, mirna sam, nastavljam da radim – uzela sam odmor od nedelju dana kako bih se sabrala; nalazim sebe i idem dalje.

Bacam, ipak, kutije u kantu za smeće, a jedan predmet, gadura od materije, ispada iz kutije, lupi o ivicu kontejnera i padne mi na patike. Ceo je, dobro očuvan, predmet mog bivšeg A. koji me podseća na njega i koji me moli s vrhova patika da ga ne bacim, da zadržim barem njega i tako ostavim još malo A. u svom životu. Danas sam jaka, danas to ne može da prođe. Šutnem ga ispod kante i brzo krenem prema stanu kako se ne bih predomislila. U dnevnoj sobi se ušuškam u velikoj fotelji. Pokrivena sam iako nije hladno, zavaljena u tri jastuka; sve me to greje, mazi i pazi umesto A., a kafa koja se puši topi mi dlanove i prži nepca. Borim se sa šoljom kafe, tako da mi i ona pomaže da ne mislim na njega. Nesrećnici koji rovere po kontejnerima sigurno su već našli bačene stvari. Kutije su izvukli iz metalnih kanti, iz njih oprezno izvadili sve što sam odgurnula, kutije su spljoštili i odložili u stranu za reciklažu, a predmete A. su na miru pregledali, izabrali koji im se sviđa i koji mogu da prodaju, raspodelili međusobno i otišli dalje.

Nervoza – celo telo mi zadrhti, grudi zatrepere. Iskobeljam se iz udobnih jastuka i pokrivača, odložim kafu i oblačim se jer možda još uvek mogu da stignem do kontejnera, postoji šansa da još nije kasno da spasem barem tu jednu stvar koja me je molila da je sačuvam. Nju verovatno nisu spazili. Degažirala sam je, zapala je ispod kante, sakrila se dragica i tamo čuči i cvili, čekajući me.

Hvatam kvaku, pa se predomislim. Kad sam izdržala tri dana, izdržaću još tri, a onda još, pa će biti kao da A. nije ni bilo. Vraćam se u brlog, kafa se već ohladila, ali je pijem do kraja i odmah kuvam drugu. Kafa je moja najbolja prijateljica, niko drugi me ne razume kao blatište iz šolje. Kafa svakim srkom sve bolje shvata moje stanje, daje mi nadu i energiju, terapijski deluje na moje nerve, iako mi podiže pritisak i puls, ona to radi da bi meni bilo lakše, kako bih znala da sam još uvek među živima. I cigarete, naravno. Njih sam najviše volela sa A. Palili smo ih posle strasnih trenutaka. Katkad nismo ni čekali da završimo, već bismo se na brzaka porvali s cigaretama među prstima i nastavljali sa svojim poslovima, pušeći.

U televizor gledam kao u predmet, tvrdu stvar koja me ne zanima, ali mi s njenog ravnog ekrana ipak dolaze nadražaji koji donose kratke, ali bitne trenutke bez razmišljanja. Televizija gasi žed, halapljivost za životom.

Porodici nisam ni rekla za mene i A., kako ne bih morala stalno da se javljam i potvrđujem da sam u redu; ne bih li izbegla pravdanja ako mu se na kraju vratim. Prijateljice me saleću porukama, pozivima i posetama. Sve te spasiteljke mi postaju dosadne, brkaju mi se njihove reči utehe i podrške, izneveravaju me njihovi pokušaji da se uvuku u moj život preko tako bitne i bolne stvari kao što je apstinencija.

Petog dana se ne sećam najbolje. Provela sam ga u nervozi. Znojavi dlanovi i smrznuta stopala. Previše kafe i premalo iscepanog sna.

Dan šesti. Još jedan, pa ću morati i da radim. Biće mi potrebna sva snaga da se vratim u kancelariju, podnosim ljude i lažem ih o izmišljenoj bolesti; sva snaga da se probijam kroz papirčuge i mejlove, koncentrisana na posao, a ne na sećanja i želju.

Čula su mi staklena, sve mi je bučno, bleštavo. Ako je već tako, ako glumimo da se već ne poznajemo, mogli bismo onda ponovo da se upoznamo neki novi A. i neka nova ja. Promene su moguće. Ne one u biti, ali male, bitne promene koje bi mogle da ipak održe našu vezu još neko vreme. Posao ne pati, šef je zadovoljan, prijatelji mi kažu da izgledam bolje – pijem s njima redovne kafe nakon posla – mama ne zna šta je to sa mnom, ali izgledam joj drugačije. Eto, promena je već počela, ko zna kako se A. promenio i da li ću ga prepoznati kad ga sledeći put sretnem ili odlučimo da se ipak nađemo, nakratko, negde u gradu, gde su incidenti nemogući jer smo oboje socijalni snobovi. Trebalo bi, ipak, probati: takva sam, šta da se radi, luda ženska glava, tako nešto mi je tata stalno govorio kad bih mu se poverila o mukama s momcima, luda ženska glava traži ludog A. da je spase.

Najzad, tu je, pored mene, u kafiću, moj A., opet moj, zauvek. Vrlo brzo odlazimo kod mene, ne sećam se ni da li smo platili račun u lokalu, ni da li smo hodali ili leteli po ulici, kako smo se uspeli na osmi sprat, otključali ili provalili u moj stan, bitno je da smo tu, da se opet volimo i držimo jedno drugo, da se napajamo sigurnošću, ljubavlju, našim ukusima.

Krijemo se narednih dana. Ne idemo više na javna mesta. Ograničili smo se na moj stan, na moj krevet, na nas dvoje. Skrivam se od prijateljica, od svih koji bi mogli da saznaju za moje posrtanje. U stvari, sklanjam se od ljudskih osuda i uživam u A. kao nikad do sada. Slučajan susret u kafiću, moje prolaženje i krajićci pogleda, prepoznavanje, uživanje. Trenutak proživljavam svakodnevno po pet-šest puta. Posle posla, jedva čekam da odem kući jer znam da je on tamo i čeka da me zadovolji. S vrata se svlačim, uskačem u postelju i ljubimo se, dugo i strasno. Srećna sam, nikad ranije nisam bila tako srećna.

Pukla sam prvi put kad me je izneverio, kad mi nije dao potrebnu pažnju. Celu noć sam se prevrtala, vrtelo mi se u glavi. Probala sam svaku pozu koju je moj krevet dozvoljavao, ali nije vredelo, san nipošto nije ulazio u moju glavu, srce je tuklo i kako god bih legla, čula bih njegov bat i dosadno brundanje. Žedna njega, pila sam vodu, litre i litre bljutave tečnosti bez ukusa s mirisom hlora koja je dobra za čišćenje organizma, ali ništa ne pomaže u odsustvu najmilijih. Najzad, uspelo mi je da se ispuvraćam, pa sam sebi opet obećala kako je sa A. gotovo.

Noć sam preživela, još jedno odsustvo s posla preživela, ponovo kupljene i bačene stvari, nervoze i razgovore s prijateljima, savete i preporuke, seanse s psihijatrima i redovne fizičke aktivnosti, prekomerne radne sate, okruživanje familijom i poznanicima – preživela; želeći da ga izbacim iz sebe, konstantno misleći na njega, mog A. – sveprisutnog; A. – previše jakog za mene.

Ne ide on nikuda, sve vreme je tu, na ramenu osećam stalni pritisak njegove snažne šake. Znam. Pozvaću ga ponovo, opet ću mu se dati i tek tad ću biti iskreno srećna, ispunjena i mirna. Zaista mirna. Jedino sa mojim A.

Taste is context, and the context has changed.

Susan Sontag, *Fascinating Fascism*

Ljubomir Todorović zvani Popa je najobičniji primer građanina: nije ni visok, ni nizak, ni tanak, ni deo, ni razvijen, ni zarđao, nije lep, niti ružan. Ima dvadeset pet godina, završenu osnovnu i srednju školu; nema ženu kraj sebe, porodicu, psa. Životari između virenja kroz šiber na trafici i opijanja. Sve što mu se desi, a da nije vraćanje kusura, dodavanje artikala sa malih polica i ispijanje vinjaka, slučajnost je – u njegovu svakodnevicu unosi nespokoj i teskobu.

Voli da pije u stančiću koji je jedino što su mu roditelji ostavili nakon smrti. Sam je i oseća se usamljenim sve do trećine flaše. Kad ćilibarska tečnost dovoljno napuni krvotok, postaje miran; televizijski program koji gleda ne čini mu se više tako loš; odeća koju nosi ne smrdi; kvadrati koje ispunjava nisu ćumez.

Jedini prijatelj mu je Dobrila Kovačević, osamdesetogodišnjakinja sa sprata iznad – petog – koja mu svaki drugi dan skuva nešto u ogromnoj šerpi. Ljubomir njoj, zauzvrat, odlazi do prodavnice. Kad preuzima šerpekanju ili kad joj predaje pazar, uvek ostane na kafi. Dobrila, u stvari, nikad ne svraća kod Pope jer, kako kaže, teško joj je da silazi i taj jedan sprat. Agorafobija u poodmakloj fazi, stadijumu starosti. Zato, kad Dobrila nešto treba, klikće musave tastere na slušalici i zove Ljubomira.

– Zdravo, Ljupče. Dobrila ovde.

– Aha. Kako si?

– Dobro, dobro. Onako, boli me malo, ali dobro. Kako mora.

Popa je negde kod pola flaše, trepće ka slikama iz katodne cevi, sve mu se sužava. Spavao bi, zato nevoljno žvaće reči.

– Šta ti treba?

– Sijalica mi je crkla u kuhinji.

Ljubomir ne zna tačnu satnicu, ali zna da je kasno.

– Pa gde sad sijalicu da nađem?

– Ako imaš ti neku? Ali štedljivu.

– Štedljivu?

– Molim te. Jesu skuplje, ali duže traju. Daću ti pare.

– Ali gde da je nađem?

Dobrila, ipak, nije slušala – sijalica joj treba i tačka.

– Ajde, molim te, nađi negde, pa mi donesi. Ništa ne vidim. A kuvam ti ručak.

Ljubomir spusti slušalicu i puhnu to malo vazduha što mu je ostalo u plućima. Obazre se i pokuša da skloni pijanstvo sa kapaka tako što ih jako protrlja. Ne vredi, samo mu je vidokrug ispunjen mračnim mrljama.

Teško mu je, preteško dok tumara od fioke do fioke, dok pretura po kredencima i svim budžacima po stanu, tražeći štedljivu sijalicu. Pronalazi samo jednu, veoma rasipnu, od sto vati.

Kreće ka vratima i budućem izvinjenju, ali onda se seti kako je Dobrila taktički pomenula da mu sprema ručak za naredne dane. Uslovljen je.

Psuje, oblači jaknu, treska vratima, silazi niz stepenice.

Radnja koja ima štedljive sijalice je daleko, tako da mu treba pola sata da ih kupi i vrati se do zgrade. Dotad, od šetnje i prohladne noći, već je počelo da mu se razdanjuje u glavi, a to ne valja: ako uskoro ne dolije još riđeg u sebe, imaće glavobolju, osetiće da mu je zadah težak, počće da misli.

Svraća prvo do svog stana, pije dve čašice na eks, pa odlazi do Dobrile.

– Evo štedljiva. Doći ću ujutru po ručak.

– Hvala ti.

Popa već briše stepenicama, ali ga Dobrila zaustavi.

– Pa kuda ćeš? Dođi unutra, da te upoznam sa nekim.

Todorović zastane u dnu stepeništa i začkilji ka starici.

– Imate vinjak?

Dobrila se osmehuje, pomera u stranu i krivi glavicu kao znak da Ljupče ne postavlja glupa pitanja, nego da uđe unutra.

Gost je Ivan, njen unuk koji je došao da je poseti iz daleke Nemačke. Govori srpski, ali Ljubomiru ionako nije do priče, tako da uglavnom ćute, a Dobrila ih animira, dok se kao vračara nadnosi nad pušći lonac i baja po njemu varjaćom.

– Ivan je fotograf.

– Svaka čast.

Srk, srk.

– Mogu li da te slikam?

Ljubomira štrečne pitanje. Gleda u Ivana, pa u Dobrilu, kao da mu treba drugo mišljenje, dokaz da se momak ne sprda.

– Što mene da slikaš?

Ivan slegne ramenima, pa i on natoči vinjačić, ispije pola čašice, ne stresajući se. Ljubomiru se to sviđi, pa se nasmeši i uspravi na stolici.

– Slikaj.

Momak izmuva foto-aparat ispod stola, škljocne dva-tri puta, pa pogleda na ekranu šta je uradio.

– Daj da vidim.

– Mogu li da te slikam u stanu?

Ljubomir je raskravljen, kocka leda bačena na crvenu ringlu. Za tili čas su kod njega. Popa se odmah lati flaše i natoči im, a Ivan škljoca blendom, mapira svaku tačku iz stana Todorović.

Napili su se dobro, taćnije, Popa se obeznanio, a Ivan se nacvrcao, pa otišao nazad Dobrili, pošto je Ljubomir obeznanjen na fotelji.

Ljubomira probudi telefon. Zove ga Trajće, gazda trafike; urla jer Ljubomir kasni na posao. Popi treba više vremena da se seti gde je i šta radio prošlu noć nego što posvećuje lićnoj higijeni

i oblačenju. Glavu oseća kao preduvanu balonjaru, ali ipak uspeva da se dovuče do trafike i izdrži smenu.

Ljubomir Todorović zvani Popa brzo je zaboravio noć kad je bio model. Nastavio je sve po starom, pa se zato iznenadio kad je, kroz tri nedelje, čuo zvono na vratima. Noć je već pala, Popa se naliva i neće da ga iko ometa. Ipak, neki mehanizam ga pomeri i odvede do kvake i ključaonice i natera da otvori, bez pitanja predostrožnosti.

Ivan i neka devojka. Popa se osmehne, rukuje s mladićem i upozna s devojkom – Madde.

– Ne, ne, Madde. Sa dva „d“.

Objašnjava Ivan kako se tačno izgovara ime njegove devojke.

Ubrzo svi sede, piju i ćute.

– Otkud ti?

– Postao si hit. Tvoje fotke. Svi ih žele.

– Šta će im?

Ivan slegnu ramenima, popriča kratko sa Madde sa dva „d“, coki je u čelo.

– Madde kaže da je to zbog autentičnosti. Hoćemo još da te slikamo. Platićemo ti.

Ljubomir se ne libi.

– Koliko?

– Sto evra po sesiji.

Suma odjekuje bolnim sinapsama, Popa se osmehne, čak malo i otrezni, pa pruži ruku Ivanu i Madde.

– Dogovoreno.

– Mislim da će doći još neki prijatelji.

– Kad? Zašto?

– Da te fotkaju.

Ljubomir se obazre po stanu. Neki davni refleks srama mu se promeškolji u lobanji.

– Moraću da sredim.

Ivan poskoči na dvosedu.

– Nemoj ništa da spremaš. Sve ostavi ovako kako je. I ponašaj se kao da mi nismo tu. Najbolje bi bilo da ostaviš otključana vrata. A mi ćemo da uđemo i da te fotkamo.

– A šta ja da radim?

– Kažem ti, ništa. U stvari, radi sve što radiš inače. Samo ne gledaj u objektiv i u nas.

Madde pita nešto Ivana, on joj odgovori, pa se dižu i polaze.

– Doći ćemo za koji sat. Nemoj ništa da spremaš. Sve radi kao i dosad. Dogovoreno?

Ljubomir klima glavom, otprati ih do vrata i stidljivo poželi da zna.

– A kinta?

Ivan, bez ustezanja, izvadi pasoš iz džepa, a iz putovnice dobro poznatu zelenkastu novčanicu i da je Ljubomiru.

Madde se ljuti što Popa nemalo puta zvera u mutno oko aparata, ali Ivan je strpljiv i miran, pa Ljubomir uskoro opušteno bivstvuje između njihovog škljocanja. Za dva dana imaju još jednu sesiju. Posle nedelju dana, došlo ih je još.

Ljubomir Todorović zvani Popa je ubrzo postavio parče A4 papira na vrata – toliko je ljudi čekalo u redu da ga fotografiše. Primorali su ga da napravi raspored. Svako može da se upiše na papir i naznači satnicu kada će se pojaviti za fotografisanje. Plaća se unapred, čim se uđe u stan, a uspeh fotki je zagarantovan.

Vrlo brzo shvataju njegove ture – zgrada, trafika, Dobrila, stan – pa ga prate u stopu, slikaju na poslu i, uopšte, beleže svaki trenutak njegovog života. Popa ima vremena za kratak predah samo kad je u kupatilu i kad ide po lonac kod baka Dobrile jer ona ne pušta nepoznate u stan.

– I to sve zbog mog Ivana?

– Tako je. Dečko me je proslavio.

– Budi bog s nama.

– Nemojte tako. Najzad me je krenulo.

– Pa šta radiš s tolikim parama?

– Zasad ništa. Čuvam ih.

– A za koga?

Popa ne zna sve odgovore, ali poznaje raspored, tako da se zahvali Dobrili na ručku, ponese šerpu i spusti se jedan sprat, gde su ga već čekali fotografi i slikari.

– Samo malo da prođem.

Puštaju modela da se promigolji, sve vreme ga fotkajući, a neka niska devojka se ispreči ispred Pope i vrata.

– Skloni se da otključam.

– Gospodine Todoroviću, mi smo sa Fakulteta primenjenih umetnosti.

Deklamuje, a Ljubomir se i ne obazire da pogleda koji to *mi*.

– Šta me briga, upišite se kao i svi.

– Ali mi smo studenti. Mi nemamo da vam platimo.

Ljubomir Todorović uzdahne, pomeri laktom devojku u stranu i najzad otključa vrata, pa, pre nego što nestane, iscenka.

– Dođite sutra u sedam ujutru, pa ćemo da se dogovorimo za neki studentski popust.

Ivan i Madde se proslavljaju zbog Pope, ali fotografija ih sve manje zanima. Kako previše ljudi iz mnogo rakursa beleži Todorovićevo življenje, tako i cene fotografija opadaju. Ipak, interesovanje ne nestaje. Zato Ivan i Madde otvaraju firmu *I&M* i postaju Popini agenti. Ivan se bavi lokalnim tržištem, a Madde sa dva „d“ pokriva strano. A Ljubomir je prestao da ide na posao.

– Moraš da mi javiš dve nedelje ranije!

– Ja nemam dve nedelje!

Model šizi.

– A ja nemam sa kim da te zamenim!

– Boli me dupe!

– Ubiću te, Popo!

– Je l' to pretnja?!

– Nego šta nego je pretnja!

Popa spusti slušalicu, a Trajče se materijalizuje na njegovim vratima za pola sata, lupa o njih i urla. Ljubomir otvori, ali kako je unaokolo dovoljno očevidaca s kamerama u rukama, samo verbalno opšte s majkama i Trajče najzad odlazi.

Čini se kao da su svi koji imaju objektiv, od Ognjene zemlje, preko Islanda, do Kamčatke, prozujali kroz stan broj sedam u Matičevoj 10, tako da količina fotografa opada. Ipak, Ivan i Madde uspevaju da proniknu u srce novih zainteresovanih, pa sve slabe želje profesionalaca da dokumentuju svakodnevicu zamenjuju zaintrigiranošću običnih turista, slabih ili nikakvih aparata.

Postavljaju crveni plišani graničnik na dovratku dnevne sobe i pretvaraju Popu od modela u izložbu. Ljudi iz celog sveta plaćaju deset evra da uđu u stan Todorović i pet minuta provedu pred vratima dnevne sobe, do mile volje vireći u intimu običnog čoveka. Mogu da fotografišu i da snimaju, ali ne smeju da se obraćaju eksponatu, niti da ga hrane ili poje.

Ipak, kao što svi žele da odlome parče antičkog hrama, potpišu se na vrhu Ajfelove kule, nahrane slona u zoološkom vrtu, tako ljudi hoće da ostvare kontakt i sa Ljubomirom. Ivan i Madde brzo reaguju: zakupljuju drugi stan na četvrtom spratu i u njemu prave novu kancelariju. Ceo sprat čuva obezbeđenje: njih trojica u salivenim odelima, sve sa kravatom; a kod Pope u stanu obezbeđenje broji dvojicu jakih.

Ljubomiru Todoroviću Popi sve to, začudo, ne smeta. Pogotovo otkako su Ivan i Madde preuzeli svu brigu oko organizovanja snimanja i publike – za deset posto od ukupne zarade, razume se.

Popa i dalje pije vinjak, gleda televiziju, šetka po stanu, odlazi do Dobrile, retko kad izlazi van zgrade – agenti ga svim opskrbljuju – secka nokte, masturbira, priča telefonom. A posetioci sve to vredno beleže, nose kućama i komentarišu po internetu: saosećajući, sažaljevajući, diveći se.

Popa je čitao novine, pokušavajući da shvati naslove i natpise. Međutim, kad dođe do sekcije optimistično naslovljene *Kultura*, samo što ga srce ne izda. Skočio je sa fotelje i ustrelio se na vrata stana prekoputa svog. Svaki njegov pokret pažljivo je zabeležen turističkim pogledima i snimcima. Uleteo je u kancelariju i iznenadio Ivana i Madde koji su usred sastanka sa nekim čovekom.

– Šta je ovo?!

Bacio je novine na sto. Sve je to isuviše teatralno. Madde ošacuje naslov i prevrne okama. Ivan uzima novine, ispravi ih i napravi se da ih ozbiljno studira. Klijent nemo širi usta, pogledajući čas u Madde sa dva „d“, čas u Ivana, a ponajviše u Popu.

– To je naš novi projekat.

– Koji novi projekat?! Ja sam vaš jedini projekat!

Ivan se izvini klijentu i zamoli ga da sačeka u drugoj sobi. Onda zatvori vrata. Madde već toči vinjak, odnosno viski za sebe i kiselu vodu za Ivana.

– Sedi, Ljubomire.

– Neću da sedim!

– Dobro, samo se smiri.

– Ko je ova žena?!

– Milica Mica Živković. Majka dvogodišnjih blizanaca. Beskućnica.

Madde nervozno gleda na sat, cirka žestinu i trepće ka Popi.

– I šta je s njom?

– Ništa. Radimo isto što i s tobom. Samo što ona živi u skvotu.

– I ima decu.

Madde je imala ubrzani kurs srpskog jezika, pa ga govori tečno, čak bez naglaska. Ivan se nasmeši Madde, pokaže joj šakom da prepusti njemu razgovor, a ona zavrti glavom i dotoči još pića.

– Pa odakle meni deca?!

– To je dobro pitanje, Popo. Sedi, molim te. Da porazgovaramo kao ljudi.

Ljubomir skrenu pogled na Madde okrenutu leđima, pa na stolicu i vinjak ispred praznog sedala. Sruči se, eksira i šibne čašicu preko stola, do agentice.

– Daj još.

Madde zgrabi flašu i čašicu, pa ih gurnu ka Popi. Ivan priđe Todoroviću, uze vinjak i sipa mu, pa sedne na stolicu kraj njega.

– Čuj, sve ima svoje vreme. Trenutno je Miličino vreme. Ne kažem da je tvoje prošlo. Ali takva je situacija. Ljudi žele nju da vide. Ipak, majka s blizancima. Živi u neljudskim uslovima. Bori se za golu egzistenciju. To je sad seksi.

– Hoću ja da budem seksi.

Madde frkne, a Ivan uzdahne.

– Razmišljali smo i o tome. Moraćemo da unesemo neke promene u tvoj život.

Ljubomiru Todoroviću ne treba mnogo vremena da se privikne na život s lažnim bratom, Borislavom. Odakle su Ivan i Madde doveli tog tipa, nema pojma, ali ga i ne zanima. Scenario je labav i treba samo da prati njegov okvir: na rođenju zatureni dvojajčani blizanac Borislav najzad je pronašao izgubljenog brata Ljubomira i sad žive u slozi i veselju. Međutim, vrednim novinarima ne treba dugo da iskopaju Borislavljevu krštenicu i da u javnosti pukne cela priča.

Ljubomir Todorović je očajan.

– Šta sad?

– Ništa nije propalo. Uspeli smo ponovo da skrenemo pažnju na tebe. Karte se prodaju mnogo više nego pre tri meseca. Idemo dalje.

Ljubomir Todorović zvani Popa se ubrzo ženi najlepšom voditeljkom lokalnih vesti, Teodorom Bogojević. Brak je brz, lud i ispunjen skandalima. Popa i Tea moraju da izlaze, da se svađaju i

prepiru, a onda mire i ljube. Posle godinu dana i obrnutih pola miliona evra, dobijaju dete – Mašu. Popa lagano izdržava novu porodicu. Sajt na kojem prenose celodnevne porodične zgode i nezgode ima dovoljno poseta i još više reklama. Sam Popa snima i petnaest televizijskih reklama. *I&M* su zadovoljni. Milica Mica Živković takođe napreduje, a imaju u planu još projekata.

Ipak, nastaju problemi. Socijalno uspeva da prenebregne sve prepreke poznanstava *I&M* i sve podmazane dlanove i da, najzad, otrgne dvoipogodišnju Mašu iz nezdravog okruženja.

– Šta ćemo sad?

– Idemo dalje.

Tea je previše vezana za malu, tako da se ubrzo razvodi od Ljubomira i dobija starateljstvo nad devojčicom. Popu to toliko povredi – pa imali su ugovor na pet godina! – da počinje još žešće da pije.

Trezni se jedino da ode na Dobrilinu sahranu. Kako spuštaju kovčeg u raku, tako vadi unuče i naginje. Ne prestaje celog dana. Sutradan ga pronalaze u fotelji ispred upaljenog televizora, udavljenog u sopstvenoj povrački.

Ivan zove reditelja i urla u slušalicu.

– Prekini prenos!

– Već sam to uradio. Idu reklame i obaveštenje da imamo tehničkih smetnji.

Madde je zabrinuta.

– Ivane, šta ćemo sad?

– Idemo dalje.

Priča za javnost glasi da Ljubomir Todorović Popa mora da se odmori.

– On, u stvari, nije imao ni dan odmora otkako je počeo sebe da daje za umetnost. Lokacija njegovog kratkotrajnog egzila je, naravno, tajna. Mole se svi obožavaoci i budući posetioци da razumeju situaciju. Za dve nedelje sve će biti po starom. Do tada, možete da uživate u našim drugim programima i da gledate reprizu najznačajnijih trenutaka u životu Ljubomira Todorovića Pope. Za tri dana, u četvrtak, prikazaćemo i dokumentarni film *Popa*, u režiji poznatog srpskog reditelja...

Plaćaju velike svote novca da smrt uživo Ljubomira Todorovića Pope bude prikrivena, a da autopsija bude isto tako sprovedena u najvećoj tajnosti. Pošto mrtvozornik dokazuje da nije bilo nikakvih podstrekivanja u Popinoj smrti, kremiraju ga i pod lažnim imenom ufioče na groblju.

Audiciju za novog Ljubomira sprovode u još većoj konspirativnosti. Putem interneta, organizuju lažni konkurs za Popine dvojnike. Pobjednik dobija Popinu biografiju. Takođe, srećnika pozivaju na tajni razgovor. Mora da potpiše veoma zamršen dokument pre nego što uopšte pristane na razgovor s njim. Dvojnik i ne sluti šta će da mu ponude.

– Da li želiš da budeš novi Popa?

Toliko je srećan da podvriskuje, a na to Madde prevrne očima. Ivan odmah shvata da su odabrali dobru zamenu.

Pripreme Ljubomira Todorovića Pope br. 2 traju svega pet dana. Kako original nije mnogo šta radio u životu, tako i dubler ima vrlo lak zadatak. Treba samo da sedi, pije, češka se i čini sve što je uobičajeno za nekoga ko ceo dan provodi kod kuće, ispred televizora ili za kompjuterom.

Najokoreliji među obožavaocima života i dela Ljubomira Todorovića Pope uspevaju da primete neke razlike. Na primer, pre odmora, Popa je mnogo manje masturbirao nego što to sad radi. Spekulišu i oko veličine samog penisa. Shvataju verni obožavaoci kako je Popa, u stvari, bio na plastičnoj operaciji jer, ne samo da erekcija zauzima više prostora na ekranima nego se pitaju gde je nestao mladež sa desnog obraza? I što mu je koža tako zategnuta?

Ivan i Madde na sve to imaju spremne odgovore, koje svakog jutra dostavljaju Popi br. 2, obaveštavajući ga šta tog dana da uradi ili napiše kao svoj status, ne bi li odgovorio na sve osnovane i neosnovane sumnje.

– Ali ne mogu više!

Žali se PB2 svojim agentima. Pre nego što je postao novi čovek, nije bio alkoholičar, družio se i imao porodicu. Slava mu je laskala, ali mu više ne prija.

– Imaš ugovor.

– Tužite me!

– Dogovorio si se. Potpisao. Ako sad odustaneš, sve ćemo da ti uzmemo. Tvoja deca neće imati gaće da obuku.

– Ne zanima me! Ne mogu više da podnesem ovo!

Ivan ućuti. Pogleda u Madde, koja sve vreme nervozno trese glavom, pije i mrmlja.

– Šta ćemo sad?

– Idemo dalje.

Vest o tome da je Ljubomir Todorović Popa mrtav potresa ne samo Srbiju već i svet. Fotografije koje su i ranije bile na ceni, sad su još vrednije. Reprize Popine svakodnevice puštaju se non-stop, a na sajtovima s torentima su među najpopularnijim sadržajem.

Sahrana koju I&M organizuje pre je ličila na svetkovinu, a stotine znatiželjnih i ožalošćenih prave od groblja bljuzgu.

Prava za film o životu i delu Ljubomira Todorovića Pope su prodana. Scenario je već dopola napisan, a šuška se kako Dikaprio vuče sve moguće veze i vezice koje ima ne bi li dobio glavnu rolu u tom filmu.

Ivan i Madde su, ipak, očajni. Shvataju da će moći sve manje novca da izvuku iz raskošnog groba Pope br. 2. Milica Mica Živanović i njena deca su odavno prestali da budu aktuelni. Još nekoliko projekata koje su imali u planu polako su se, ali sigurno rasipali i više trošili na planiranje i realizaciju nego što su davali.

Sede u kancelariji i ćute. Cela zgrada čini se pustom. Madde sljušti pola flaše pre nego što podigne pogled ka Ivanu. On srče mineralnu vodu, više žvaleći grlić nego pijući.

– Mislim da je najbolje da prestanemo sa svim projektima i da se koncentrišemo na film.

– Možemo jedino da poguramo *Decu sa smetlišta*.

– I šta onda?

– Treba videti šta će biti s filmom. Sve je to i dalje priča. Ko zna ko će ga režirati i ko će glumiti Popu.

– Dobro, to će da traje najviše šest meseci.

– Taman da vidimo i kako će *Deca* da prođu.

- Priča se da će to smetlište da unište. Da će da ga prekriju zemljom.
 - Jebiga. Videćemo. Ima još smetlišta. Ima još dece.
 - I šta ćemo onda?
- Ivan se nagne nad sto, uhvati Madde za šakicu i nasmeši joj se.
- Zna se, Madde. Idemo dalje.

PUTOVANJE

– Piški mi se.

Uzvrpolji se, pa ispravi oker suknju od vune.

– Žao mi je, ne mogu ovde da stanem.

Promrmlja nešto, buljeći u šake.

– I dalje mi se piški.

Bleda, gotovo prozirna zanoktica podseti je na kožu aksolotla. Kao i kaplja krvi koja se pojavi ispod nje kada ju je, konačno, celu pokidala – učini joj se kao mutni organi koji se mogu videti kroz kožu čudne životinje. Krv s desnog ugla palca obrisala je drugim palcem, ali tečnost nije stala sve dok je nije još dva-tri puta obrisala, i na kraju posisala.

Htela je da ga pita da li zna šta je to aksolotl, međutim odustala je od te ideje. On bi mogao da zna šta je to jedino ako bi životinjica bila sačinjena od električnih kola i metalnih delova. Između ostalog, vozio je i, pritom, izgledao baš koncentrisano. Nije htela da mu pomuti to *meditativno stanje*.

Bleda, gotovo prozirna štrafta na drumu pokazivala mu je kuda da upravlja kola. Put je, uglavnom, sve vreme bio prav, tako da mu se činilo kako može da pusti volan i kola bi sama stigla na drugi kraj zemlje. Mogao je sebe da vidi kako zabacuje ruke iza leđa, zatvara oči, raskopčava kaiš; kako se, najзад, sasvim opusti i zaspi. Učini mu se da i jeste zadremao razmišljajući o svemu tome, pa se uspravi u sedištu. Čvrsto stisne, pa pusti volan dva-tri puta; nakašlje se i obazre.

Da, sve je veoma stvarno.

– Šta to radiš?

Krajičkom oka spazio je svoju dragu kako čačka nešto oko kasete.

– Pokušavam da otvorim ovo đubre.

Mio glas joj se prelomi i postade visokofrekventni malj što zakuca po njegovim bubnim opnama. Drmala je glavom, ramenima i leđima, tako da joj se duga žumanjkasta kosa tresla – seno nošeno vetrinom.

– Čekaj.

Ne skidajući oka s puta, kao ni jedne ruke s volana, naže se ka njoj. Uvuče svoju šaku pod njene prste, sasvim zagospodarivši prostorom kod kasete. Začepka po crnoj plastici, začu se očekivani *klik!* i – kaseta se otvori nadole, poput čeljusti zveri.

– Nisi stisnula tamo iza gde sam ti rekao.

– Kad si mi rekao?

– Ne znam, prošli put kad si čačkala.

– Nisi.

– Jesam, ali nema veze.

– Ima veze ako ćeš da me praviš debilom.

Naduri se. Potonu u sitno crno sedište. Kažiprstom zagreba po vrhu kasete. Pogleda je, nakratko, pa se vrati asfaltu i beloј crti, beloј crti, beloј crti, beloј crti...

– Joj, bre, upiškiću se!

– Pa šta da ti radim? Čim budem mogao da stanem, staću. Strpi se.

Ne skidajući ruke sa volana, uperi desni kažiprst ka zemljanom odvajanju sa glavnog puta.

– Aha! Evo, mogu ovde da stanem.

– Pa stani!

Zaustavili su za manje od minut. On odmah izađe, pa se protegli. Zagleda se u pečate znoja koji su se tamneli ispod miški u velikim, mrkim krugovima. Ona nije mogla da izađe. Psovala je u cimavim pokušajima da otvori vrata.

– Treba samo da povučesh ka sebi.

Vrati se u kola i naže nad nju kako bi joj pokazao, ali baš tada joj pođe za rukom da otvori vrata, pa i ona izjuri napolje.

– Pa kuda ćeš?

– Da pišam!

– Imaš ovde ve-ce!

Pokazao je na nešto što je ličilo na sićušnu kuću od dasaka.

– Ne pada mi na pamet tu da ulazim!

Glas joj je već postajao tiši, a ona se smanjivala svakim korakom kojim je grabila ka drveću i to nekoliko žbunova što je raslo ispod krošnji.

Čekajući je, priđe poljskom ve-ceu i nogom otvori vrata. Unutra se malo toga moglo videti, samo su zvuci i mirisi vladali. Zvuci debelih zunzara zelenkastih leđa što se presijavaju na suncu i mirisi fekalija prosutih iz hiljada ljudskih creva.

Uz škljoc vrata, vazduh ispuni i krik. Ženski panični krik pokosio je travu i sasekao drveće, razlegao se po auto-putu nadglašavajući najbučnije motore i auspuhe.

Ču kako ga doziva kroz vrisak.

Pohrli ka glasu jer, od trave i žbunja, nije tačno znao kuda je otišla. Našao ju je, međutim, veoma brzo. Suknja je bila zadignuta i naborana kao kaiš oko struka, a srozane najlonke i skinute gaće kupale su se u lokvi krvi koja je izbijala iz leve noge, zarobljene među trouglastim zupcima kljuse. Trebalo mu je desetak sekundi da se sabere. Pribrale su ga njene psovke i vapaji. Pokuša da razmakne metalne ralje. Bezuspešno. Bile su toliko stegnute da ga začudi kako joj nisu polomile kost i odsekle stopalo.

– Pomozi mi!

– Trudim se!

Vukao je obema rukama u suprotnim smerovima, ali klopka se nije pomerila. Zgrabi prvu deblju granu koju je video i pokuša njome da napravi polugu i tako oslobodi ženu rđavog stiska. Zubi su se malčice odmakli, pa se vratili gde su i bili.

Novi bol; bol koji parališe.

– Ne ide. Pokušaću da te podignem i odnesem do kola, pa idemo u bolnicu.

– Nemoj da pokušavaš, *uradi* to!

Vrisci i stenjanje nisu imali kraja. Krv kao da je prestala da lipti i pretvorila se u bordo pokoricu, svud po njenim nogama, odeći i zemlji.

Nije znao odakle da joj priđe, gde da je uhvati. Odluči da joj blago podigne noge, pa telo. No, čim je uzdigao blede nožice, uvideo je da postoji problem – kljusa je bila zavezana za obližnje drvo, i to tako debelim nemilosrdnim lancem da mu se, u trenutku, sve učini beznadežnim i dođe mu da zaplače. Spusti je nazad na zemlju.

– Šta radiš, bre?!

– Vidi.

Pokaže joj lanac, pa drvo čija je kora pucketala, i ljuštila se, od karika koje kao da su se same od sebe stezale – udavi.

Urlici.

– Ništa ne brini! Pisalo je da ima još nekih pet kilometara do grada, odmah ću da dovedem nekoga, mora da ima i neka pumpa usput... Brzo ću ja!

Ne obazirući se na njeno proklinjanje i psovke, na nemoćno udaranje pesnicama i grebuckanje izgrickanim noktima, skinu džemper i uvi joj ranjenu nogu, ni sam ne znajući zašto je to učinio. Zatim, što je moguće brže, otrča do kola i ode po pomoć.

Ona je nastavila da kuka i kuka, proklinje, prognozira kako će uskoro umreti; sve dok joj providni mlaz nije potekao između nogu.

PRIČAM S KIŠOM

Ne verujem u sudbinu. Ne postoji ništa što me može predodrediti. Nema nikoga ko bi mogao da utiče na moj život, do mene same. Sa dvadeset jednom godinom osećam to čistije nego ranije. Praksa je, takođe, pokazala da sam u pravu. Ipak, to što sam završila leto s polomljenom nogom, nikako nisam mogla da predvidim. Nijednom svojom akcijom da predupredim. Auto je, niotkuda, naleteo na mene. Čini mi se kako je celo sećanje nečije tuđe. Pokupila sam ga iz filma ili priče neke poznanice. Sumrak. Farovi kao limunovi. Tup! I škripa guma. Nisu pronašli automobil. Nijedna ulična kamera nije zabeležila događaj. Jedino je gips oko moje leve noge svedočio o nesreći. U bolnici, svi su bili hladni. Ledeni. Radili su automatski, kao mašine. Na moje pitanje da li ću moći da idem na more, doktorka je izlakonisala: *Sumnjam*. Drugarice su bile razočarane. Možda i više od mene. Kao kompenzaciju, kao pranje od krivice koja nije njihova, rekle su da će mi poslati razglednice. Njih pet, po pet razglednica. Šta ću s pet razglednica s Peloponeza? Bolje da mi pošalju malo peska u tegli. Nekako da zarobe miris mora i soli, spakuju ga i adresiraju na moje ime. Kad bi mogle da mi pošalju mir pogleda u ploču pučine, to bih volela.

Izgleda da su i drugi ljudi čuli šta mi se desilo. Deluje mi kao urota. Naime, prva razglednica je stigla iz Albanije. Tamo je Ivan sa svojim dečkom. Na razglednici je fotografija stene. Ispod smeđe kamenčuge, pruža se plažica. Prepuna je belih oblutaka. Prazna. Nema ni senke fotografa. Ni ptice. Ništa. Ni u mirnoj vodi nikoga da je uhvaćen usred prsnog ili kraula. Nema čunka. Galeba koji se ljuljuška na bebama talasima. Ništa. Klot plaža, mrtvo, Fotošopom poplavljeno nebo iznad nje. Poruka na razglednici glasi: *Milena, nedostaješ nam. Ljube te Ivan i Peđa!*

Druga je stigla istog dana. Petar i Suzana su me pozdravljali s prelepih hrvatskih ostrva. Razglednica je podeljena na četiri manje slike. Svaka za po jedno ostrvo: 1. Usamljeno ostrvo. Mala, krečnjačka zvezda nasred tamnog mora. Pušta krake u svim pravcima. Grabi ka pučini i ka zemlji. Do kojih nikad neće stići. 2. Četinari blizu plaže, beli kamen i zapenušano more. U daljini, jedrenjak. Belo platno zategnuto na katarci. Kontrapunkt nebu bez oblaka. Plavom, plavom. 3. Plaža fotografisana iz vode. Pola fotke je nejasno lelujanje mora, druga polovina hridi i galebovi iznad njih. Vrlo tanka linija plaže. Da li je to šljunak? Obluci? Ipak pesak? Ne znam. Ali između prstiju polomljene noge kao da nešto pucketa. Škripi i češka me. Mora da je pesak. 4. Uvalica između dve stenčuge. U plićaku kamenje, kao staza u bašti. To i jeste baštica. Morske trave i ribice u njoj izgledaju isto kao trava i bubice. Moram da uzmem masku i zaronim. Samo ću ih tako zaista videti. Iznad površine, voda krivi stvari i skriva njihov pravi oblik.

Plovim na malom, drvenom čamcu po zalivu u Herceg Novom. Tako daleko od obale, ne mogu da znam gde počinje Igalo. Dvogledom tražim ljude prekrivene blatom. Kao moderne skulpture. Stari bogovi dignuti iz sna. Blatnjavi stoje ukočeni po plićaku. A iznad nas, kao da je viša i od sunca, kula. Kamen od kojeg je izgrađena slan je od mora. Beo i topao.

Crno more je dosta mračno, tako kažu. Meni se čini da je zelenkasto. Mutnjikavo. Poput jezera. Takvog je i ukusa. Treba ga još posoliti. Ali šta ako ga presolim? Da li će onda ljudi i dalje ići pedalinama po njemu, skakati po talasima i hvatati meduze?

Gradim zamak s petoricom dečaka. Peščane kule i zidine dižu se sve više i više. Poput Vavilona.

Naga, nasmešena žena gleda u moj objektiv. Kažem joj da izgleda kičasto. Njoj ne smeta. Ogrlica od drvenih perlica lomi joj ključnjaču i sliva se među oble dojke. Kažem joj da se osmehne celim licem. I očima. I očima? Da. Posebno očima. Ona se osmehuje. Sve više i više. Bradavice joj se skupljaju i šilje.

Stojeći ispod manastira, osećam se malom. Kao da sam pola zrna pirinča. Molekul. Zato se nikad nisam ni krstila. Želim da budem velika. Da niko ne utiče na moj rast. Da me ne sputava. Kao drvo. Kao život.

Noć je. Sve je crno. Ne vidi se gde je more a gde nebo; samo masna fleka planina koje opasuju zaliv. Ne prepoznajem mesto. Ne umem da čitam grčki alfabet, pa mi žuta tabla s natpisom nije od koristi. Posmatram mestašce na obali mora. Ono gori od lampica, ukrasnih fenjera i jakih snopova svetlosti što seku noć. To diskoteke mame svoje goste. Kao vatre proročišta. Pokazuju put izgubljenim putnicima.

Svetionik na nepoznatoj obali. Jarko, žuto svetlo vrti svoj krug. Obaveštava mornare da smo tu. Pokazuje im put.

Odbojka na plaži. Noge su klecave. To je zbog peska. Tonem u njega. Prvo prstima, pa petama, pa člancima... Uskoro sam do brade u pesku.

Kokos presečen napola. Iz njega, kao pipci, vire dve šarene slamčice. Koktel koji pijem podseća me na kremu za sunčanje kojom sam se namazala. Pogledam levo i vidim mamu koja mi maše. Podignem naočare na čelo. Mašem i ja njoj.

Tata iz vode izlazi kao biće s druge planete. Hoda široko držeći noge. Peraja mu pljeskaju po plićaku. Na glavi ima masku s disajljom, a u ruci drži mrežicu. U drugoj mu je oktopod. Koprca se, neće mu se van vode.

Sestrica žvaće lignje. Taj restoran sam joj ja preporučila. Najbolji je na čitavoj Eviji. Ipak, sat vremena kasnije, lice joj je zelenkasto. Kao i njenoj prijateljici. Idu na smenu u ve-ce.

Šta ćemo u Larisi? Kako šta ćemo? Pa dotle je išlo Dušanovo carstvo. Čije carstvo?

Gliser koji seče modro more, praveći u njemu veliko latinično V od divlje pene. U gliseru muškarac i žena. Iza njih, ogromna plaža i naćčkani hoteli. Suncobrani po plaži kao diskoboginje. Ljudi se jedva naziru. Ispod svega toga, narandžastim, pisanim slovima: *Greece is waiting for you!* Okrenem razglednicu i prepoznam Irenin rukopis. To što se nije potpisala, dovoljan je potpis. Piše mi: *Ovde je lepo, ali izgleda da je Manitu ljut na mene. Po ceo dan pada kiša. Toplo je, pa odem na plažu. Ali ne mogu da se sunčam!!! Okupam se i bežim u hotel. Čitam knjigu koju si mi dala. Ne sviđa mi se. Da je lepo vreme, svidela bi mi se. Sigurno. To je do kiše. Počela sam i da pričam s kišom.*

DIV

Moja prabaka je bila div. Tako mi je mama rekla još kad sam bila sasvim mala, kao pasulj, kao zrno pirinča. Nije moja prabaka bila div zato što sam ja bila minijatura, već zato što se ona mojoj majci činila neprestajućom. Stalno je rasla, na sve strane. Dužila joj se ključna kost; povećavao nos kao Pinokiju; ruke su se neprirodno krivile koliko su bile dugačke; mišići su rasli kao plikovi – veliki, ispupčeni, ispreplitani i nabrekli na mestima gde ne bi trebalo ni da ih bude; njena ramena su izgledala kao da ima tri sloja naramenica; ključna kost joj je napravila mesta za još jednu glavu; glava joj je bila Saturn; noge sekvoje; stopala korita reka; guzica dva brdašca između kojih smo izgradili naš mali grad; njen stomak okean sa virom na sredini...

Bila sam previše mala kad je prabaka umrla. Ali sve ovo mi je ispričala mama. Stotinu, hiljadu puta, međutim uvek malo drugačije. Čas bi stopala-korita postajala teški tankeri puni nafte; čas bi ruke bile drveće, čas pantljike; ponekad joj je stražnjica ličila na ogromnu šerpu za pekmez moje bake; a noge bi bile boce butana ili knjige naslagane unedogled jedna na drugu... Postajala je prabaka, tako, sasvim čudnovato biće. Istkana od sećanja moje majke, pa i moje bake – koju jesam stigla da upoznam – utisnuta u moje zamisli kao neko mitsko biće; kao titan; kao priroda sama.

Mama mi je rekla da je prabaka umrla dva dana pošto sam se ja rodila. Imala je sto dve godine. Iako nisu tačno znali godinu rođenja moje prabake, greška je mogla da bude godinu ili dve dana. Prabaka je rođena, dakle, u mraku izgubljenih prisećanja, nekog drugog sveta koji nam je sad vrlo dalek i nerazuman. Baš kao božanstvo. Mama mi je još kazala da je prabaka uzela telašce među svoje prstogranje i da me je gledala dugo svojim kaleidoskopima. Onda me je vratila majci u naručje, pa legla u postelju i nikad više nije ustala. Kao da je htela da se uveri da će sa mnom sve biti u redu, pa kad je shvatila da hoće, otišla.

Ali po priči moje mame, ona je još uvek tu. U svim stvarima koje pominje i dotiče ona vidi svoju baku, moju prabaku. I ja je sve više nazirem. U odžacima fabrika vidim njene otežale listove; krovovi kuća su joj laktovi; cveće na ulici majušni brčići u uglovima gornje usne; parket je odebljala koža njenih peta; šoder kraj gradilišta teške suze; asfalt rapavi jezik...

Kad sam prvi put videla grob svoje prabake, zaplakala sam. Delovao je tako mali. Kao pasulj, kao zrno pirinča.

Sadržaj

KRAJ RASPUSTA

Zabran

Pet ćerki Miloša Adamovića

Zvezda dom

Mir

Srećna banana

Modrice

Pesak vruć kao staklo

Kraj raspusta

DRUGE PRIČE

Panteon

Zajednički život

Ona, on i ovi ostali

A.

Ekshibicija

Putovanje

Pričam s kišom

Div